

U n i v e r z i t a P a l a c k é h o v O l o m o u c i

Filozofická fakulta

Katedra historie – sekce archeologie

**Pohřebiště kultury lužických popelnicových polí
v Brumově-Bylnici (kat. ú. Sidonie) – „Krajníkách“, okr. Zlín**

Bakalářská diplomová práce

Autor práce: Markéta Váňová

Vedoucí práce: Mgr. Martin Golec, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma Pohřebiště kultury lužických popelnicových polí v Brumově-Bylnici (kat. ú. Sidonie) – „Krajníkách“, okr. Zlín vypracovala samostatně, a že jsem řádně citovala všechny použité prameny.

V Olomouci dne 1. května 2019

.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Martinu Golcovi, PhD. za cenné rady a připomínky, trpělivost a hlavně za přátelský a ochotný přístup při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji RNDr., PhDr. Janě Langové z Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně za zpřístupnění nálezového fondu z výzkumu a jeho dokumentace a také za rady a vstřícný přístup během všech nastalých komplikací. Díky patří i Mgr. Miroslavu Popelkovi a Mgr. Adamu Fojtkovi z ÚAPP Brno – detašované pracoviště Kroměříž za milé přijetí a pomoc při výběru tématu práce. Za zpracování rozboru žárového pohřbu děkuji Bc. Janě Šínové z Katedry historie UPOL. Závěrem děkuji své rodině, svému snoubenci a všem přátelům za podporu, ochotnou pomoc a trpělivost.

OBSAH

Poděkování.....	3
Obsah	4
Úvod.....	6
1. Vymezení území.....	7
1.1 Geomorfologie a přírodní podmínky jižního Valašska	8
1.2 Sidonie a její přírodní podmínky.....	9
2. Dějiny bádání na jižním Valašsku	11
3. Pohřebiště KLPP v Brumově-Bylnici (kat. ú. Sidonie) – „Krajníkách“	17
3.1 Charakteristika lokality a dějiny bádání.....	17
3.2 Výzkum v roce 1959	19
3.3 Problém štípané industrie	20
3.4 Katalog hrobových celků	21
4. Metodika zpracování a postup.....	33
4.1 Systém vyhodnocení keramického materiálu.....	33
5. Chronologie KLPP na Moravě	43
6. Analýza keramického inventáře	45
6.1 Zachovalost nádob – kategorie fragmentů	45
6.2 Úprava povrchu.....	46
6.3 Dušník	49
6.4 Výzdoba	50
6.5 Analýza keramických tvarů.....	51
7. Analýza pohřebiště	61
7.1 Úprava hrobů.....	61
7.2 Uložení kremace a výbava hrobů	62
8. Rozbor žárového pohřbu z hrobu H4 z pohřebiště KLPP v Brumově-Bylnici (kat. ú. Sidonie) – „Krajníkách“.....	64
8.1 Metodika	64
8.2 Rozbor	66
8.3 Závěrečné zhodnocení.....	66
9. Nástin osídlení jižního Valašska KLPP.....	68
10. Závěr	73

11. Seznam použitých zkratek	75
Literatura a prameny	76
Přílohy.....	82

ÚVOD

Cílem této práce je revizní zpracování nálezového fondu z pohřebiště kultury lužických popelnicových polí (KLPP) v Brumově-Bylnici-Sidonii – „Krajníkách“, který byl získán během záchranného archeologického výzkumu vedeného Vítem Dohnalem v roce 1959 a zahrnutí této lokality do rámce osídlení regionu jižního Valašska KLPP.

V. Dohnal během svého působení v gottwaldovském (zlínském) muzeu v 50. a 60. letech 20. století výrazně přispěl k poznání osídlení KLPP na východní Moravě výzkumy lokalit KLPP (např. pohřebiště v Sehradících) a souborným zpracováním tohoto tématu ve své disertaci a dalších publikacích (DOHNAL 1969, 1974, 1977). Rozsáhlý materiál získaný výzkumy byl však dosud zpracován pouze částečně (DOHNAL 1977, 7). Detailnější zpracování lokalit v Pováří a dalších oblastech by přitom mohlo být přínosným (PARMA 2012, 24). Tato práce tedy představuje pokus o alespoň malý postup ve zpracování nálezového fondu KLPP z oblasti jihovýchodní Moravy.

Z hlediska formální struktury je práce členěna do 11 kapitol. V první kapitole je vymezeno zájmové území jižního Valašska a popsány přírodní podmínky celé oblasti i užšího okolí Brumova-Bylnice-Sidonie. Následuje kapitola představující dějiny bádání o KLPP na jižním Valašsku. Třetí kapitola je věnována charakteristice pohřebiště v Brumově-Bylnici-Sidonii, historii bádání na této lokalitě, dále popisu výzkumu v roce 1959 i získaného nálezového fondu a problematice přítomnosti štípané industrie na pohřebišti. Čtvrtá kapitola je věnována metodice práce a pátá kapitola nástinu chronologie KLPP na Moravě. Šestá a sedmá kapitola je věnována analýze pohřebiště a keramického inventáře z hrobů. Osmou kapitolu sepsala J. Šínová z antropologické laboratoře KHI UPOL a představuje v ní výsledky rozboru žárového pohřbu z hrobu H4. V deváté kapitole je nastíněn charakter osídlení jižního Valašska KLPP. Dále následuje kapitola shrnující výsledky a přínos práce a jako poslední seznam použitých zkratk.

Součástí práce jsou přílohy obsahující plán výzkumu pohřebiště, kresebnou dokumentaci keramického souboru, tabulky deskripčního systému, databázi keramického souboru a fotografickou dokumentaci.

1. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Region Jižní Valašsko se rozkládá v jihovýchodní části Moravy. Tvoří jej čtyři podoblasti – v severní části je to Vizovicko a Slušovicko, západní část zaujímá Luhačovické Zálesí, severovýchodní část Hornolidečsko a jihovýchodní část Ploština (obr. 1). Východní hranice regionu je tvořena státní hranicí České republiky se Slovenskou republikou. Z etnografického hlediska sousedí na jihozápadě se Slovákem (se kterým se částečně prolíná) a na východě se slovenským Horním a Středním Povážím. Charakter krajiny je spíše vesnického rázu, největšími sídly jsou města Slavičín, Brumov-Bylnice, Luhačovice, Valašské Klobouky a Vizovice. Významnou úlohu v regionu zaujímá zemědělství, lesnictví, chov skotu a ovcí a tradiční řemesla. Východní částí regionu procházejí mezinárodní komunikace ve směru západ-východ (silnice I/49, směr Zlín – Púchov) a sever-jih (silnice I/57, směr Vsetín – Dubnica nad Váhom).

Obr. 1: Mapa regionu jižního Valašska (turistický webový portál Jižní Valašsko).

1.1 Geomorfologie a přírodní podmínky jižního Valašska

Zkoumaný region se nachází ve středovýchodní části geomorfologické podsoustavy Slovensko-moravské Karpaty, která se dále člení na geomorfologické celky Vizovická vrchovina, Bílé Karpaty a Javorníky (DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 60–61). Je tvořena třetihorními a částečně druhohorními flyšovými horninami magurské skupiny příkrovů, při okrajích třetihorními sedimenty a neovulkanickými horninami (DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 362). V menší míře se zde objevují vápence, rohovce a travertiny (JANOŠKA 2000, 6–11). Unikátem jsou nálezy odrůdy fosilního jantaru (retinitu) v okolí Lidečka, Brumova a Valašských Klobouk, zejména v obci Študlov. Tento jantar je tvrdší než baltský a podle chemických analýz pochází z listnatých stromů, nikoli jehličnatých (JANOŠKA 2000, 13), jeho využívání v pravěku však zatím není prokázáno.

Převažující georeliéf oblasti je erozně-denudační, závislý na litologických poměrech a tektonických dějích. Charakteristické jsou pozůstatky zarovnaných povrchů ve vrcholových a úpatních úrovních, pedimenty a kryopedimenty, průlomová údolí, intenzivní čtvrtohorní modelace a časté sesuvy (DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 362). Ojedinelé zde nejsou ani nápadné přírodní útvary, jako například Pulčínské skály (největší pískovcové skalní město v Západních Karpatech), Lačnovské skály (mrazové sruby s četnými doklady voštin a skalních dutin), Čertovy skály u Lidečka (150 m dlouhý a místy až 20 m vysoký tzv. strukturní svah / skalní zeď), pukliny a pseudokrasové jeskyně nedaleko kóty Kopce u Lidečka, Čertův kámen na Klášťově (10 m dlouhý a 3,5 m široký mrazový srub), či na Rysově (16 m dlouhý a 9–13 m široký skalní pilíř; Janoška 2000, 43–61). Nejvyšším bodem v oblasti je kóta Průklesy (836 m n. m.; MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2002, 22), dalším významným vrcholem Klášťov (753 m n. m.), který je nejvýše postaveným hradiskem na Moravě a významnou archeologickou lokalitou kultury lužických popelnicových polí a raného středověku (KOHOUTEK 2006).

Velká část regionu je chráněna jako CHKO Bílé Karpaty, ze severovýchodu sem zasahuje také CHKO Beskydy (MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2002, 62). Část území leží v přírodních parcích Hostýnské vrchy a Vizovické vrchy. Nachází se zde také 32 přírodních rezervací a památek a jedna národní přírodní rezervace (NPR Pulčín – Hradisko; MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2000, 153, 205).

Území je odvodňováno několika řekami. Severozápadní část je odvodňována řekou Dřevnicí, severovýchodní část patří do povodí Bečvy. Malá část území na jihozápadě je odvodňována přítoky Olšavy. Největší část regionu patří do povodí řeky Vlára, která se na území Slovenska vlévá do Váhu. Celé území je z důvodu málo propustného flyšového podloží chudé na podzemní vody. Vyskytují se zde však důležité zdroje minerálních vod. Lázně Luhačovice vznikly při zřídlech studených alkalických kyselých vod, které jsou nejcennějšími ve Vnějších Západních Karpatech. Převládajícími minerálními vodami v oblasti jsou sirovodíkové vody, které vyvěrají na mnoha místech, například ve Vizovicích, Pradlisku či Brumově (MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2000, 160, 210).

Převládajícím půdním typem v zájmové oblasti je kambizem typická (její kyselá a silně kyselá varieta) a kambizem pseudoglejová. Vodní toky jsou obvykle lemovány fluvizemí glejovou, méně často fluvizemí typickou (MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2000, 161, 211).

Velká část regionu patří do mírně teplé klimatické oblasti s průměrnými letními teplotami 16–18 °C, průměrnými zimními teplotami –2 až –5 °C a s průměrným ročním srážkovým úhrnem 550–800 mm. Vrcholové části hřebenů Bílých Karpat a Vizovických vrchů nad 700 m n. m. již patří do chladné klimatické oblasti, s letními teplotami 12–16 °C, zimními teplotami –3 až –7 °C a srážkovým úhrnem 850–1200 mm (MACKOVČIN – JATIOVÁ a kol. 2000, 30).

1.2 Sidonie a její přírodní podmínky

Vesnice Sidonie, na jejímž území se nachází zkoumané pohřebiště, je místní částí města Brumov-Bylnice ležícího 6 km severozápadním směrem. Dlouhé úzké údolí je trvale osídleno teprve 230 let. Ve středověku byla tato oblast součástí pásu zalesněného neobydleného území mezi českým a uherským královstvím. Při ustalování hranice mezi zeměmi i během pozdějších století trpěla opakovanými nájezdy vojsk, která postupovala Vlárským průsmykem spojujícím Moravu a Pováží. V 18. století se situace i majetkové poměry na brumovském panství uklidnily a v roce 1788 zde byla založena sklářská huť pojmenovaná Svatá Sidonie po patronce manželky zakladatele Jana Křtitele Illesházyho. Sklářny byly v provozu do roku 1932. V roce 1964 bylo nařízeno zkrácení jména osady, a to ze Svaté Sidonie na Sidonii (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 12–16, 43, 49).

Sidonie leží mezi příkrými svahy Bílých Karpat ve Vlárské hornatině v úzkém 4,5 km dlouhém údolí, které se ze severovýchodu napojuje na Vlárský průsmyk a vede směrem severozápad-jihovýchod. Obydlená část se nachází průměrně ve výšce 350 m n. m., nejnižší bod katastru leží v nivě řeky Vlára (290 m n. m.), nejvyšší na vrcholu kopce Pyrtě a u Nesázalovce (přes 700 m n. m.). Nejvyšší bod jižního Valašska Průklesy (836 m n. m.) je vzdálen 3,5 km severně od osady (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 9, 65–66).

Podloží je budováno souvrstvím pískovců a jílovců bělokarpatské jednotky magurské skupiny příkrovů (DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 557). Převládají zde kambizemě, kolem vodních toků fluvizemě (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 66). Údolím protéká potok Vlárka, který je zároveň hranicí mezi Českou a Slovenskou republikou a levostranným přítokem řeky Vlára. Ta tvoří v okolní hornatině tzv. průlomové údolí (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 93; DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 557).

Oblast je téměř souvisle zalesněna. Ve vyšších polohách převládají květnaté bučiny, níže dubohabřiny, vyskytují se zde také květnaté pastviny, řada vzácných druhů rostlin i živočichů (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 71–79, 84–110). V roce 1984 zde byla vyhlášena přírodní rezervace Sidonie chránící původní karpatskou bučinu s hnízdištěm čápa černého a nejvyššími buky v ČR (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 72; DEMEK – MACKOVČIN eds. a kol. 2014, 557).

2. DĚJINY BĀDÁNÍ NA JIŽNÍM VALAŠSKU

Pohraniční hornatá oblast jižního Valaška nezůstávala stranou badatelských zájmů, ač ze své podstaty nemohla nabídnout tak bohaté zdroje poznání jako jiné rovinnatější části Moravy. Už koncem 19. a počátkem 20. století ji ve svých pracích popisovaly známé archeologické osobnosti, charakteristickým je však pro ni také množství regionálních badatelů a laických spolupracovníků.

V roce 1856 (ČERVINKA 1902, 142) byly v trati Strání na katastru obce Horní Lideč nalezeny dva bronzové meče s anténovitou rukojetí pocházející zřejmě z depotu a tento nález byl v roce 1890 zapsán do školní kroniky (MANA – PEROUTKA – FOJTŮ 1964, 63). Podle A. Gašpara (GAŠPAR 2015, 24) se jedná o první nález lužické kultury v oblasti jižního Valaška (ač uvádí rok 1860), přičemž publikován byl už A. Rzehakem (RZEHAČ 1898, 75) následně I. L. Červinkou (ČERVINKA 1902, 142), V. Dohnalem (DOHNAL 1969, 92; 1977, 28) a dalšími.

Průkopníkem archeologického bádání na jižním Valašku byl Jan Kučera. V 80. letech působil jako učitel ve Valašských Kloboukách, Študlově a Rudimově. V roce 1898 spoluzaložil městské muzeum v Uherském Brodě a věnoval mu své archeologické a numizmatické sbírky. V roce 1911 se stal okresním konzervátorem památkové péče na Bojkovsku a Valašskokloboucku. Svou výzkumnou činnost historickou i archeologickou prováděl přímo v terénu a publikoval ji zejména v Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci (SKLENÁŘ 2005, 329–330; webové stránky města Uherský Brod). Popisoval pravěké a raně středověké lokality na Slavičínsku (KUČERA 1889, 31–34, 118–120), výšinné lužické lokality ve Vizovických vrších, např. Ludkovice / Provodov – „Rysov“, Vysoké pole – „Klášťov“, Pulčín – „Hradisko“ (KUČERA 1890, 121–125, 181–184), hradiska, z nichž však většina není dnes potvrzena (KUČERA 1894, 550–563) a jako první zkoumal lužické pohřebiště ve Vlachovicích (KUČERA 1903, 18–21).

Jihovalašské nálezy a lokality se objevily také v pracích I. L. Červinky. Zakladatel časopisu Pravěk (ČERVINKA 1903) a Moravského archeologického klubu (ČERVINKA 1906), pracovník Státního archeologického ústavu a vedoucí pravěkého oddělení Moravského zemského muzea v Brně (SKLENÁŘ 2005, 119–121) publikoval několik lokalit a nálezů v rámci svých souborných prací Pravěká hradiska na Moravě (ČERVINKA

1896) a Morava za pravěku (ČERVINKA 1902), přičemž nejednou vycházel z prací Kučerových. Jako konzervátor pro Moravu a Slezsko dohlížel od roku 1920 na práci regionálních laických archeologů. V článku Kultura popelnicových polí na Moravě uveřejnil tezi o pronikání lužické kultury přes Vlárský průsmyk na Slovensko (ČERVINKA 1911, 185), kterou poté přijali další badatelé, avšak v 60. a 70. letech byla přehodnocena (DOHNAL 1977, 8–9).

Podle V. Dohnala (DOHNAL 1977, 8) se v 1. polovině 20. století obrátila pozornost odborníků k bohatším lužickým lokalitám střední a severní Moravy. Nicméně na jižním Valašsku ve výzkumné práci pokračovali regionální badatelé a laičtí archeologové. V jejich činnosti hrály velkou roli vznikající muzea a muzejní spolky. V oblasti jich působilo hned několik – ve 30. letech vznikla muzea v Bojkovicích, Vizovicích a Valašských Kloboukách.

Vizovický muzejní spolek se soustředil především na oblast Podřevnicka. Už v 80. letech 19. stol. zde prováděl sběry E. Peck, působili tu i J. Böhm a J. Poulík. Z vizovických muzejních pracovníků jmenujme J. Žílu, J. Zeťka, B. Struhala a G. Imrýška. Muzeum vydávalo časopis Podřevnicko, ve kterém byly publikovány mj. i archeologické nálezy z okolí Vizovic, např. ojedinělé nálezy bronzových artefaktů ze Zádveřic či Ubla (STRUHALA 1948, 56; ČERVINKA 1902, 144).

Pro tuto práci má však stěžejní význam muzeum ve Valašských Kloboukách. Mezi první sběratele na Valašskokloboucku patřil brumovský učitel F. Topinka, který všechny své archeologické (a mineralogické) nálezy odevzdal Josefu Skutilovi (TOMAŠTÍK 2001, 4). J. Skutil byl v této době vedoucím pravěkých oddělení muzeí v Brně a Olomouci a profesor na bratislavské univerzitě, specializující se na paleolit. V rámci svého výzkumu bělokarpatského radiolaritu byl činný také na jižním Valašsku. Prováděl zde výzkumy (mnohé ve spolupráci s A. Richterem) a realizoval přednášky pro veřejnost (LANGOVÁ 1995, 99; SVOBODOVÁ 1960, 48). V roce 1961 se kriticky vyjádřil k lužické lokalitě u Pulčína, na což s nelibostí reagovali regionální badatelé (SKUTIL 1961, 1–2; MANA – PEROUTKA – FOJTŮ 1964, 61–63), avšak později po dalším výzkumu jeho kritiku potvrdil Jiří Kohoutek (KOHOUTEK 1992, 262).

Od roku 1934 začal v muzeu ve Valašských Kloboukách působit lékař A. Richter. Valašskokloboucko zkoumal z pohledu entomologického, botanického i archeologického.

Významným přínosem v poznání doby kamenné byly jeho sběry štípané industrie z radiolaritu z oblasti Vlárského průsmyku, při nichž spolupracoval s J. Skutilem. S několika členy muzejního spolku v roce 1939 realizoval terénní výzkumy na žárových pohřebištích v Tichově a Vlachovicích, které jsou považovány za první větší archeologické výzkumy na jižním Valašsku (LANGOVÁ 1995, 92; SVOBODOVÁ 1961, 58). O těchto výzkumech chybně uvádí J. Tomašík (TOMAŠTÍK 2001, 9), že byly realizovány J. Skutilem. V roce 1944 také A. Richter identifikoval 2 žárové hroby na později V. Dohnalem zkoumaném pohřebišti v Sidonii (DOHNAL 1974, 12).

Od poloviny 20. století působil ve valaškoklobouckém muzeu učitel místního gymnázia J. Mana. Se spolupracovníky prováděl mnohé výzkumy a publikoval je v muzejním periodiku. V roce 1958 realizoval archeologický výzkum na Gradci u Slavičina, Klášťově u Vysokého Pole a na Petrůvce (HORÁK 1959, 53). V roce 1960 ve spolupráci s Okresním muzeem ve Vsetíně našel lužické keramické fragmenty na lokalitě Kopce u Lidečka, sepsal pro Jiřího Pavelčíka výsledky archeologického výzkumu A. Richtera z roku 1939 a spolupracoval s J. Skutilem na povrchových sběrech na březích řeky Vlárky (DOHNAL 1977, 36; MANA – SVOBODOVÁ 1961, 58). Spolu s B. Peroutkou a J. Fojtů sepsal kritickou recenzi Skutilova článku o lužické lokalitě na Pulčínských skalách (SKUTIL 1961, 1–2; MANA – PEROUTKA – FOJTŮ 1964, 61–63).

B. Peroutka, další muzejní pracovník, v roce 1958 publikoval článek o Pulčínských skalách, kde zmiňuje doklady slezské kultury, které byly objeveny v rámci výzkumu valaškoklobouckého muzea (snad A. Richtera?) v roce 1939 a „archeologické výpravy“ z Brněnské (Masarykovy) univerzity v Brně v roce 1949 pod vedením E. Šimka (PEROUTKA 1958, 7–9). Ve zdrojích svého článku uvádí také rukopis V. Hrubého s názvem Soupis pravěkých nálezů z okresu valaškoklobouckého, ovšem bez data vzniku. Tento text se nepodařilo dohledat, můžeme ale předpokládat, že i archeolog V. Hrubý, který působil v Uherském Hradišti a Brně a specializoval se na velkomoravské období (ač z počátku i na dobu bronzovou), se také okrajově věnoval archeologii jižního Valašska (PEROUTKA 1958, 8; SKLENÁŘ 2005, 237–239). Na jeho soupis pravděpodobně odkazuje také zpráva o nálezů několika platěnických nádob v Podhradí v roce 1914, kde v pravém horním rohu je uvedeno „Podle soupisu Dr. V. Hrubého“ (Archiv NZ AÚ AV ČR Brno, Vázané nálezové zprávy, Podhradí u Luhačovic).

V 2. polovině 20. století zaznamenal výzkum období popelnicových polí na jižním Valašsku prudký rozvoj, a to zásluhou Jana Pavelčíka z Komenského muzea v Uherském Brodě a jeho syna Jiřího a V. Dohnala z Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově (dnes Zlín). A. Gašpar (GAŠPAR 2015) ve svém přehledu historie bádání mylně sloučil otce a syna se stejnými iniciály v jednu osobu (J. Pavelčík) a nerozlišil tak jejich badatelskou činnost.

Jan Pavelčík působil převážně na Uherskobrodsku a na jižním Valašsku vedl výzkumy známých lokalit, např. platěnického pohřebiště v Podhradí (nálezová zpráva č. 3058). Redigoval také sborník shrnující nové archeologické nálezy v kraji do roku 1955 (PAVELČÍK a kol. 1955). Jeho syn publikoval výzkum lužického sídliště v trati Gradca u Rudimova či nové nálezy, např. ojedinělý nález sekerky s tulejí z Horní Lhoty (Pavelčík 1955, 28; PAVELČÍK 1960, 69) a také výzkum dílen zpracovávajících radiolarit v Sidonii (Pavelčík 1988, 21). V 50. a 60. letech byl realizován rozsáhlý záchranný archeologický výzkum pohřebiště ve Vlachovicích. První dvě etapy vedl Jan Pavelčík (výzkumy v letech 1953 a 1955), výzkum v roce 1959 vedl V. Dohnal a následující čtyři etapy vedl Jiří Pavelčík (výzkumy v letech 1960, 1962, 1966 a 1967). Celkem bylo na pohřebišti identifikováno 407 hrobů lužické a slezské kultury (DOHNAL 1977, 68).

Největším přínosem pro poznání období závěru doby bronzové a počátku doby železné na jižním Valašsku byla badatelská činnost V. Dohnala. Ten působil v gottwaldovském muzeu mezi lety 1957 a 1969. Mimo zakládání archeologické muzejní sbírky, tvorby expozicí a vedení sborníku *Pravěk východní Moravy* realizoval velké i menší záchranné výzkumy žárových pohřebišť a povrchové prospekce (DOHNALOVÁ – SMÉKALOVÁ 2007, 5; PODBORSKÝ 1992, 479). V roce 1959 vedl záchranný archeologický výzkum ve Vlachovicích a v Sidonii, v roce 1962 provedl sondáž v Tichově a v letech 1962 a 1963 realizoval rozsáhlý záchranný archeologický výzkum v Sehradcích, kde na ploše 2502 m² odkryl celou plochu pohřebiště s 472 hroby datovanými do lužické a slezské kultury (DOHNAL 1977, 46, 57, 61, 68). Nové objevy vedly k vytvoření expozice v gottwaldovském muzeu (DOHNAL 1963) a zaměření Dohnalovy disertační práce na téma *Osídlení východní Moravy lidem lužických popelnicových polí* (DOHNAL 1969). Práce obsahovala soupis všech dosavadních nálezů datovaných do mladší a pozdní doby bronzové či do doby halštatské na východní Moravě. Tomuto tématu se věnoval

i v dalších pracích (DOHNAL 1974; 1977) a publikoval také své systematické povrchové prospekce hradisek KLPP (DOHNAL 1982, 1988).

Po odchodu V. Dohnala z gottwaldovského muzea do Olomouce v roce 1969 se badatelský zájem o lužickou kulturu na jižním Valašsku opět dostal na úroveň účasti na souborných výzkumech širší oblasti Moravy a realizace menších či dílčích výzkumů územně příslušných institucí publikovaných v drobných člancích či studiích. Pokračuje zde aktivita regionálních badatelů a v poslední době také vznikají studentské práce věnující se této oblasti.

V roce 1984 publikoval J. Nekvasil nález fragmentů džbánů na hradisku Vysoké Pole – „Klášťov“ a M. Bálek s M. Čižmářem svůj výzkum hradiště v Lidečku v poloze „Kopce“ (NEKVASIL 1982, 30–31; BÁLEK – ČIŽMÁŘ 1982, 31). Od 70. let byli v Gottwaldovském (Zlínském) kraji aktivní archeologové J. Kohoutek a J. Langová. Nevěnovali se sice přímo době bronzové, publikovali však několik drobných výzkumů a nálezů s ní souvisejících. J. Kohoutek se mimo dějiny bádání na Zlínsku (KOHOUTEK 1996, 559–564) věnoval průzkumu středověkých hradů, během kterého našel také několik pozůstatků pravěkých objektů. Revidoval nálezy z lokality na Pulčíně a datoval nálezy z již dříve známé lokality Vyšehrad u Bohuslavic nad Vlárí do závěru KLPP (KOHOUTEK 1992, 262–263, 265). Dále zkoumal hradiště na „Klášťově“ na katastru Vysokého Pole (KOHOUTEK 2006, 2007) a publikoval menší výzkumy a ojedinělé nálezy, např. povrchovou prospekci výšinné lokality KLPP v Horní Lhotě – „Divišce“ (KOHOUTEK – VÁŇOVÁ 2007, 375–376) či nález meče liptovského typu v Loučce (KOHOUTEK – MOŠ 2008, 313). J. Langová pak publikovala nález bronzové sekerky s tulejí a ouškem z Pozlovic (LANGOVÁ 2013, 187–188), nadále působí ve zlínském muzeu a na základě spolupráce s archeology – laiky sestavila v roce 2018 výstavu „Hledači ztraceného času“, která prezentovala také bronzové artefakty z období KLPP (webové stránky MJVM ve Zlíně, ústní sdělení J. Langové).

Depot mečů z Horního Lidče, depot kruhových a spirálovitých náramků ze Zádveřic a výšinné lokality slezské fáze KLPP v Lidečku a Vysokém Poli zahrnul do své souborné práce o bronzových depotech na Moravě a ve Slezsku M. Salaš (SALAŠ 2005, 258, 420–421, 468). V roce 2007 publikoval D. Parma současný stav poznání výšinných lokalit nejen KLPP na jihovýchodní Moravě, do něhož zahrnul také např. lokality

Lidečko – Kopce a Vysoké Pole – Klášťov (PARMA 2006, 271, 274). V roce 2010 publikoval I. Čižmář další výzkum hradiska na „Klášťově“, šlo o nález depotu 15 náramků / nápažníků s rytou výzdobou a nález srpů a sekerky s tulejí a ouškem (ČIŽMÁŘ 2010, 362). Z regionálních badatelů, kteří působili po roce 2000 na jižním Valašsku, jmenujme historika D. Cendelína, který v rámci svých výzkumů historických cest zkoumal na jižním Valašsku jejich souvislost s historickým a prehistorickým osídlením, např. hradiště „Kopce“ na katastru Lidečka (CENDELÍN 2000, 377, 383–384) a publikoval své objevy nových výšinných poloh KLPP ve Vizovických vrších, např. „Ostrého Vrchu“ na katastru Vizovic, či bezejmenného pahorku severovýchodně od „Klášťova“ u Vysokého Pole (CENDELÍN 2002; 2007). Zmínit můžeme také vystudovaného archeologa a současného starostu města Slavičín T. Chmelu, který v roce 2012 zkoumal pohřebiště ve Vlachovicích (CHMELA 2012).

Nejnovějším publikovaným výzkumem na jižním Valašsku je záchranný archeologický výzkum sídlištních objektů s keramickými fragmenty ze závěru doby bronzové až počátku doby halštatské ve Štítné nad Vláří, který provedli v srpnu 2017 pracovníci ÚAPP Brno A. Fojtík a M. Popelka (FOJTÍK – POPELKA 2018, 181).

3. POHŘEBIŠTĚ KLPP V BRUMOVĚ-BYLNICI (KAT. Ú. SIDONIE) – „KRAJNÍKÁCH“

3.1 Charakteristika lokality a dějiny bádání

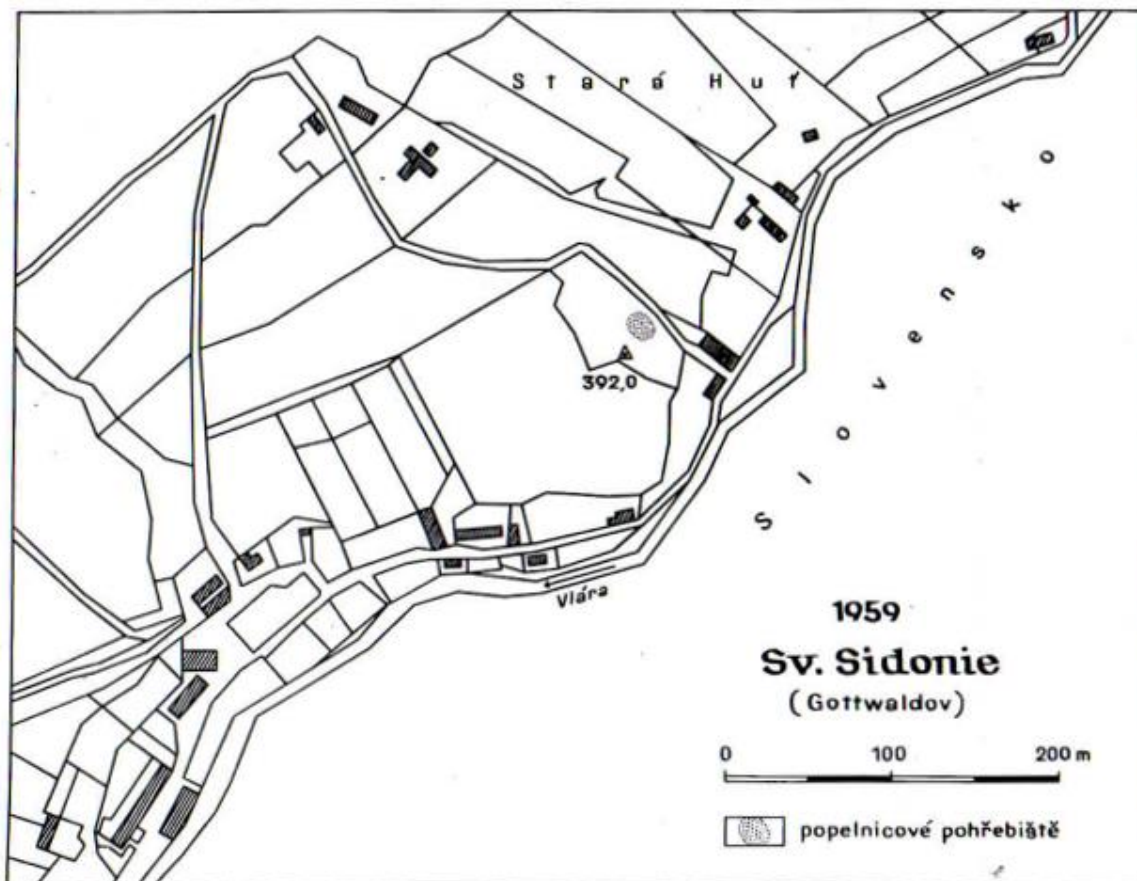
Původní název zkoumané lokality je Sv. Sidonie, nicméně vesnice je v rámci současného územně-správního dělení součástí města Brumov-Bylnice, okr. Zlín. Brumov-Bylnice-Sidonie se nachází na východních hranicích České republiky se Slovenskem. Výzkum pohřebiště KLPP v roce 1959 byl situován v trati „Krajníky“ na pozemku A. Bartla (parcela č. 5428–5429, 5431), dnešní parcele č. 5431/1 a 5428/2 (obr. 2). V současné době pozemky patří Kataríně a Lubošovi Lisým. Lokalita se nachází severovýchodně od kóty 392 m n. m. nad pravým břehem úzkého zářezu horního toku potoka Vlárky, na svahu mírně skloněném k jihovýchodu (obr. 3; DOHNAL 1960, 1; 1977, 57). Po návštěvě lokality bylo zjištěno, že se jedná o místo ležící na okraji svahu tvořícího v prostoru údolí malou ostrožnu, na níž skalnaté podloží zřetelně vystupuje až na povrch. Potok Vlárka převyšuje strmým svahem s několika zřetelnými skalními výchozy o cca 20 m.

Obr. 2: Pohled na lokalitu z jihovýchodu (foto M. Váňová, březen 2019).

Pohřebiště bylo objeveno lékařem A. Richterem, který v roce 1944 identifikoval na pozemku Aloise Bártla v trati „Krajníky“ 2 žárové hroby (DOHNAL 1974, 12). Inventář z nich byl uložen v muzeu ve Valašských Kloboukách, už v roce 1977 byl ale neidentifikovatelný (DOHNAL 1977, 57). A. Richter ve Vlárském průsmyku prováděl soustavné sběry štípané industrie z radiolaritu bělokarpatského původu, datovaného J. Skutilem do mladého paleolitu (MAŠLÁŇ – PLEVOVÁ 2014, 9–10, 69; expozice Městského muzea ve Valašských Kloboukách). Pravěkou těžbu této horniny v okolí Sidonie, např. v lokalitě „Tři kopce“ či „na kopci Chmelová“ v katastru Vršateckého Podhradí však podle dnešních názorů nelze prokázat (LANGOVÁ 1995, 99). Richterova činnost je zaznamenána ve dvou stručných nálezových zprávách obsahujících pouze zmínku o nálezech „jaspisové industrie“ A. Richterem na území Sidonie. Dále obsahuje informaci o zařazení nálezů do období paleolitu / mezolitu a jejich uložení v Muzeu ve Valašských Kloboukách. Nálezové zprávy pochází z let 1945 a 1947 a jsou uloženy v archivu AÚ AV ČR v Brně (č. j. 739/45 a 395/47) a v kopii v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně (dále MJVM ve Zlíně).

V muzeu ve Valašských Kloboukách jsou vyjma Richterových a dalších sběrů štípané industrie z oblasti Vlárského průsmyku uloženy „fragments žlutošedého osudí (tj. amforovité nádoby) s oblou výdutí a válcovitým hrdlem z velmi hrubého materiálu s příměsí šterku a biotitu“ (cit. KOHOUTEK 1976, inv. č. 210). Datum a způsob nabytí je neznámé, do „lužické kultury“ (lužické fáze KLPP) je zařadil v r. 1976 J. Kohoutek a za místo nálezu označil Sv. Sidonii (avšak pouze s otazníkem). Nelze tedy potvrdit, zda se jedná o nález z polohy „Krajníky“ (též Bartlova paseka), či jiného místa v Sidonii, ani prokázat spojitost tohoto nálezu s Richterovými nálezy žárových hrobů v r. 1944 (KOHOUTEK 1976, inv. č. 210).

Obr. 3: Poloha pohřebiště v Brumově-Bylnici (kat. ú. Sidonie) – „Krajníkách“ poblíž kóty 392 m n. m. (Dohnal 1960, příloha).

3.2 Výzkum v roce 1959

Záchranný archeologický výzkum pohřebiště provedlo archeologické oddělení tehdejšího gottwaldovského muzea pod vedením V. Dohnala ve dnech 12. – 24. 10. 1959. Na archeologické nálezy upozornil ředitel sidonské školy J. Fait.

Z důvodu pozdního ročního období bylo rozhodnuto o provedení orientačních sondáží v podobě dlouhých úzkých sond (10 x 0,6 m) orientovaných ve směru východ – západ a položených vedle sebe (příloha 1). V případě zachycení hrobu byla sonda rozšířena. Zjištěno tak bylo 12 mělce zahloubených žárových popelnicových hrobů uložených ve žluté jílovité půdě, která pokrývá v různě mocné vrstvě skalní podloží. Vlivem přirozeného svážení horních vrstev, intenzivní orby a mělkého zahloubení hrobů lze předpokládat, že pohřebiště bylo již před zahájením archeologického výzkumu z velké části zničeno.

Zachycené hroby byly rozmístěny nepravidelně a u žádného z nich se nepodařilo zachytit hrobovou jámu. Obsahovaly 1–5 nádob (podle původní dokumentace; v hrobě H9 lze po revizním laboratorním zpracování předpokládat i 6–7 nádob, jejichž střepy však mohly být do hrobu sekundárně přemístěny orbou). Bronzové artefakty zjištěny nebyly.

Méně poškozené hroby obvykle obsahovaly velkou nádobu, v několika případech stojící v mělkém dolíku. Vyplněna byla popelovitou hlínou a menšími nádobami uloženými uvnitř ní. V úrovni výdutě byla obložena záměrně poskládanými menšími kameny. Výjimečně se dochovalo překrytí velké nádoby překlopenou mísou (hrob H4), ale u několika hrobů lze toto předpokládat na základě střepů z mísy v blízkosti amfory (hrob H1, H3, H7, H8). V hrobě H5 byly nádoby zřejmě kryty plochým kamenem. Kolem hrobu H4 byl zachován zbytek malého kruhu záměrně naskládaných menších kamenů, z čehož lze předpokládat uložení tohoto hrobu pod mohylou s kamenným obvodovým věncem. Podle keramického materiálu byly hroby datovány do mladolužické a slezské fáze kultury lužických popelnicových polí (DOHNAL 1960, 1–2).

3.3 Problém štípané industrie

Součástí materiálu uloženého v depozitáři MJVM ve Zlíně je krabice s inventárními čísly 1912–1946. Ta obsahuje 34 ks štípané industrie. Za místo nálezu je označena lokalita Bartlova paseka (trať Krajníky), materiál měl být získán v roce 1959 povrchovým sběrem. V. Dohnal však ve zprávě o záchranném výzkumu neuvádí realizaci povrchových sběrů, ani nálezy štípané industrie. Povrchové sběry prováděl v okolí Sv. Sidonie ve 40. letech 20. století A. Richter, své nálezy však odevzdával do muzea ve Valašských Kloboukách, kde jsou dosud uloženy (Městské muzeum ve Valašských Kloboukách, inv. č. 5, 13, 259, 268A, 269, 270, 273–274, 276) Po nahlédnutí do přírůstkové knihy v MJVM ve Zlíně bylo zjištěno, že označení krabice bylo chybné a v přírůstkové knize bylo označení „výzkum V. Dohnal“ opraveno na „povrchový sběr – J. Skutil a F. Fait“. ŠI tak získala inventární čísla navazující na poslední inventární číslo záchranného archeologického výzkumu z roce 1959, tedy inv. č. 1959/1911, a byla přiřazena k výzkumu V. Dohnala, ač je datována do paleolitu a s pohřebišťem z období popelnicových polí nesouvisí.

Otázkou však zůstává zařazení 2 ks ŠI do inventáře hrobu 9. Ve zprávě ze záchranného výzkumu z r. 1960 nález ŠI není zaznamenán ani v obrazové, ani textové

dokumentaci. V. Dohnal je ale později zařadil do inventáře hrobu 9 ve své disertační práci (DOHNAL 1969, 57) i v dalších publikacích (např. DOHNAL 1977, 59, 147) a uváděl je jako jeden z dokladů ukládání štípané industrie do výbavy žárových hrobů (DOHNAL 1969, 48). Během revize materiálu byly v krabici s inv. č. 1902a–b nalezeny 3 ks ŠI, z toho 2 popsané inv. č. 1902d. Je možné, že ŠI pochází z výše zmíněných sběrů J. Skutila a F. Fajta a do inventáře hrobu 9 se dostala náhodně během 60. let 20. století.

3.4 Katalog hrobových celků

Katalog popisující objekty a jejich inventář je vytvořen na základě zprávy o záchranném výzkumu, kterou sepsal autor výzkumu V. Dohnal v Gottwaldově dne 30. března 1960, a revizního laboratorního zpracování na Katedře historie UPOL. Zpráva z r. 1960 je jedinou dokumentací výzkumu, který byl později autorem publikován (DOHNAL 1974; 1977, 57–59 ad.). Součástí zprávy je devatenáct černobílých snímků objektů během exkavace, dále fotografie rekonstruovaných nádob, nákresy profilů vybraných nádob, dvě mapy s polohou lokality a dva plány lokality včetně půdorysů a profilů hrobových celků.

V několika případech se údaje ve zprávě o záchranném výzkumu liší s údaji později publikovanými V. Dohnalem v práci *Kultura lužických popelnicových polí na východní Moravě* (DOHNAL 1977, 57–59) je publikován zkrácený popis hrobů a inventáře z pohřebiště ve Sv. Sidonii. V popisu inventáře hrobu 6 bylo chybně zapsáno inventární číslo osudíčka (tj. amforovité nádoby) podobné nádobě s inv. č. 1890. Namísto inv. č. 1890b (což je okrajový střep šálku), zde má být uvedeno inv. č. 1890a. Do inventáře hrobu 9 byly zřejmě chybně zařazeny také „dva neopracované úštěpy červeného radiolaritu, inv. č. 1902d“ (cit. DOHNAL 1977, 59; k problematice viz výše, kap. 3.2).

Tato bakalářská práce vychází především z pramene Zpráva o záchranném výzkumu, s přihlédnutím k dodatkům, které byly upraveny během laboratorního zpracování a později publikovány a nyní jsou ověřitelné na materiálu. Proto u mírně odlišných popisů povrchu nádob (např. u inv. č. 1959/1900; DOHNAL 1960 – „na obou stranách tuhovaný“, DOHNAL 1977 – „uvnitř stopy po tuhování“), byl upřednostněn původní pramen (zpráva z r. 1960) v kombinaci s revizí materiálu. V rámci uvedeného

postupu vzniklo několik dalších inventárních čísel (např. 1959/1895a, 1959/1903b ad.), naopak do katalogu nebylo zahrnuto inv. č. 1959/1902d obsahující 2 radiolaritové úštěpy, které byly do inventáře hrobu pravděpodobně zařazeny omylem.

Kolekce materiálu z pohřebiště je uložena a inventarizována v MJVM Zlín. Pro popis souboru keramiky byl použit deskripční systém vytvořený K. Šabatovou a P. Vitulou (ŠABATOVÁ – VITULA 2002).

Hrob 1

Částečně rozoraný hrob. V hloubce 20 cm pod povrchem se nacházela spodní část velké amforovité nádoby (1) původně obložené kameny, z nichž pouze několik zůstalo ve své původní pozici. Uvnitř ležely dvě menší amforovité nádoby (3, 4) a mísa (5). U amfory se nacházely střepy z mísy s hrdlem (2) zřejmě původně překrývající amforu. Mezi kameny a amforou i uvnitř ní byla tmavá popelovitá hlína s drobnými úlomky spálených kostí.

1. Amforovitá nádoba – fragmenty střední a dolní části, sloužila jako popelnice; povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký a hnědý; na spodní výdutí plastický horizontální výčnělek (PG1); dochovaná výška 18,5 cm; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výdutí 44 cm; $\emptyset$ dna 16 cm; inv. č. MZ 1959/1880 (tab. 1:1/1). Pozn. dno s elipsoidním otvorem (dokumentace) nedochováno.

2. Mísa trojčlenná – fragmenty hrdla, dolní části a ucha; povrch vně na horní části (HČ) tuhovaný, na dolní části (DČ) hnědý; povrch uvnitř tuhovaný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výdutí –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1881 (tab. 1:1/2).

3. Amforovitá nádoba – celá; povrch vně HČ tuhovaná, DČ hnědá; povrch uvnitř hladký a hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť a na horní výdutí dva svazky 3 horizontálních rýh (ZL03), na max. výdutí svislé tenké rýhy (ZH5), tenké svislé žlábků (ZJ1), příčné rýhování (ZI05), řady rýžek (ZA5) a kosé rýhování (ZI15), na uchách dna svazky 3 svislých rýh (ZH3); výška 10,5 cm; $\emptyset$ okraje 7,8 cm; $\emptyset$ max. výdutí 14,6; $\emptyset$ dna 5 cm; inv. č. MZ 1959/1882 (tab. 2:1/3a–b; obr. 6).

4. Amforovitá nádoba – celá, stlačené tělo; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť svazek horizontálních rýh (ZL05), na max. výdutí svislé tenké rýhy (ZH5), svazek rýh podkovovitých (ZM05) 4 rýhy podkovovité (ZM04), řady

rýžek (ZA5), pod uchem dva svazky 3 rýh podkovovitých (ZM03); dochovaná výška 9 cm; $\varnothing$ okraje 8 cm; $\varnothing$ max. výduti 14,1 cm; $\varnothing$ dna 4; inv. č. MZ 1959/1883 (tab. 2:1/4a–b; obr. 6).

5. Mísa dvojčlenná – slepen celý profil nádoby, fragment páskového ucha s 4 lištami (UA7); povrch vně jemně hlazený a tuhovaný; povrch uvnitř hladký a tuhovaný; výzdoba vně: okraj zdobený přesekáváním (OA1), na rozhraní hrdlo/výduť a na výduti svazky 3 (ZL03), 4 (ZL04) a 5 horizontálních rýh (ZL05), mezi nimi na max. výduti příčné rýhování (ZI5) a důlky – prstování (ZG05); výzdoba uvnitř: na rozhraní hrdlo/výduť svazek 4 horizontálních rýh (ZL04), na výduti rýhování podkovovité nahoru otevřené (tzv. hvězdice, ZN04), malý důlek (ZC1), svazek 3 svislých rýh (ZH3) s řadou rýžek (ZA5), na dně malé důlky vedle sebe (ZC4) kolem 6 kruhových rýh (ZO03) obkružujících velký pupík (PC1); výška 7,5 cm; $\varnothing$ okraje 17,5 cm; $\varnothing$ max. výduti 17 cm; $\varnothing$ dna 5 cm; inv. č. MZ 1959/1884 (tab. 2, 1/5a–b; obr. 6).

Hrob 2

Zcela zničený hrob. Dochována část dna větší nádoby (2), ležící v hloubce 20 cm u velkého kamene. V hlíně nelišící se od okolní půdy byly roztroušeny nevýrazné střepy.

Pozn.: Během revizního laboratorního zpracování byly rozlišeny střepy z dalších nádob (č. 1, 3). Jejich přítomnost zaznamenal ve své publikaci Dohnal (DOHNAL 1977, 57) a přiřadil jim nová inventární čísla.

1. Fragменты nádoby s páskovým ouškem (UA1) – povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký a tmavě hnědý; bez výzdoby; výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna –; inv. č. 1959/1885a. Pozn. DOHNAL 1977, 57 – inv. č. 1885b, určeno jako „mísa s hrdlem“.

2. Fragment dna (asi hrncovité) nádoby – povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký a světle hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška 6,8 cm; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. č. MZ 1959/1885b (pův. 1885; tab. 3:2/1). Pozn. DOHNAL 1977, 57 – inv. č. 1885, určeno jako „hrnec“.

3. Fragменты zdobený žlábkováním – povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a tmavě hnědý; zdobený 2 horizontálními žlábkami (ZL12) a příčnými tenkými žlábkami (ZJ3); výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna –; inv. č. MZ 1959/1885c (tab. 3:2/2). Pozn. DOHNAL 1977, 57 – inv. č. 1885a; určeno jako „osudí“ (amforovitá nádoba).

Hrob 3

Z větší části zničený hrob. V hloubce 30 cm byla rozpoznána tmavá elipsovité skvrna (osa SZ–JV, 140 x 70 cm). Při jejím SZ okraji se nacházela poškozená mísa s hrdlem (2) vyplněná tmavou popelovitou hlinou. Uvnitř mísy ležel malý džbáněk (1). U JZ okraje byl objeven shluk střepů ze soudkovité hrncovité nádoby (3) a malé amforovité nádoby (4). Po V straně objektu byly ve vzdálenosti 20 cm od střepů rozptýleny kameny.

1. Džbáněk – malé, stlačené tělo s náběhem na ouško na výduti; chybí ucho; povrch vně leštěný (tuhovaný?) a šedočerný; povrch uvnitř hladký a šedočerný; na hrdle a rozhraní hrdlo / výduť dva svazky 3 horizontálních rýh (ZL03), na výduti příčné (ZI05) a kosé rýhování (ZI15) a zobáčky nahoru otevřené (ZP6), pod uchem svazek 4 svislých rýh (ZH4) a naproti ucha na výduti svazek 3 svislých rýh (ZH3); výška 6 cm; $\varnothing$ okraje 5,6 cm; $\varnothing$ max. výduti 8,8 cm; $\varnothing$ dna 3,5 cm; inv. č. MZ 1959/1886 (tab. 3:3/1; obr. 7).

2. Mísa dvojčlenná – slepen celý profil nádoby, fragment s náběhem na ucho; povrch vně HČ leštěná (tuhovaná?) a šedočerná, DČ hladká a světle hnědá; povrch uvnitř leštěný (tuhovaný?) a šedočerný; bez výzdoby; výška 11,2 cm; $\varnothing$ okraje 25 cm; $\varnothing$ max. výduti 25 cm; $\varnothing$ dna 11 cm; inv. č. MZ 1959/1887 (tab. 3:3/4; obr. 7).

3. Hrncovitá nádoba – fragmenty okraje, výdutě a dna, soudkovitý tvar těla, ve dně dušník; povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký a světle hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. č. MZ 1959/1888 (tab. 3:3/3).

4. Amforovitá nádoba – malá, fragmenty okraje, výdutě a dna; povrch vně jemně hlazený, HČ šedočerná (tuhovaná?), DČ světle hnědá; povrch uvnitř jemně hlazený a tmavě hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť svazek horizontálních rýh (ZL05), na výduti svazky 3 (ZH3) a 4 svislých rýh (ZH4) a kolem nich příčné (ZI05) a kosé rýhování (ZI15), na max. výduti plastická vypnulina (PD1); dochovaná výška 6,8 cm; $\varnothing$ okraje 8 cm; $\varnothing$ max. výduti 10,8 cm; $\varnothing$ dna 3 cm; inv. č. MZ 1959/1889 (tab. 3:3/2; obr. 7).

Hrob 4

Poměrně dobře zachovaný hrob. V mísovité jamce v hloubce 40 cm stála velká amforovitá nádoba (2) přiklopená mísou (1) a kameny a obložená plochými kameny postavenými na

hrany. Uvnitř amforovité nádoby se na vrstvě popela u dna pod tmavou hlínou nacházel dvojčlenný šálek (3) a neúplná malá amforovitá nádoba (4). Podle polohy kamenů ležících v původní i nepůvodní poloze lze předpokládat, že hrob byl uložen pod malou mohylou. Hrob i kamenné destrukce ležely ve sterilní písčité půdě.

1. Mísa trojčlenná – s páskovými uchy se 3 lištami (UA3) a bez okrajové části; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; na hrdle 3 žlábků horizontálně (ZL13) a pod nimi na rozhraní hrdlo/výduť 3 malé důlky vedle sebe (ZC2) a v blízkosti uch po jednom malém důlku (ZC1); dochovaná výška 14,5 cm; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti 36,2 cm; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. č. MZ 1959/1891 (tab. 4:4/4, obr. 8).

2. Amforovitá nádoba – s páskovými uchy se 4 lištami (UA7); povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř jemně hlazený a světle hnědý; na horní výduti 4 žlábků horizontálně (ZL14); výška 26,5 cm; $\varnothing$ okraje 18,5 cm; $\varnothing$ max. výduti 30 cm; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. č. MZ 1959/1892 (tab. 4:4/3; obr. 6). Pozn. dochován antropologický materiál.

3. Šálek dvojčlenný – s vysokým páskovým uchem se 4 lištami (UA7); povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; na rozhraní hrdlo/výduť na výduti dva svazky 3 horizontálních rýh (ZL03) a mezi nimi na max. výduti pás důlků – prstování (ZG05), na dně malý hrotitý pupík (PC1); výška 7,7 cm; $\varnothing$ okraje 10,7 cm; $\varnothing$ max. výduti 9,8 cm; $\varnothing$ dna 3 cm; inv. č. MZ 1959/1893 (tab. 4:4/1a–b; obr. 8).

4. Amforovitá nádoba – malá, bez okrajové části; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř jemně hlazený a hnědý; na hrdle svazek 4 horizontálních rýh (ZL04), na rozhraní hrdlo/výduť žlábek horizontálně (ZL11), na výduti příčné (ZI05) a kosé rýhování (ZI15); dochovaná výška 5 cm; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti 7,8 cm; $\varnothing$ dna 4 cm; inv. č. MZ 1959/1905 (tab. 4:4/2; obr. 8).

Hrob 5

V hloubce 20 cm ležel v tmavé půdě pod plochým kamenem shluk střepů ze soudkovité hrncovité nádoby (1) a střepů z jiné nádoby (2). Jižně od nich se nacházelo několik menších kamenů. Zbytky kremace nebyly nalezeny.

1. Hrncovitá nádoba – fragmenty dna a výdutě, soudkovité tělo; povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký a světle hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1894a (tab. 5:5/1).

2. Fragmenty dna a okraje větší nádoby – povrch vně jemně hlazený, hnědý a šedočerný; povrch uvnitř jemně hlazený a šedočerný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1894b (tab. 5:5/2a–b). Pozn. DOHNAL 1977, 58 – určeno jako „mísa s hrdlem“.

Hrob 6

Rozoraný hrob. V hloubce 20 cm se v tmavší hlíně nacházely střepy z malé amforovité nádoby (1) a části jiné malé amforovité nádoby (2). Dále střep z okraje zdobeného šálku (3), střepy z nádoby zdobené rytím a žlábkováním (4) a střep z okraje větší nádoby (5). Východně od shluku střepů leželo několik menších kamenů.

1. Amforovitá nádoba – malé, stlačené tělo, fragment výdutě a dna; povrch vně HČ tuhovaná, DČ jemně hlazená a hnědá; povrch uvnitř jemně hlazený a světle hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť žlábek horizontálně (ZL11) a pod ním svazek 3 horizontálních rýh (ZL03), na max. výduti rytý ornament „vlčích zubů“ – svislé rýhování (ZH5) střídá kosé rýhování (ZI15), přerušeno je dvěma svazky 3 svislých rýh (ZH3) mezi nimiž jsou dva svislé žlábkové (ZJ1) a pod nimi malá plastická vypnulina (PD1), dále na max. výduti pokračuje kosé rýhování (ZI15) střídáno příčným rýhováním (ZI05); dochovaná výška 4,7 cm; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti 11,6 cm; $\emptyset$ dna 3,5 cm; inv. č. MZ 1959/1890 (tab. 5:6/5, obr. 9).

2. Amforovitá nádoba – malá, fragmenty horní části a dna; povrch vně hladký a šedočerný; povrch uvnitř hladký a hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje 7,6 cm; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna 3,5 cm; inv. č. MZ 1959/1890a (tab. 5:6/3).

3. Fragment okraje z šálku – zdobený; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a šedočerný; na hrdle a rozhraní hrdlo/výduť pás důlků – prstování (ZG05) mezi dvěma svazky 3 horizontálních rýh (ZL03); dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1890b (tab. 5:6/1).

4. Fragmenty z nádoby – zdobené; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a hnědý; zdobení jedním (ZL11) a dvěma žlábků horizontálně (ZL12) a příčným tenkým žlábkováním (ZJ3); dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1896a (tab. 5:6/4a–b). Pozn. DOHNAL 1960, 6 – určeno jako „osudí“ (amforovitá nádoba).

5. Fragment okraje větší nádoby – povrch vně hladký a světle hnědý; povrch uvnitř hladký, hnědý a šedočerný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1896b (tab. 5:6/2). Pozn. DOHNAL 1977, 58 – určeno jako „mísa“.

Hrob 7

Poměrně dobře zachovaný hrob. V hloubce 40 cm stála velká amfora (4) a uvnitř ní v tmavé popelovité hlíně ležel šálek (2) a malá amforovitá nádoba (1). Vedle amfory byly roztroušeny střepy z mísy (3), kterou byla zřejmě amfora přikryta. Na SZ od amfory se zachovalo několik plochých kamenů poskládaných v původní poloze. Na SV straně ležely větší ploché kameny, pocházející zřejmě z rozorané mohyly.

1. Amforovitá nádoba – malá, s tyčinkovými uchy; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a šedočerný; na horní výduti svazek 4 horizontálních rýh (ZL04), na výduti svislé tenké rýhování (ZH5); výška 5,5 cm; $\emptyset$ okraje 3,8 cm; $\emptyset$ max. výduti 7,7 cm; $\emptyset$ dna 3 cm; inv. č. MZ 1959/1897 (tab. 6:7/1; obr. 10).

2. Šálek dvojčlenný – fragment okraje, hrdla, výdutě a vysokého páskového ucha se 3 lištami (UA3); povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř jemně hlazený a šedočerný (tuhovaný?); na okraji stopy přesekávání (OA1, dosud nedokumentováno), na rozhraní hrdlo/výduť a na horní (max.) výduti mezi dvěma svazky 4 (ZL04) a 3 horizontálních rýh (ZL03) přerušované příčné rýhování (ZI05); dochovaná výška 7,2 cm; $\emptyset$ okraje 13 cm; $\emptyset$ max. výduti 12,6 cm; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1898 (tab. 6:7/2).

3. Mísa dvojčlenná – fragmenty všech částí, včetně fragmentu páskového ucha s 6 lištami (UA8); povrch vně HČ tuhovaná, DČ hladká a hnědá; povrch uvnitř tuhovaný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. MZ 1959/1899 (tab. 6:7/3).

4. Amforovitá nádoba – s páskovými uchy (UA1) a dušníkem; povrch vně hladký a hnědý, místy cihlově červený; povrch uvnitř hladký a tmavě hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť pás důlků – prstování (ZG05); výška 27 cm; $\varnothing$ okraje 21 cm; $\varnothing$ max. výduti 31,5 cm; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. MZ 1959/1911 (tab. 6:7/4; obr. 10).

Hrob 8

Tento hrob se nacházel cca 1 m jihozápadně od hrobu 7. V hloubce 40 cm stála v mělké jamce vyložené kameny amfora (2). Uvnitř ní na vrstvě popela na dně v tmavé popelovité hlíně ležel šálek (3) a malá amforovitá nádoba (4). Na amfoře leželo několik střepů z mísy (1), kterou byla amfora pravděpodobně přikryta. V úrovni výduti byla amfora obložena menšími kameny a poblíž ní ležel jeden větší kámen.

1. Mísa dvojčlenná – fragmenty všech částí; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; na výduti pozůstatek plastické výzdoby (?); dochovaná výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna 9,2 cm; inv. č. MZ1959/1900 (tab. 7:8/2).

2. Amforovitá nádoba – stlačené tělo, pásková ucha (UA1) a dušník; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť 3 žlábků horizontálně (ZL13) přerušené prožlabenými žebry (PB2), na horní výduti jednotlivé malé důlky (ZC1), pod žebrem malé důlky vedle sebe (PC4) a u ucha dvě skupiny 3 malých důlků vedle sebe (ZC2), na výduti příčné a kosé tenké husté žlábkování (ZJ3), na max. výduti 4x 3 žlábků podkovovité (ZM13) a pod nimi plastická vypnulina (PD1); dochovaná výška 21 cm; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti 30,5 cm; $\varnothing$ dna 12 cm; inv. č. MZ 1959/1901 (tab. 7:8/1a–b; obr. 11).

3. Šálek dvojčlenný - s vysokým páskovým uchem (UA1); povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; výzdoba vně: na hrdle a horní výduti dva svazky 4 horizontálních rýh (ZL04), na max. výduti či rozhraní hrdlo/výduť pás důlků – prstování (ZG05); výzdoba uvnitř: na hrdle svazek 3 horizontálních rýh (ZL03), na výduti rýhování podkovovité nahoru otevřené (tzv. „hvězdicovitý ornament“, ZN04), na dně hrotitý pupík (PC1) obkroužený 3 kruhovými rýhami (ZO03); dochovaná výška 6 cm; $\varnothing$ okraje 12 cm; $\varnothing$ max. výduti 11,8 cm; $\varnothing$ dna 3 cm; inv. č. MZ 1959/1909 (tab. 8:8/3a–b; obr. 11).

4. Amforovitá nádoba – malá, s tyčinkovými uchy (UB1); povrch vně HČ tuhovaná, DČ jemně hlazená a světlehnědá; povrch uvnitř hladký a šedočerný; bez výzdoby; výška 6,5 cm; $\varnothing$ okraje 5,2 cm; $\varnothing$ max. výduti 8,6 cm; $\varnothing$ dna 3,7 cm; inv. č. MZ 1959/1910 (tab. 8:8/4; obr. 11).

Hrob 9

Tento hrob se nacházel cca 1 m severovýchodně od hrobu 7. V hloubce 30 cm stála v porušeném kamenném obložení velká amfora (10). Okolo ní leželo několik velkých kamenů ve své původní poloze, z čehož lze předpokládat, že hrob se nacházel pod mohylou. Amfora byla vyplněna vrstvou popela na dně a tmavou popelovitou hlínou. Dále se v ní a těsně u ní nacházely střepy z hrnku (7, příp. 8), z hrncovité nádoby (4), z malé amforovité nádoby (5) a větší zřejmě amforovité nádoby (1).

Pozn.: Během revizního laboratorního zpracování byly rozlišeny střepy z dalších nádob (č. 2, 3, 6, 8, 9).

1. Amforovitá nádoba – fragmenty; povrch vně hladký, místy tuhovaný, skvrnitě světle a tmavě hnědý; povrch uvnitř hladký, hnědý a tmavě hnědý; na max. výduti 3 žlábků podkovovité (ZM13) a pod nimi plastická vypnulina (PD1); dochovaná výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna –; inv. č. MZ 1959/1895 (tab. 9:9/5a–c).

2. Fragmenty amforovité nádoby – malé, dno s malým výstupkem; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna 3,5 cm; inv. č. 1959/1895a (pův. MZ 1959/1895; tab. 9:9/6).

3. Fragment nádoby – zdobený; povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř tuhovaný; výzdoba horizontálním rýhováním (ZL05); dochovaná výška –; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna –; inv. č. 1959/1895b (pův. MZ 1959/1895; tab. 9:9/2).

4. Fragmenty hrncovité nádoby – výduť a dno; povrch vně hladký, hnědý a cihlově červený; povrch uvnitř hladký a hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška 3 cm; $\varnothing$ okraje –; $\varnothing$ max. výduti –; $\varnothing$ dna –; inv. č. MZ 1959/1902a (tab. 9:9/7).

5. Fragmenty amforovité nádoby – malé, s páskovým uchem (UA1); povrch vně hladký a šedočerný (tuhovaný?); povrch uvnitř hladký a šedočerný; na výduti 4 horizontální rýhy

(ZL04) a svislé rýhování (ZH5); dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje 6,5 cm; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1902b (tab. 9:9/8).

6. Fragment okraje nádoby – povrch vně jemně hlazený a hnědý; povrch uvnitř jemně hlazený a hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1902c (tab. 9:9/3). Pozn. Nezmíněn v dokumentaci, v materiálu však rozlišen a později publikován (DOHNAL 1977, 59).

7. Hrnek – fragmenty těla, dna a fragment s náznakem ucha; povrch vně jemně hlazený a hnědý; povrch uvnitř jemně hlazený a hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje 13 cm; $\emptyset$ max. výduti 13 cm; $\emptyset$ dna 2,5 cm; inv. č. 1959/1903a (pův. MZ 1959/1903; tab. 9:9/10).

8. Hrnek – fragmenty horní části; povrch vně jemně hlazený a šedočerný (tuhovaný?); povrch uvnitř tuhovaný; bez výzdoby; dochovaná výška 4 cm; $\emptyset$ okraje 13,5 cm; $\emptyset$ max. výduti 13,5 cm; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1959/1903b (pův. MZ 1959/1903; tab. 9:9/9).

9. Fragment okraje nádoby – zdobený; povrch vně jemně hlazený a tmavě hnědý; povrch uvnitř jemně hlazený a tmavě hnědý; výzdoba horizontální rýhou (ZL01); dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1959/1903c (pův. MZ 1959/1903; tab. 9:9/4).

10. Amforovitá nádoba – s páskovými uchy se 3 lištami (UA3); povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a světle hnědý; na rozhraní hrdlo/výduť 3 žlábků horizontálně (ZL13), na horní a max. výduti skupiny širokých svislých žlábků (ZJ4) a podkovovité žlábkování (ZM15) provázené 3 důlky vedle sebe (ZC2) a jedním malým důlkem (ZC1), pod uchy 4 žlábků podkovovité (ZM14) s jedním malým důlkem (ZC1); dochovaná výška 25 cm; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti 30 cm; $\emptyset$ dna 9,5 cm; inv. č. MZ 1959/1904 (tab. 8:9/1a–b; obr. 12).

Hrob 10

Zcela rozoráný hrob. V hloubce 40 cm v tmavší hlíně leželo mezi několika malými kameny několik střepů (1). Kameny zřejmě pocházely z obložení hrobu.

Pozn.: Během revizního laboratorního zpracování byly rozlišeny střepy z další nádoby (č. 2), která nebyla zanesena v dokumentaci, v materiálu však již rozlišena byla a také ji ve

své publikaci uvádí V. Dohnal (DOHNAL 1977, 59). V popisu níže je tato nádoba označena kurzívou.

1. Fragment dna nádoby – povrch vně tuhovaný; povrch uvnitř hladký a hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška 2,6 cm; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna 9 cm; inv. č. 1959/1907a (pův. MZ 1959/1907; tab. 10:10/2).

2. Fragменты dna a okraje nádoby – povrch vně hladký a tmavě hnědý; povrch uvnitř hladký a tmavě hnědý; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. 1959/1907b (pův. MZ 1959/1907, není uvedeno v dokumentaci; tab. 10:10/1a–b).

Hrob 11

Hrob byl částečně chráněn skalním podložím, které v tomto místě vystupovalo téměř k povrchu. V hloubce 40 cm stála menší amforovitá nádoba (1) vyplněná tmavší hlinou.

1. Amforovitá nádoba – malé, stlačené tělo s páskovými uchy (UA1); povrch vně hladký, HČ šedočerná se stopami po tuhování, DČ hnědá; povrch uvnitř hladký a šedočerný; nerekonstruovatelná výzdoba, stopy rytého ornamentu na výduti; dochovaná výška 8,8 cm; $\emptyset$ okraje 7 cm; $\emptyset$ max. výduti 12,8 cm; $\emptyset$ dna 6,3 cm; inv. č. MZ 1959/1906 (tab. 10:11; obr. 14).

Hrob 12

Poměrně dobře zachovaný hrob, vzdálený cca 1,5 m severozápadně od hrobu 10. V hloubce 50 cm stála v lehce tmavší půdě s roztroušenými uhlíky soudkovitá hrncovitá nádoba (1). Hrobová jáma nebyla přesně zjištěna. Pozn.: Během revizního laboratorního zpracování byly rozlišeny střepy z další nádoby (č. 2), která nebyla zanesena v dokumentaci, v materiálu však již rozlišena byla a také ji ve své publikaci uvádí V. Dohnal (DOHNAL 1977, 59). V popisu níže je tato nádoba označena kurzívou.

1. Hrncovitá nádoba – soudkovité tělo s výčnělkem (náběh na ucho?); povrch vně hladký, skvrnitě světle a tmavě hnědý; povrch uvnitř hladký a tmavě hnědý; bez výzdoby; výška 12,2 cm; $\emptyset$ okraje 13,3 cm; $\emptyset$ max. výduti 14 cm; $\emptyset$ dna 8,4 cm; inv. č. MZ 1959/1908a (v dokumentaci 1959/1908; tab. 10:12; obr. 14).

2. Fragmenty nádoby - povrch vně jemně hlazený, hnědý a šedočerný, stopy po tuhování; povrch uvnitř tuhovaný; bez výzdoby; dochovaná výška –; $\emptyset$ okraje –; $\emptyset$ max. výduti –; $\emptyset$ dna –; inv. č. MZ 1959/1908b (není uvedeno v dokumentaci).

4. METODIKA ZPRACOVÁNÍ A POSTUP

V předkládané práci autorka přistoupila ke kritické revizi menšího pohřebiště KLPP v Brumově-Bylnici (k. ú. Sidonie) – „Krajníky“ získaného výzkumem v roce 1959. Cílem práce bylo revidovat pramenný materiál, posoudit jeho typologickou a chronologickou povahu v rámci KLPP na pomezí Moravy a Slovenska a zahrnout jej do rámce regionu jižního Valašska.

Materiál ze záchranného archeologického výzkumu v Sidonii byl uložen v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Po jeho zapůjčení bylo přistoupeno k reviznímu laboratornímu zpracování. Střepový materiál byl rozložen a případně dodatečně slepen. Takto mohla být rekonstruována např. amforovitá nádoba z hrobu H1. Dále byly střepy rozděleny podle keramického těsta, barvy a dalších vlastností do skupin tvořící jednotlivé nádoby. Tímto bylo v několika případech rozlišeno více druhů nádob, než bylo zapsáno v dokumentaci. S pomocí J. Šínové z archeologické laboratoře UPOL byly vyčleněny tzv. izolované střepy, které v případě žárových pohřebišť doby bronzové nemusí vždy indikovat další nádoby, a vytvořeny další inventární čísla pro nově rozlišené nádoby (např. 1885a či 1903b). Poté bylo přistoupeno ke kresebné dokumentaci. Úprava kreseb proběhla v programu GIMP 2 a finální podoba tabulek byla vytvořena v programu Inkscape. Fotografická dokumentace byla upravena v programu GIMP 2. Keramický materiál byl následně vyhodnocen podle deskripčního systému vytvořeného pro lokalitu Přáslavice – „Díly pod dědinou, Kousky a kukličky“ (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, ŠABATOVÁ 2007) s provedením určitých úprav pro zpracovávané pohřebiště. Na základě tohoto systému byla vytvořena databáze v programu Microsoft Access 2013. Z důvodu malého rozsahu souboru byla deskripční (kódová) označení u několika kategorií nahrazena slovními popisy. Tvorba grafů doplňujících analýzu byla provedena v programu Microsoft Excel 2013.

4.1 Systém vyhodnocení keramického materiálu

Pro analýzu nálezového souboru ze Sidonie byl použit deskripční systém vytvořený K. Šabatovou a P. Vitulou pro zmíněnou lokalitu Přáslavice (ŠABATOVÁ – VITULA 2002), doplněný o pozdější úpravy provedené K. Šabatovou ve své disertaci (ŠABATOVÁ

2007). V systému jsou uvedeny jak kvantitativní údaje – celková či dochovaná výška nádoby (VC/VD), průměr okraje ($\emptyset$ O), průměr výdutí ($\emptyset$ V), průměr dna ($\emptyset$ D), průměrná šířka stěn (Š_ST), šířka dna (Š_DNA), počet jedinců (Po_J), počet kusů (Po_K) a počet zlomků (Po_Z) – tak kvalitativní údaje (úprava povrchu, zachovalost nádoby, kategorie fragmentu, přítomnost dušníku, tvar okraje a hrdla, nasazení hrdla, tvar horní výdutě, tvar spodní výdutě a dna, typ uch a jejich umístění, keramický tvar a typ výzdoby včetně jejího umístění).

V inventáři keramického materiálu z hrobů má každá nádoba či její fragmenty své jedinečné pořadové číslo (PČ) a inventární číslo (INV_Č). Toto označení je doplněno informací, z kterého hrobu nádoba pochází (ČH). V posledních dvou sloupcích se nachází odkaz na tabulku s kresbou nádoby či její rekonstrukci (TAB), případně její fotografii (Foto).

Klasifikace zrnitosti keramického těsta a rozlišení velikosti slídových zrn byly pomínuty, neboť se s těmito hodnotami dále nepracuje a od jejich popisu se v poslední době upouští, protože s ním jednotliví badatelé dále vědecky nepracují. Pro komplexnější popis byly naopak do databáze zahrnuty informace o počtu jedinců, kusů a zlomků patřících k jednomu inventárnímu číslu (tj. jedné nádobě). Jako jedinec je v tomto případě chápána celá nádoba či celý slepený profil nádoby. Kus keramiky je rekonstruovaný slepením několika zlomků materiálu. K jednotlivým zlomkům již ani po revizním laboratorním zpracování nelze dohledat související zlomky (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 13).

4.1.1 Úprava povrchu

Úprava povrchu se sleduje na vnější (PV) i vnitřní (PU) straně. V následující tabulce jsou uvedeny pouze typy úpravy, které se vyskytly na sledovaném materiálu.

Kód	Význam kódu	Popis
1	leštěný	odráží světlo
2	jemně hlazený	při doteku nejsou pocíťovány nerovnosti
3	hladký	při doteku jsou pocíťovány mírné nerovnosti
4	tuhovaný	tuha na povrchu

Tab. 1: Úprava povrchu keramiky (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002, úprava M. Váňová).

4.1.2 Zachovalost

Z hlediska zachovalosti (ZACH) se v inventáři materiálu nacházejí všechny kategorie popsané v referenčním deskripčním systému (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 60).

Kód	Význam kódu
1	celá nádoba
2	dobře rekonstruovatelná nádoba = je možné určit celkovou výšku i šířku
3	částečně rekonstruovatelná nádoba = zřejmý tvar, doložitelné jen některé rozměry
4	špatně rekonstruovatelná nádoba = přesný vzhled nádoby není možné doložit
5	nerekonstruovatelná nádoba = nesourodé střepy

Tab. 2: Stupeň zachování keramiky na pohřebišti (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002)

4.1.3 Kategorie fragmentu

Z důvodu malého rozsahu souboru bylo v této kategorii přistoupeno k přesnějšímu popisu dochovaných fragmentů. Vyjma celých nádob či celých profilů (CN/CP), samostatných fragmentů okraje (O) a neurčitých fragmentů (N), se v souboru vyskytují těchto 12 kombinací: okraj/hrdlo (O/H), okraj/hrdlo/dno (O/H/D), okraj/hrdlo/výduť/ucho (O/H/V/U), okraj/hrdlo/výduť/dno (O/H/V/D), okraj/hrdlo/výduť/dno/ucho (O/H/V/D/U), okraj/výduť (O/V), okraj/výduť/dno (O/V/D), okraj/výduť/dno/ucho (O/V/D/U), okraj/dno (O/D), hrdlo/výduť/dno (H/V/D), hrdlo/výduť/dno/ucho (H/V/D/U) a výduť/dno (V/D).

4.1.4 Tvar okraje a hrdla a nasazení hrdla

V souboru se vyskytly okraje prostě zakulacené (H1), ostře seříznuté (H2), ven mírně vyhnuté (H3) a ven mírně vyhnuté seříznuté (H4). Z tvarů hrdel je zastoupeno hrdlo válcovité (HB), kalichovité (HC), kalichovité rozevřené (HD), v horní části ostře vyhnuté (HE), ven vyhnuté (HF) a esovitě prohnuté (HG). V souboru se dále vyskytly všechny typy nasazení hrdla a výduti uvedené v referenčním deskripčním systému.

Pro určení tvarů okrajů a hrdel v souboru ze Sidonie bylo využito pouze kódovací tabulky (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 20, obr. 4), pro jejich popis byly převzaty slovní popisy z tabulky tvarů okrajů a hrdel (Šabatová 2007, 290, tab. 34). Kódovací tabulka je přiložena v přílohách této práce (tab. 11).

Kód	Význam kódu
NA	esovité
NB1	ostré
NB2	ostré zvýrazněné
NC1	přímé
NC2	přímé zvýrazněné

Tab. 3: Nasazení hrdla (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002).

4.1.5 Horní výduť

V souboru se vyskytly tři typy horní výduti – oblá, baňatá a ostrá.

Typ	Popis
oblá	mírně zaoblený, nejběžnější tvar výduti
baňatá	výduť je výrazně vyklenuta, k ose těla zaujímá mírně tupý úhel
ostrá	horní plece nejsou klenuté, ale spíše kónické

Tab. 4: Horní výduť nádoby (podle ŠABATOVÁ 2007, upraveno).

4.1.6 Spodní výduť a dno

Zastoupeny byly tři typy spodní výduťe – oblá, baňatá a kónická. Stejně tak se vyskytly tři typy dna – rovné, vklenuté a odsazené.

Typ	Popis
oblá	mírně zaoblený, nejběžnější tvar spodní výduti
baňatá	výduť je výrazně vyklenutá, char. pro mísy a šálky, také amforovité n., džbánky
kónická	běžný tvar výduti, char. pro prosté mísy a dvojkónické nádoby

Tab. 5: Spodní výduť nádoby (podle ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Váňová).

4.1.7 Typy uch a jejich umístění

V souboru se vyskytla některá ucha popsaná v referenční deskripci, a to ucha pásková, pásková se 3 lištami a ucha tyčinková. Na základě studia materiálu byly do popisu doplněny dvě kategorie – pásková ucha s 4 lištami a pásková ucha s 6 lištami.

Kód	Význam kódu
UA1	páskové
UA3	páskové se 3 lištami
UB1	tyčinkové

Tab. 6: Typy uch (podle ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Váňová).

Kód	Význam kódu
UA7	páskové se 4 lištami
UA8	páskové s 6 lištami

Tab. 7: Nově doplněné typy uch.

Z typů umístění uch se vyskytla v souboru tato: od okraje pod rozhraní, od okraje k max. výduti (s otazníkem), vytažené nad okraj, rozhraní hrdla a těla a pod rozhraním.

Kód	Význam kódu
YA1	od okraje pod rozhraní
YA2	od okraje k max. výduti
YB	vytažené nad okraj
YC1	rozhraní hrdla a těla
YC2	pod rozhraním

Tab. 8: Umístění uch na nádobě (podle ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Váňová).

4.1.8 Keramický tvar

Z hlediska keramických tvarů se v souboru nachází amforovité nádoby, dva typy mís, džbánků, dva typy šálků a hrncovité nádoby. U nádob s nejednoznačnými fragmenty keramický tvar určen nebyl.

Kód	Význam kódu	Popis
TA	amforovitá nádoba	Všechny amforám podobné nádoby s uchy i bez uch, vč. malých amfor označovaných jako osudí či osudíčko.
TC2	mísa dvojčlenná	Hrdlo navazuje téměř přímo na max. výduť, ta je popisována deskriptorem horní výduť.
TC3	mísa trojčlenná	Tento tvar má zřejmou horní výduť.
TD	džbánek	
TE1	hrnek	Výduť hrnku je popisována jako spodní výduť.
TE2	šálek dvojčlenný	Hrdlo navazuje téměř přímo na max. výduť, tak je popisována deskriptorem horní výduť.
TF	hrncovitá nádoba	Za hrdlo je považováno celé prohnutí až k bodu nasazení uch (jde-li ucho od okraje), často je v bodě nasazení hrdla a výduti zdobená plastická páska. Některé široké hrnce tvarově hraničí s mísami.

Tab. 9: Základní keramické tvary (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002; ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Váňová).

4.1.9 Výzdoba okraje

V souboru se vyskytl pouze jeden typ výzdoby okraje, a to přesekávání (kód OA1).

4.1.10 Výzdoba zahlobená a plastická a její umístění

Pro popis výzdobných prvků byly využity kódy z referenční deskripce (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, příp. ŠABATOVÁ 2007) a nově vytvořené deskriptory (kódy) upravené podle souboru z pohřebiště Brumov-Bylnice-Sidonie – „Krajníky“. V následujících tabulkách jsou uvedeny pouze kódy vyskytující se v zájmovém souboru, kresebná kódovací tabulka se všemi typy výzdoby referenční deskripce (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 32–33 a 36, obr. 13–15) je přiložena v přílohách této práce (tab. 12–14).

Zahloubená výzdoba

Kód	Význam kódu
ZA5	rýžky ve skupině, řada rýžek
ZC1	malý důlek
ZC3	3 malé důlky vedle sebe
ZG05	důlky (prstování)
ZH3	3 svislé rýhy
ZH4	4 svislé rýhy
ZH5	svislé tenké rýhy, svazek rýh
ZI05	příčné rýhování
ZI15	kosé rýhování
ZJ1	žlábek svislý tenký
ZJ3	žlábkování tenké husté
ZJ4	žlábkování široké ve skupině
ZL01	rýha horizontální
ZL03	3 rýhy horizontální
ZL04	4 rýhy horizontální
ZL05	rýhování horizontální
ZL11	žlábek horizontálně
ZL12	2 žlábkování horizontálně
ZL13	3 žlábkování horizontálně
ZM03	3 rýhy podkovovité
ZM04	4 rýhy podkovovité
ZM13	3 žlábkování podkovovité
ZM14	4 žlábkování podkovovité

Tab. 10: Prvky zahloubené výzdoby (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002; ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Vaňová)

Kód	Význam kódu
ZC4	malé důlky vedle sebe
ZL14	4 žlábký horizontálně
ZM05	rýhování podkovovité
ZM15	žlábkování podkovovité
ZN04	rýhování podkovovité nahoru otevřené
ZO03	rýhování kruhové
ZP6	V-rýhy nahoru otevřené

Tab. 11: Nově doplněné prvky zahloubené výzdoby.

Plastická výzdoba

Kód	Význam kódu
PC1	pupík
PD1	vypnulina plastická
PG	horizontální výčnělek

Tab. 12: Prvky plastické výzdoby (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002; ŠABATOVÁ 2007, úprava M. Váňová).

Kód	Význam kódu
PB2	prožlabené žebro

Tab. 13: Nově doplněný prvek plastické výzdoby.

Umístění výzdoby

Kód	Význam kódu
XA	hrdlo
XB	rozhraní hrdlo/výduť
XC	výduť
XC1	horní výduť
XC2	max. výduť
XC3	spodní výduť
XD	u dna
XE	ucho

Tab. 14: Umístění výzdoby (podle ŠABATOVÁ – VITULA 2002, úprava M. Váňová).

5. CHRONOLOGIE KLPP NA MORAVĚ

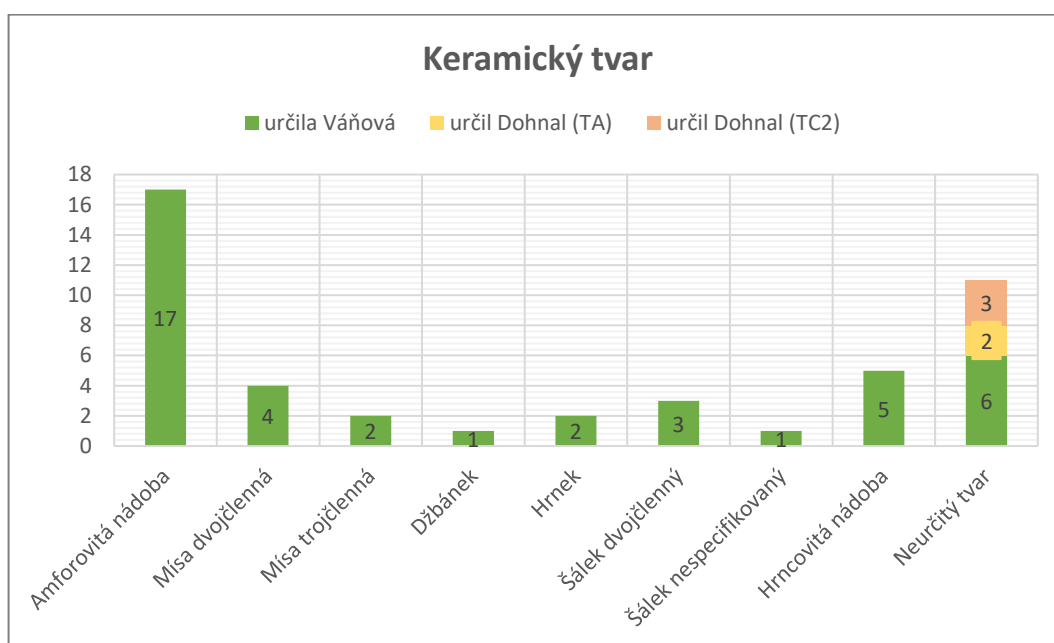
Základním chronologickým systémem z 90. let 20. století pro periodizaci KLPP na Moravě je práce A. Štrofa (obr. 4; ŠTROF 1993), který ji rozděluje na fázi lužickou (Reineckeho stupně BD, Ha A1), fázi slezskou (Ha A2, HB) a fázi platěnickou (Ha C–D), přičemž lužickou fázi ještě rozděluje na starší (BD) a mladší (Ha A1). Tato práce je zaměřena na vývoj KLPP pouze v mladší a pozdní době bronzové, tedy ve stupních BD – Ha B, a její platěnická fáze v době halštatské nebyla na pohřebišti Brumov-Bylnice-Sidonie rozpoznána. Starší periodizační systém vypracoval V. Podborský, který nazval jednotlivé fáze podle pro ně charakteristických lokalit. Reineckeho stupeň BD nazývá podle lokality Mostkovice a stupeň Ha A1 podle lokality Hrubčice. Štrofovu slezskou fázi dělí na fáze Kostelec (Ha A2), Domamyslice I a II (Ha B1), Čelechovice (Ha B2) a Ptení – Horka nad Moravou (Ha B3). Platěnickou fázi pak rozděluje na fáze Určice-Kumberky (Ha C1) a Seloutky (Ha C2); (obr. PODBORSKÝ 1970). Další alternativní periodizaci vytvořil např. J. Nekvasil, který vydělil 3 stupně: starolužický (BC – Ha A1), středolužický (Ha A2 – Ha B3) a halštatský (Ha C – Ha D); (obr. 4, NEKVASIL 1987). Toto třídění se však následně příliš neujalo, podobně jako chronologický systém V. Dohnala (ŠABATOVÁ 2007, 8). V. Dohnal rozlišil tři stupně vývoje, a to starší stupeň (BD – Ha A), mladší stupeň (Ha B) a halštatský stupeň (Ha C–D); (obr. 4, DOHNAL 1977). Z důvodu polohy hodnocené lokality na česko-slovenském pomezí a existence kulturních analogií v Pováží je na místě uvést také periodizační systém používaný na Slovensku, který byl vypracován L. Veliačikem (obr. 4, VELIAČIK 1982). Vyčleněné fáze pojmenovává podobně jako V. Podborský podle charakteristických lokalit. První stupeň Martin klade ještě do Reineckeho stupně BC2, druhý stupeň Liptovský Mikuláš-Ondrašová (BC/D) postihuje plynulý přechod mezi střední a mladší dobou bronzovou. Následuje stupeň Mikušovce (BD a počátek stupně Ha A1), Diviaky nad Nitricou I (Ha A1) a Diviaky nad Nitricou II (Ha A2), na což navazuje přechodný stupeň (Ha A2/Ha B1) k následnému slezskému stupni (Ha B; VELIAČIK 1982, ŠABATOVÁ 2007, 9).

Reinecke	A. Štrof 1993	V. Podborský 1970	J. Nekvasil 1987	V. Dohnal 1977	L. Veličik 1982
BC/D					Liptovský Mikuláš- Ondrašová
BD	starší lužická fáze	Mostkovice	starolužický stupeň	starší stupeň	Mikušovce
Ha A1	mladší lužická fáze	Hrubčice			Diviaky nad Nitricou I
Ha A2	slezská fáze	Kostelec	středolužický stupeň		Diviaky nad Nitricou II
Ha B1		Domamyslice I		přechodný stupeň	
		Domamyslice II		slezský stupeň	
Ha B2		Čelechovice			
Ha B3	Ptení - Horka nad Moravou				

Obr. 4: Synchronizace vybraných periodizačních systémů KLPP na Moravě (sestavila M. Váňová).

6. ANALÝZA KERAMICKÉHO INVENTÁŘE

V keramickém materiálu z pohřebiště bylo ve 12 hrobech rozlišeno 46 nádob (graf 1), které byly zahrnuty do analýzy. U 35 jedinců bylo možné určit keramický tvar, z toho 18 jedinců bylo rekonstruováno slepením a dosádrováním chybějících částí a u 17 jedinců byl keramický tvar určen na základě částečné rekonstrukce charakteristických fragmentů. 11 jedinců se dochovalo pouze v neurčitelném fragmentárním stavu, z toho však 5 jedinců bylo V. Dohnalem určeno (inv. č. 1959/1896a (H6, tab. 6/4a–b) bylo určeno z 12 zlomků keramiky ve zprávě (DOHNAL 1960), inv. č. 1959/1885a, 1885c, 1894b a 1896b (H2, tab. 3:2/2; H5, tab. 5:5/2a–b; H6, tab. 5:6/4a–b) byly určeny v pozdější publikaci (DOHNAL 1977). Jelikož není možné jejich příslušnost ke keramickému tvaru ověřit rekonstrukcí, v grafu č. 1 jsou tyto jedinci odlišeni.

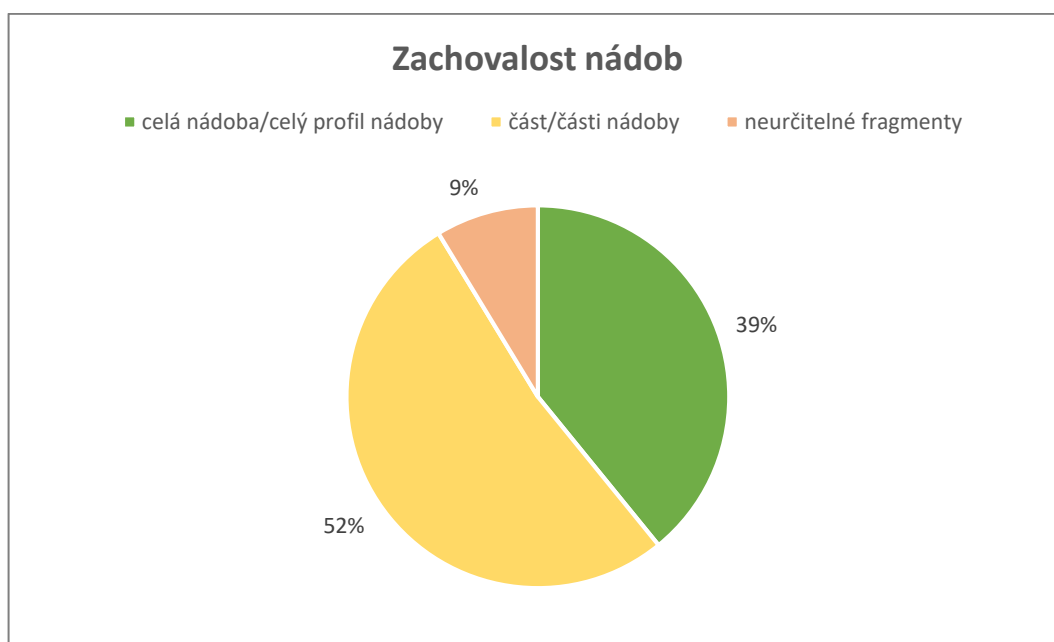
Graf 1: Početní zastoupení keramických tvarů.

6.1 Zachovalost nádob – kategorie fragmentů

Přestože se jedná o záchranný výzkum dlouhodobě rozorávaného pohřebiště, 14 nádob bylo možné rekonstruovat v podobě celé nádoby či celého profilu nádoby, ve 4 dalších případech chyběla pouze okrajová část. Můžeme také upozornit na amforovitou

nádobu s inv. č. 1959/1892 (H4, tab. 4:4/3), která se dochovala téměř neporušená, a v níž se dochoval také antropologický materiál.

Z hlediska zachovalosti nádob byly dobře zachovány nádoby v hrobech H4, H7, H8, H11 a H12. Částečně byly zachovány v hrobech H1, H3 a H9. Špatně zachovány byly nádoby z hrobů H2, H5, H6 a H10 (graf 2). Izolované střepy byly rozlišeny a vyčleněny v hrobech H3, H7, H8, H9 a H10. Šlo o 1–3 ks zlomků odlišného keramického těsta, šířky stěny či úpravy povrchu, než jaké byly pozorovány u inventarizovaných nádob a v souboru z rozorávaného žárového pohřebiště je obvykle nelze interpretovat.

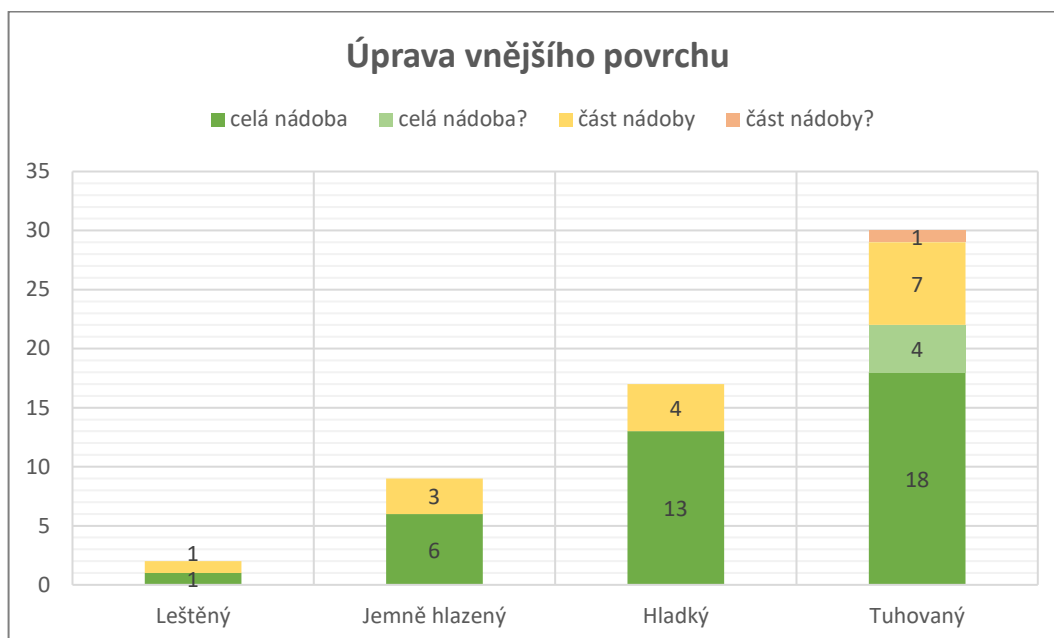
Graf 2: Zachovalost nádob.

6.2 Úprava povrchu

Úprava povrchu byla sledována na vnější (graf 3) i vnitřní (graf 4) straně nádoby. V celém souboru se vyskytly pouze 4 typy úpravy, a to povrch leštěný, jemně hlazený, hladký a tuhovaný.

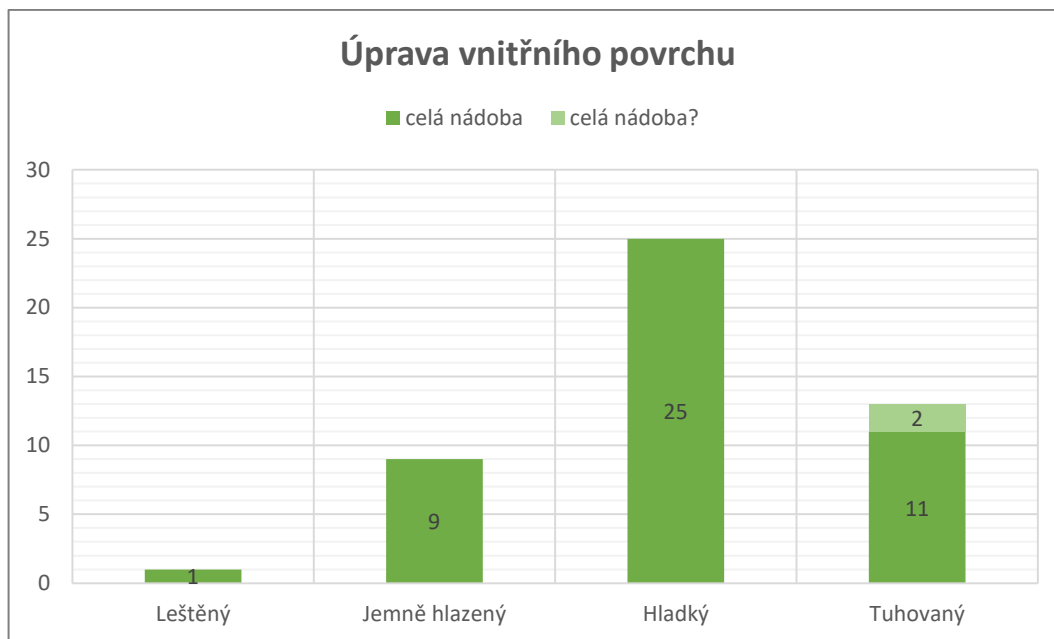
Na vnější straně byl povrch nejčastěji tuhovaný (22 jedinců, z toho však ve 4 případech s otazníkem, a u 8 jedinců bylo tuhováno pouze na horní části nádoby, z toho v 1 případě s otazníkem a další 1 nádoba byla tuhována pouze místy). Hladký vnější povrch mělo 13 nádob a 4 nádoby byly hlazené pouze v dolní části. V 6 případech po celé

nádobě a ve 3 případech v dolní části byl vnější povrch jemně hlazený. Pouze u 1 nádoby byl povrch leštěný a u další 1 nádoby byla leštěná pouze horní část.

Graf 3: Úprava vnějšího povrchu.

Na vnitřní straně byl povrch nejčastěji hladký (25 jedinců). U 13 nádob byl povrch tuhovaný (z toho ve 2 případech s otazníkem), 9 nádob mělo vnitřní povrch jemně hlazený a 1 nádoba byla na vnitřní straně leštěná.

Graf 4: Úprava vnitřního povrchu.

Amforovité nádoby (graf 5) byly nejčastěji na vnější straně tuhované (u 8 jedinců po celé nádobě, z toho v 1 případě s otazníkem, a u 6 nádob pouze v horní části, z toho v 1 případě bylo tuhování přítomné pouze místy) a uvnitř hladké (12 jedinců). Pět amforovitých nádob mělo vnější stranu hladkou a u 2 nádob byl vnější povrch hladký pouze v dolní části. Jemně hlazený vnější povrch se vyskytl pouze u 3 jedinců v dolní části. Na vnitřní straně byl jemně hlazený povrch určen u 4 nádob a tuhovaný u 1 nádoby. Leštěný povrch se u amforovitých nádob nevyskytl vůbec.

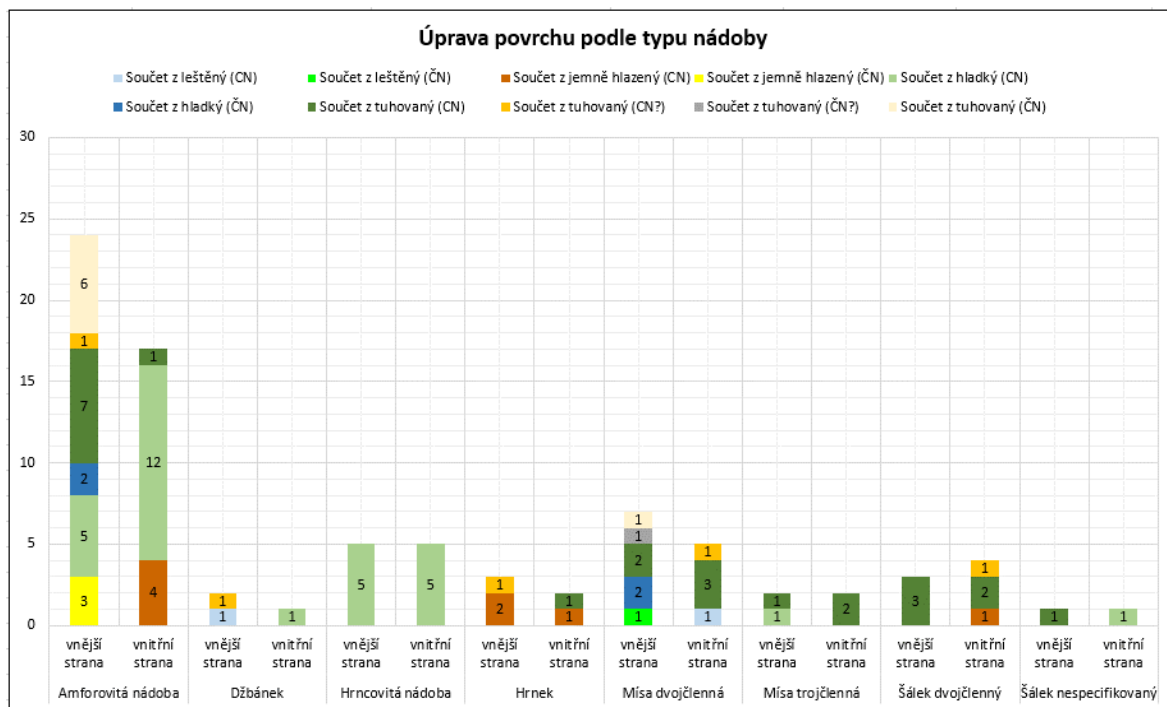
U mís (graf 5) převažoval povrch tuhovaný. Ten byl určen u dvojčlenných mís ve 2 případech na vnější straně po celém povrchu nádoby a ve 2 případech v horní části (v jednom z nich však s otazníkem). Uvnitř byl potvrzen u 3 nádob, 1 dvoučlenná mísa měla vnitřní stěnu leštěnou a tuhování bylo přítomno pouze s otazníkem. Na dolní části dvojčlenných mís se vyskytl u 2 jedinců hladký povrch a u 1 jedince leštěný povrch. Trojčlenné mísy měly vnější povrch hladký (1 jedinec) a tuhovaný (1 jedinec), vnitřní stěnu měly obě tuhovanou.

Oba hrnky (graf 5) v souboru byly vně jemně hlazené (v jednom případě je možná přítomnost tuhování) a uvnitř byl jeden jemně hlazený a druhý tuhovaný. Všechny 3 dvojčlenné šálky byly na vnější straně tuhované, na vnitřní straně byly tuhované dva

a jeden jemně hlazený s možnou přítomností tuhování. Fragment šálku z hrobu 6 byl vně tuhovaný a uvnitř hladký.

Všech 5 hrncovitých nádob (graf 5) mělo shodně hladký povrch na vnější i vnitřní straně. Jediný džbánek v souboru měl pak vnější povrch leštěný (tuhovaný pouze s otazníkem) a vnitřní povrch hladký.

Graf 5: Úprava povrchu podle typu nádoby.

Stejný typ povrchu vně i uvnitř se vyskytl u 22 nádob, ve 4 případech byl povrch jemně hlazený, v 11 případech hladký a v 7 případech tuhovaný. Stejnou úpravu povrchu mělo 5 hrncovitých nádob, 4 amforovité nádoby, 2 dvojčlenné mísy, 1 trojčlenná mísa, 1 hrnek, 2 dvojčlenné šálky a 7 neurčitelných fragmentů, z nichž 3 určil V. Dohnal (DOHNAL 1977) jako „mísy s hrdlem“.

6.3 Dušník

Otvor ve dnu nádoby, tzv. dušník, byl pozorován u 3 jedinců, a to u 2 amforovitých nádob a 1 hrncovité nádoby. U další amforovité nádoby (inv. č. 1959/1880, H1, tab. 1:1/1) se dušník nedochoval, V. Dohnal jej však v dokumentaci zmiňuje (DOHNAL 1960, 3). Po

úplnost dodejme, že 23 nádob v souboru dušníků nemělo a u 19 nádob jeho přítomnost nelze posoudit.

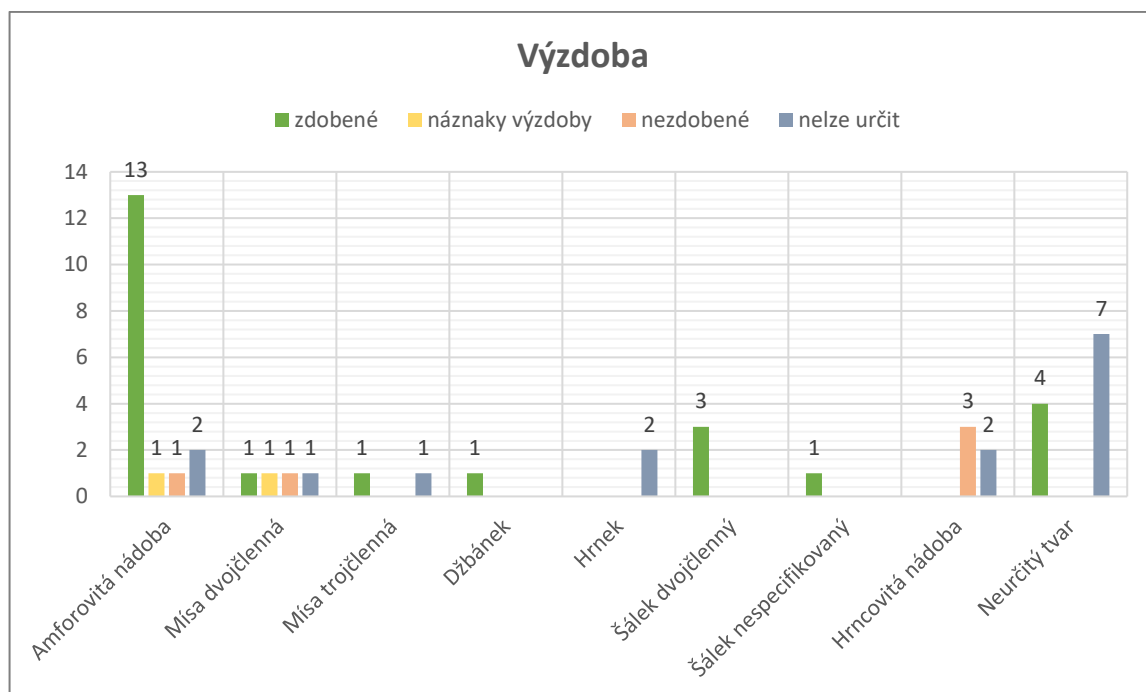
6.4 Výzdoba

Výzdoba okraje přesekáváním (OA1) byla zachycena u 2 jedinců, a to u dvojčlenné mísy a dvojčlenného šálku, kde však byly zachyceny pouze stopy po výzdobě. Třináct jedinců mělo nezdobený okraj a u 31 nádob nebylo možné tuto kategorii určit.

Výzdoba vnější strany byla zachycena u 26 jedinců (graf 6; u všech typů nádob vyjma hrnku a hrncovité nádoby), z toho ve 2 případech šlo pouze o její náznaky (inv. č. 1959/1900, H8, tab. 7:8/2 – dvojčlenná mísa s náznaky plastické výzdoby, inv. č. 1959/1906, H11, tab. 10:11 – stopy po rýhování na malé amforovité nádobě). Zdobení vnější i vnitřní strany bylo zachyceno u 3 nádob, a to na dvojčlenné míse a u 2 dvojčlenných šálků. Výzdoba zahloubená byla určena u 24 jedinců (včetně stop rýhování na inv. č. 1959/1906, H11, tab. 10:11) a výzdoba plastická u 9 jedinců (včetně náznaku plastické výzdoby na inv. č. 1959/1900, H8, tab. 7:8/2). Pět nádob v souboru bylo nezdobených a u 15 jedinců přítomnost výzdoby kvůli nízkému počtu dochovaných fragmentů nelze určit.

Přítomnost výzdoby u jednotlivých typů keramických nádob byla určena následovně: ze 17 amforovitých nádob bylo 14 zdobených (včetně inv. č. 1959/1906, H11, tab. 10:11), 1 nezdobená a u 2 nádob nebylo možné výzdobu posoudit. Ze 4 dvojčlenných mís byly zdobené 2 (včetně inv. č. 1959/1900, H8, tab. 7:8/2), 1 nezdobená a u 1 mísy nebylo možné výzdobu určit. Z 2 trojčlenných mís byla 1 zdobená a 1 bez možnosti určení výzdoby. Jediný džbánec v souboru byl zdobený.

U 2 hrnků nebylo možné výzdobu posoudit, všechny 3 dvojčlenné šálky však byly zdobené, stejně tak fragment nespécifikovaného šálku (inv. č. 1959/1890b, H6, tab. 5:6/1). Z 5 hrncovitých nádob byly 3 nezdobené a u 2 nebylo možné výzdobu určit. V souboru byly rozlišeny také 4 zdobené neurčitelné fragmenty nádob a 7 neurčitelných jedinců, u kterých výzdobu nebylo možné posoudit.

Graf 6: Početní zastoupení zdobených a nezdobených nádob.

6.5 Analýza keramických tvarů

6.5.1 Amforovité nádoby

Amforovité nádoby jsou dvojdílné nádoby se zřetelně odsazeným hrdlem kuželovitého či válcovitého tvaru a typicky se dvěma protilehlými uchy či výčnělky, může se jich však vyskytovat i více. V keramickém souboru z pohřebiště v Sidonii se setkáváme s podtypem amfor dříve nazývaným „osudí“. Tento podtyp charakterizuje nálevkovitá spodní výduť a často ostře odsazené hrdlo bez odlišného okraje (SKLENÁŘ 1998, 18–20). K. Sklenář (SKLENÁŘ 1998, 18, 28) rozlišuje amfory s uchy a amforovité nádoby totožného tvaru, ale bez uch. Naproti tomu K. Šabatová a P. Vitula (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 27–28) pojem amfory nepoužívají a namísto přítomnosti uch kladou důraz na tektoniku nádob. Jelikož tato práce vychází z jejich deskripčního systému, je zde jednotně užíván pouze pojem amforovitá nádoba.

V keramickém souboru z Brumova-Bylnice-Sidonie bylo jako amforovitá nádoba určeno 17 jedinců a jedná se tak o nejhojněji zastoupený keramický tvar ve výbavě hrobů. V pěti hrobech prokazatelně sloužila jako popelnice, tj. nádoba na pohřeb (hrob H1, H4, H7, H8 a H9). Ve 13 případech nesla amforovitá nádoba výzdobu, která je poměrně

chronologicky citlivá. Pro lepší orientaci jsou v následujícím textu nádoby rozděleny do tří skupin.

Velké amforovité nádoby

Velké amforovité nádoby se našly v 5 hrobech a ve všech plnily funkci popelnice. Na fragmentech nádoby z hrobu H1 (tab. 1:1/1) se dochoval horizontální výčnělek na spodní výdutí. Fragment podobné nádoby byl nalezen na pohřebišti v Žopách (DOHNAL 1977, 81, 114, č. 134), přičemž tamní materiál byl zařazen do staršího stupně lužické kultury. Výčnělky na spodní výdutí se dochovaly také na nádobách v hrobech 105 a 191 na pohřebišti v Sehradcích (DOHNAL 1977, 135, č. 480, 138, č. 528), kde se vyskytovaly také jako nádoba v hrobě H1 v Brumově-Bylnici-Sidonii s dalšími nádobkami zdobenými svazky rýh. Můžeme dodat, že podobné výčnělky se vyskytly také na nádobách v Podhradí (DOHNAL 1977, 127, č. 378), které byly zařazeny do halštatského stupně (Ha C–D). Výskyt nádoby v hrobě 1 s menšími amforovitými nádobami a mísou řazenými do slezské fáze může tedy potvrzovat užívání tohoto tvaru po delší dobu.

Amforovité nádoby z hrobu H4 (tab. 4:4/3) a H7 (tab. 6: 7/4) mají vyšší baňaté tělo a jsou zdobeny pouze na rozhraní hrdla a těla, a to v případě nádoby z hrobu H4 svazkem 4 horizontálních rýh a nádoby z H7 pásem velkých důlků. Zdobení žlábků pouze na rozhraní hrdla a těla se vyskytuje např. v hrobech 191 a 458 v Sehradcích (DOHNAL 1977, 135, č. 475, 136, č. 492) a v hrobě 225 v Ilavě – „Porubské dolině“ (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 294, tab. XLVII:225/32 – 9X), kde byla nádoba zařazena do Ha B1 – Ha B1/Ha B2. Zdobení pásem velkých důlků je častým prvkem objevujícím se na nádobách lužické kultury na Slovensku a přilehlých východomoravských pohřebištích a v prostředí střední a severní Moravy se objevuje jen výjimečně (ŠABATOVÁ 2007, 181). Nádoby s analogickou výzdobou se vyskytly v hrobě 105 v Sehradcích a hrobě 9 v Tichově (DOHNAL 1977, 138, č. 528, 148, č. 708), v hrobě 26 na pohřebišti v Sedmerovci, přičemž hrob byl datován do stupně Diviaky nad Nitricou II (HA1; ŽILINCOVÁ 2010, 175–176, tab. XII:26/6), a také na pohřebišti v Ilavě – „Porubské dolině“ např. v hrobě 92 datovaném do stupňů Ha B1 – Ha B2 (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 274, tab. XXIII:92/30–5).

Amforovitá nádoba z hrobu H8 (tab. 7:8/1) je zdobena na rozhraní hrdla a těla pásem horizontálních rýh, které uprostřed mezi uchy přerušují prožlabená žebra. Na výduti je zdobena svazky šikmých a kosých žlábků, důlkováním a plastickými vypnuliny obepnutými podkovovitými žlábků. V. Dohnal (DOHNAL 1969, 61–62) ji zařazuje do pokročilé fáze pozdní doby bronzové, přičemž její výzdoba reprezentuje charakteristický východomoravsko-slovenský výzdobný motiv, což potvrzuje i L. Žilincová (ŽILINCOVÁ 2010, 159). Analogie nalézáme např. v hrobě 130 ve Vlachovicích (DOHNAL 1977, 134, č. 812), v hrobě 13 a 16 v Sedmerovci (ŽILINCOVÁ 2010, 159–160, tab. X:13/7, XI:16/8) s datováním na přelom mladší a pozdní doby bronzové a do HB1, nebo v hrobech 108 a 235 v Ilavě – „Porubské dolině“ (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 277, 296, tab. XXVI:108/30–9, tab. XLVIII:235/32 – 14X) s nádobami datovanými spíše do Ha A2 a Ha B1.

Amforovitá nádoba z hrobu H9 (tab. 8:9/1) patří svým tvarem také mezi mladší amfory, ač vyšší mírně kónické hrdlo může odkazovat ještě starší fázi (ŠABATOVÁ 2007, 181). Nezdobená nádoba podobného tvaru se nacházela v hrobě 58 ve Vlachovicích (DOHNAL 1969, tab. 72:A/1) a byla provázená stejně jako nádoba z Brumova-Bylnice-Sidonie malou amforovitou nádobou zdobenou mladoluzickým ornamentem svazků rýh (DOHNAL 1969, 57). Analogická výzdoba svazky žlábků a důlků se vyskytla např. na amfoře v hrobě 274 v Ilavě – Porubské dolině (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 301, tab. LVI:274/32 – 5X?), která byla datována do stupně HB a s níž se v hrobě nacházel také nezdobený šálek podobně jako v hrobě H9 v Brumově-Bylnici-Sidonii.

Fragmenty druhé amforovité nádoby z hrobu H9 (tab. 9:9/5) zařazuje V. Dohnal jako jediné do staršího stupně (tedy BD – Ha A2) a předpokládá, že do hrobu H9, datovaného do Ha B, se dostaly až druhotně vlivem narušení pohřebiště (DOHNAL 1969, 58; 1974, 12). Na základě celkové fragmentárnosti nádoby zřejmě není možné ji přesněji zařadit, neboť amforovité nádoby s orámovanými vypnuliny se vyskytovaly ve starším stupni (BD – Ha A1; srov. např. DOHNAL 1969, 65; PARMA 2007, 188; ŠABATOVÁ, 2007, 180), avšak můžeme je nalézt také v mladších hrobech, např. v hrobě 203 v Ilavě – „Porubské dolině“ (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 290, tab. XLIII:203/32 – 1) datovaném do Ha A2 – Ha B.

Malé amforovité nádoby zdobené

Malé amforovité nádoby na pohřebišti v Brumově-Bylnici-Sidonii jsou zdobeny převážně rytými liniemi, přičemž tato výzdoba svazky rýh v různých směrech je typická pro slezskou fázi lužické kultury (KVÍČALA 1954, 264).

V hrobě H1 se dochovaly 2 amforovité nádoby (tab. 2:1/3, 1/4) bohatě zdobené rytými liniemi, obloučky a řadami rýžek. Ucha jedné z nich (tab. 2:1/3b) jsou zdobena rytou výzdobou, která je svisle protažena i pod ucho na výduť, což je prvek objevující se v závěru slezské fáze (NEKVASIL 1970, 48). Nádoba s analogickou výzdobou k nádobě s inv. č. 1959/1882 (H1, tab. 2:1/3a–b) se nacházela v hrobě 198 v Sehradících (DOHNAL 1969, tab. 40/3). Další nádoby s podobnou výzdobou se nacházely v hrobě 306 v Sehradících a v hrobě 135c ve Vlachovicích (DOHNAL 1977, 140, č. 568, 155, č. 833). V Ilavě – „Porubské dolině“ byly nalezeny podobné nádoby v hrobech 157 a 225, nádoby s výzdobou rytými liniemi v kombinaci se žlábkou se nacházely v hrobech 240 a 261 (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 284, 294, 297, 300, tab. XXXV:157/30 – 4, XLVII:225/32 – 11X?, L:240/32 – 13, LIV:261/32 – 8X), datované rámcově do konce Ha A2 a stupně Ha B (vyjma nádoby z hrobu 240 datované do Ha B1/Ha B2 – Ha B2).

V hrobech H3 (tab. 3:3/2) a H4 (tab. 4:4/2) se dochovaly drobné nádoby bez uch, které svým tvarem připomínají téměř kulovité nádoby (NEKVASIL 1970, 22, 26). Fragmenty podobně zdobených nádob se našly například v hrobě 58 ve Vlachovicích (DOHNAL 1969, tab. 72:A/6) a v hrobě 198 v Sehradících (DOHNAL 1977, 131, č. 428). Podobně zdoben byl malý džbánec v hrobě 286 v Sehradících (DOHNAL 1977, 145, č. 657) a nádobka s uchy v hrobě 13 v Sedmerovci (ŽILINCOVÁ 2010, tab. X:13/6).

Fragment amforovité nádoby z hrobu H6 (tab. 5:6/5) je řazen na základě své výzdoby zaklíněných šrafovaných trojúhelníků (tzv. motiv vlčích zubů) mezi pozdější typy nádob mladšího stupně (Ha B; DOHNAL 1969, 65). Tento motiv patří do skupiny pásové výzdoby nádob, přičemž zde je kombinovaný se svislými žlábkou, které „mění směr“ šrafování trojúhelníků. Tato kombinace dělicí obvod nádoby do polí je návratem ke starší technice dělení plochy výdutě a není příliš častá (NEKVASIL 1970, 43). Podobný výzdobný motiv se objevil na nádobě v hrobě 9 v Tichově, v hrobech 127c a 139 ve

Vlachovicích (DOHNAL 1977, 148, č. 709, 153, č. 806, 157, č. 870) a v hrobě 12 v Sedmerovci datovaném do pozdní doby bronzové (ŽILINCOVÁ 2010, 177, tab. X:12/5).

Malá amforovitá nádoba z hrobu H7 (tab. 6:7/1) a část nádoby z hrobu H9 (tab. 9:9/8) jsou zdobeny horizontálním a svislým rýhováním. Nádoby s podobnou výzdobou byly nalezeny např. v hrobě 191 v Sehradcích (DOHNAL 1977, 135, č. 483) nebo v hrobě 37 v Sedmerovci (ŽILINCOVÁ 2010, tab. XIII:37/7).

Malé amforovité nádoby nezdobené

V souboru z pohřebiště v Sidonii se nachází 4 nezdobené amforovité nádoby. Z nádoby z hrobu H6 (tab. 5:6/3) se dochovala pouze část vyššího kónického hrdla, není tedy možné určit, zda byla nádoba původně zdobená či nikoliv. Pro amforovitou nádobu s baňatým tělem z hrobu H8 (tab. 8:8/4) byla nalezena analogie v hrobě 24 v Sedmerovci (ŽILINCOVÁ 2010, tab. XII:24/2), kde se podobná nádoba nacházela také spolu s šálkem velmi podobným šálku z hrobu H8. Podobné baňaté tělo měla zřejmě také amforovitá nádoba z hrobu H9 (tab. 9:9/6), z níž se dochovaly pouze fragmenty maximální výdutě a dna. Na nádobě z hrobu H11 s vyšším kónickým hrdlem (tab. 10:11) se dochovaly pouze jemné náznaky zřejmě kosého rýhování. Podobná nádoba se nacházela např. v hrobě 127c ve Vlachovicích (DOHNAL 1977, 153, č. 805).

6.5.2 Mísy

Mísy jsou jedno-, dvoj- nebo trojčlenné široké a spíše nízké nádoby. Charakteristické jsou pro ně široce rozevřené stěny těla a ústí podobně široké jako výduť. Bývají zdobeny vně i uvnitř a někdy jsou opatřeny uchem k zavěšení či ovázání. V souborech z lužických pohřebišť se často objevují tzv. „krajáče“, což jsou hlubší mísy se 2 protilehlými uchy na hrdle či podhrdlí sloužící k uchopení rukou (SKLENÁŘ 1998, 25–27). V deskripčním systému použitém pro tuto práci jsou rozlišovány mísy prosté, dvojčlenné a trojčlenné, podle toho, zda mají hrdlo a zda je možné u nich odlišit horní výduť (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 28).

V souboru ze Sidonie se nachází 6 mís, a to 4 dvojčlenné (z toho 1 zdobená a 1 s náznakem výzdoby) a 2 trojčlenné (z toho 1 zdobená). U 3 mís jsou doložena ucha

pásková, nebo pásková s lištami. Členění mís na dvojčlenné a trojčlenné závisí na drobném rozdílu zřetelnosti horní výdutě (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 25, 28). J. Nekvasil tyto nádoby definuje jako členěné mísy, které se vyvinuly ze starších „krajáčů“ a ve slezské fázi lužické kultury sloužily především jako překrytí popelnice, přičemž byly převládajícím typem mís. Ve většině případů tyto mísy nebyly zdobeny, jejich povrch však býval tuhován vně i uvnitř, což se v souboru ze Sidonie potvrzuje téměř na všech jedincích. Jejich chronologický vývoj je obtížně postihnuteľný, bylo však definováno několik variant (NEKVASIL 1970, 34).

První mísa z hrobu H1 (tab. 1:1/2) se dochovala ve zcela fragmentárním stavu a je obtížné určit její tvar, dá se však předpokládat její větší velikost, mírné prohnutí hrdla a jistá je přítomnost velkého ucha. Na základě toho může být přiřazena k přechodnému typu k slabě členěným kónickým mísám (NEKVASIL 1970, 36). Druhá mísa z hrobu H1 (tab. 2:1/5) nese vně, uvnitř i na okraji zahloubenou výzdobu v podobě rytých linií, hvězdicovitého ornamentu a důlkování. V. Dohnal (DOHNAL 1960, 3) ji popsal jako miskovitý šálek, ucho však dochováno není, a proto i z hlediska větší velikosti byla přiřazena k mísám, ač její příslušnost k šálkům není vyloučená. J. Nekvasil (NEKVASIL 1970, 37) řadí mísy zdobené vně i uvnitř k nejmladším variantám mís slezské fáze, V. Dohnal (DOHNAL 1960, 102) přiřazuje výzdobu hvězdicovitým ornamentem k vrcholné fázi pozdní doby bronzové. Velmi podobnou výzdobu má šálek z pohřebiště ve Valašském Meziříčí (DOHNAL 1977, 67, 128, č. 388), u kterého se ovšem také nedochovalo ucho a jeho výška (6,1 cm) je blízká výšce mísy z hrobu (7,5 cm), další rozměry bohužel nejsou uvedeny. Převážně se však i podobná výzdoba dochovává na šálcích, jako např. v hrobě 306 v Sehradcích (DOHNAL 1977, 53, 140, č. 564), nebo v hrobě 206 v Ilavě – Porubské dolině (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 291, tab. XLII:206/32–4, 5), kde jsou šálky (i celý hrob) datovány do Ha B1 – Ha B2.

Mísa z hrobu H4 (tab. 4:4/4) je zdobena na hrdle pásem 3 horizontálních žlábků, pod kterými se nachází důlky ve skupině či jednotlivě. Patří zřejmě k starší variantě mís s prohnutým hrdlem, které bývají na hrdle zdobeny oběžnou výzdobou, přesto je ale zdobení mís stále ojedinělé (NEKVASIL 1970, 34–35). V. Dohnal (DOHNAL 1974, 43) tuto výzdobu přiřazuje k východomoravsko-slovenskému stylu.

Mísy z hrobu H3 (tab. 3:3/4) a hrobu H8 (tab. 7:8/2) patří zřejmě také k variantě mís s prohnutým hrdlem, u které J. Nekvasil uvádí také přítomnost podlouhlých pupíčků namísto uch. Možný náznak této výzdoby se dochoval na čtyřech fragmentech výdutě mísy z hrobu 8. Mísa z hrobu H7 (tab. 6:7/3) má spíše užší a vyšší tvar s lehce odsazeným dnem, který by ji řadil mezi mladší zvýšené varianty s prohnutým hrdlem, dochoval se u ní však také fragment velkého ucha s lištami, které se vyskytuje spíše u starších variant (NEKVASIL 1970, 35–36).

6.5.3 Džbánek

Džbán je nádoba na tekutiny, menší jedinci mohli být určeni také ke stolování. Je charakteristický svým baňatým tělem, nálevkovitým či prohnutým hrdlem, které je spíše užší a vždy výrazně odlišené, a jedním uchem pro uchopení do ruky. Ucho bývá páskové či tyčinkové a někdy může být vytaženo nad okraj (SKLENÁŘ 1998, 21).

V souboru ze Sidonie se vyskytl pouze jeden malý zdobený džbánek v hrobě H3. Jako tento keramický tvar byla nádoba V. Dohnalem určena až v pozdějším katalogu (DOHNAL 1977, 57–58), v jeho disertační práci je uvedena jako „malá jednouchá baňatá nádobka“ (DOHNAL 1969, 249, 252) a v původní dokumentaci jako „stlačené osudíčko“ (DOHNAL 1960, 4–5). Na základě náběhu na ucho dochovaném na této nádobě se můžeme přiklonit k jejímu zařazení mezi džbánky.

Džbánek z hrobu H3 (tab. 3:3/1) patří v souboru mezi malé nádoby. Má silně stlačené tělo a kalichovité užší hrdlo. Zdoben je svazky horizontálních rýh na hrdle a rozhraní hrdla a výdutě. Na výduti je zdoben svazky šikmých a kosých rýh a nahoru otevřenými zobáčky. Pod náběhem na ucho se nachází svazek 4 svislých rýh a na protější straně (pod místem neodlišené výlevky) je svazek 3 svislých rýh. J. Kvíčala (KVÍČALA 1954, 268, 270) i J. Nekvasil (NEKVASIL 1970, 25) se shodují na tendenci snižování výšky džbáneků během slezské fáze lužické kultury a ostrém nasazení hrdla na baňatou výdut. Přesto džbánek z hrobu H3 svým tvarem připomíná spíše J. Nekvasilem definované kulovité nádoby mladšího až konečného stupně slezské fáze, které bývají na povrchu hlazené a tuhané a podobají se osudíčkům (amforovitým nádobám) nebo šálkovitým džbánekům (NEKVASIL 1970, 26–29). Podobné tvary tomuto džbánu nacházíme na pohřebišti v Sehradcích (džbán z hrobu 286, zde i podobná výzdoba svazky rýh)

a Vlachovicích (hrob 128 a 133; Dohnal 1977, 53, 72, 73, 145, č. 657, 156, č. 845 a 855). Výzdoba svazky horizontálních, šikmých a kosých rýh je doložena také na menší amforovité nádobě v hrobě 13 na pohřebišti v Sedmerovci. Je považována za charakteristickou pro pozdní dobu bronzovou a datovaná do Reineckeého stupně Ha B1 (ŽILINCOVÁ 2010, 159, tab. X:13/6).

6.5.4 Šálky a hrnky

Podle K. Sklenáře (SKLENÁŘ 1998, 23) jsou šálky menší a nižší nádoby používané k pití při stolování. Mají zpravidla jedno ucho k provlečení 1–2 prstů a jednoduchý okraj vhodný k pití. K. Šabatová a P. Vitula (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 28) ve své deskripci rozlišují 3 tvary těchto nádob, a to hrnek, šálek dvojčlenný a šálek trojčlenný, které do jisté míry odpovídají miskovitým šálkům jednodílným a dvojdílným (SKLENÁŘ 1998, 23).

V souboru ze Sidonie se setkáváme s 6 nádobami tohoto typu v podobě 2 zřejmě nezdobených hrnků a 4 zdobených šálků. V hrobech H4, H6, H7 a H8 se vyskytoval vždy jeden jedinec tohoto tvaru, v poněkud fragmentární výbavě hrobu H9 byly na základě šířky okraje a jeho zakřivení po revizním laboratorním zpracování rozlišeni 2 jedinci.

Hrnky z hrobu H9 (tab. 9:9/9, 9/10) patří podle třídění J. Nekvasila mezi polokulovité šálky. V slezské fázi lužické kultury se objevovaly velmi hojně v jednotné nezdobené podobě, proto není zcela možné sledovat jejich chronologický vývoj. Určitý pokrok vývoje může značit vyšší ucho (což lze předpokládat u hrnku tab. 9:9/10) a vnitřní výzdoba (NEKVASIL 1970, 33–34).

Fragment z nespifikovaného šálku z hrobu H6 (tab. 5:6/1) je zdoben důlky mezi dvěma pásy horizontálních rýh. Velmi podobný fragment šálku datovaný do stupně Ha A2 byl nalezen v hrobě 45 na pohřebišti v Jasenici (ŽILINCOVÁ 2010, 174, 184, 202, tab. VI:45/5). Toto vnější zdobení a podobný profil okraje má také šálek z hrobu H8 (tab. 8:8/3), který je zdoben i uvnitř pásem rýh na hrdle a kolem hrotitého pupíku na dně spolu s hvězdicovitým ornamentem (girlandami) na vnitřní výduti, charakteristickým pro pozdní dobu bronzovou (DOHNAL 1960, 102), avšak v tomto případě už i pro její počátek (DOHNAL 1974, 48). Můžeme zde však zmínit obecný vývoj od výzdoby tzv. nepravou

girlandou (čtyřúhelník) k vícenásobné girlandové výzdobě (KUJOVSKÝ 1994, 279). Analogický šálek datovaný do Ha A2 byl nalezen v hrobě 24 na pohřebišti v Sedmerovci, kde se nacházela také malá nezdobená amforovitá nádoba stejně jako v hrobě 8 v Sidonii, autorka však uvádí běžný výskyt těchto šálků na východní Moravě také v pozdní době bronzové (tab. 8:8/4, ŽILINCOVÁ 2010, 166, tab. XII:24/1, 2). Další podobné šálky se nacházely např. v hrobech 206 a 226 v Ilavě – Porubské dolině (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 291, 294, tab. XLII:206/32–4, XLVI:223/32 – 7X), kde jsou datovány do Ha B1, a na východomoravských pohřebištích, např. v hrobech 43 a 170 v Sehradcích (DOHNAL 1977, 137, č. 496 a 499; 139, č. 546), nebo v hrobě 127c ve Vlachovicích (DOHNAL 1977, 153, č. 804).

Šálek z hrobu H4 (tab. 4:4/1) je vně zdoben také stejně jako předchozí šálky, uvnitř je však nezdobený, opatřený pouze hrotitým pupíkem na dně. Lišty na páskovém uchu jsou vytvořeny pouze v jeho horní části. Téměř identický šálek byl nalezen v hrobě 130 ve Vlachovicích (DOHNAL 1977, 154, č. 818). Šálek s podobnou vnější výzdobou datovaný do Ha B se nacházel v hrobě 40 na pohřebišti v Ilavě – Porubské dolině (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 266, tab. XII:40/29–5). Šálek z hrobu 7 (tab. 6:7/2) je zdobený také pouze vně, a to svazky kosých rýh mezi pásy horizontálních rýh. Tento motiv je častý na pohřebišti v Sehradcích, např. v hrobech 43, 270, 136, 312 a 190 (DOHNAL 1977, 137, č. 496, 138, č. 535, 142, č. 610, 142, č. 615, 145, č. 662). Analogický šálek pro jedince z hrobu H4 a H7, zdobený pouze vně pásem důlků a rýh mezi horizontálními rýhami, se našel v hrobě 278 taktéž v Ilavě – „Porubské dolině“ a datován byl rámcově do stupně Ha B (BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016, 301, tab. LVII:278/32–9X).

Šálky s pásem důlků na lomu mezi svazky horizontálních rýh zařazuje J. Nekvasil mezi nejčastější variantu šálků s nízkým členěným profilem, u nichž je možné vnitřní zdobení hvězdovitým ornamentem (NEKVASIL 1970, 30). Šálek z hrobu H4 by na základě spíše užšího a vyššího tvaru patřil mezi vysoké varianty s nálevkovitým okrajem a V. Dohnal (DOHNAL 1974, 48) jej řadí spíše k počátku slezské fáze. Šálek z hrobu H7 může být také řazen mezi šálky s nízkým členěným profilem, neboť tato varianta obsahuje šálky s prohnutým i téměř svislým hrdlem (NEKVASIL 1970, 29–30).

6.5.5 Hrncovité nádoby

K. Sklenář (SKLENÁŘ 1998, 21) popisuje hrnce jako jedno- až dvojdílné nádoby bez uch (nebo jen s malými uchy či výčnělky). Zvláštní typ se dvěma protilehlými uchy nazývá „květináč“ nebo „látka“. Ten charakterizuje vyšší vejčité tělo s odsazeným hrdlem a dvěma uchy většinou od okraje k přechodu hrdla a těla. Obvykle mají tyto nádoby hrubší provedení a jsou považovány za užitkové (SKLENÁŘ 1998, 24). K. Šabatová a P. Vitula (ŠABATOVÁ – VITULA 2002, 28) definují pouze typ hrncovité nádoby, nerozlišují mezi typy s uchy a bez uch a uvádějí časté zdobení plastickou páskou na rozhraní hrdla a výduti.

V souboru ze Sidonie bylo rozlišeno 5 hrncovitých nádob a u žádné nebyla prokázána výzdoba. Až na jeden exemplář (inv. č. 1959/1908a, H12, tab. 10:12) se dochovaly v zcela fragmentárním stavu, ve 3 případech bylo možné rekonstruovat pouze dno s částí výduti (inv. č. 1959/1885b, H2, tab. 3:2/1; inv. č. 1959/1894a, H5, tab. 5:5/1; inv. č. 1959/1902a, H9, tab. 9:9/7). Všechny měly shodný hladký povrch vně i uvnitř nádoby. U nádoby inv. č. 1959/1908 (H12, tab. 10:12) se dochoval výčnělek na podhrdlí, o kterém V. Dohnal ve zprávě píše jako o dochovaném oušku (DOHNAL 1960, 9), lze tedy předpokládat, že tento jedinec byl opatřen uchem / uchy. Z dochovaných fragmentů a dokumentace lze pouze konstatovat soudkovitý tvar hrncovitých nádob v souboru, velikost a nasedání uch bohužel posoudit nemůžeme. Podle J. Nekvasila (NEKVASIL 1970, 37) je však zachycení vývoje tohoto typu nádoby obtížné a dá se sledovat právě snad jen na zmenšení a změně postavení uch.

7. ANALÝZA POHŘEBIŠTĚ

Během výzkumu v Sidonii bylo prozkoumáno 12 hrobů z dlouhodobě orbou ničeného žárového pohřebiště. Dva hroby objevené ve 40. letech A. Richterm zřejmě nebyly zdokumentovány a materiál z nich bohužel v současnosti není dohledatelný (DOHNAL 1977, 57; sdělení P. Odehnala z muzea ve Valašských Kloboukách). Podle majitele pozemku byly zvláště ve vyšších polohách lokality dlouhodobě vyorávány menší kameny a fragmenty nádob. Pohřebiště tedy nebylo prozkoumáno celé a nelze určit jeho celkový rozsah. Můžeme zde však zmínit, že v oblasti východní Moravy se jedná o běžnou situaci, neboť prokazatelně celé pohřebiště bylo prozkoumáno pouze v Sehradících (DOHNAL 1969, 32). K zániku hrobů přispělo také jejich mělké zahloubení, přirozené svážení horní nadložní vrstvy a poměrně tenká vrstva půdy pokrývající skalnaté podloží, které místy vystupuje až na povrch (DOHNAL 1960, 1). Celkové zhodnocení pohřebiště je tedy značně omezené.

7.1 Úprava hrobů

Tvary hrobových jam ve většině případů nebyly zachyceny, pouze u hrobu H3 byla zachycena tmavší elipsovité skvrna velikosti 140 x 70 cm a orientovaná ve směru SZ–JV. Hloubka hrobových jam se pohybovala mezi 20 a 50 cm. U hrobu 4 a 8 bylo zachyceno uložení popelnice v mělké mísovité jamce, přičemž jamka v hrobě 8 byla také vyskládána kameny.

Na pohřebišti bylo doloženo poměrně hojné používání kamene a několik kamenných destrukcí, které byly původně zřejmě součástí mohyl. Obložení hrobu kameny bylo zachyceno v hrobech H1, H4, H7, H8, H9 a s otazníkem i v hrobě H10. Kamenné obložení tvořící přímo „skříňku“ se dochovalo v hrobě H4 a částečně v hrobech H7 a H8. Shluky kamenů byly zachyceny v blízkosti hrobů H3, H4, H5, H6, H7, H9 a H10, přičemž za porušené kamenné konstrukce mohyl jsou považovány u hrobů H4, H7 a H9. Hrob H11 se nacházel v blízkosti výchozu skalního podloží, kterým byl částečně chráněn. V blízkosti hrobů H2 a H8 se nacházel jeden větší kámen. V hrobě H4, kde byla zachycena kamenná skříňka, byl větší plochý kámen položen i na mísu, kterou byla překlopena popelnice. Hrob H5 byl původně celý přikryt jedním plochým kamenem.

Kamenné konstrukce jsou na východomoravských pohřebištích doloženy na lokalitách v blízkosti hranic se Slovenskem (Vlachovice, Tichov, Brumov-Bylnice-Sidonie), v dalších východomoravských oblastech nebyly zachyceny (DOHNAL 1969, 36). V. Dohnal tuto skutečnost přisuzuje lokálně odlišné pohřební tradici či sociálním rozdílům, ale také vlivu západoslovenské lužické oblasti. Zároveň však poukazuje na výskyt kamenných konstrukcí v různých oblastech celého lužického komplexu (DOHNAL 1969, 37–38; 1974, 24). Počátek budování kamenných skříněk na východní Moravě klade V. Dohnal do stupně Ha A2 s následným vývojem do stupně Ha B, kde se snižuje kvalita provedení a dochází k jejich zmenšování. Skříňkový hrob H4 v Brumově-Bylnici-Sidonii pak zařazuje do slezské fáze a uvádí pravděpodobnou přítomnost kamenného příkrovu, ze kterého se v původní poloze dochovalo několik kamenů po obvodu (DOHNAL 1969, 43).

7.2 Uložení kremace a výbava hrobů

Způsob uložení kremace nebyl v dokumentaci popsán u hrobů H2, H6 a H10, zřejmě tedy nebyly nalezeny. Pro hrob H5 je již v dokumentaci nepřítomnost kremačních zbytků uvedena. V hrobě H12 se v okolí menší amforovité nádoby nacházely roztroušené uhlíky a v hrobě H1 byla přítomnost popelovité hlíny mezi popelnicí a kameny kolem ní zřejmě zapříčiněna narušením hrobu. Přítomnost zbytků kremace v nádobě byla popsána u hrobů H1, H3, H4, H7, H8 a H9. V případě hrobu H3 šlo o dvojčlennou mísu, v ostatních hrobech byla kremace uložena v amforovité nádobě. Překlopení popelnice mísou bylo dochováno u hrobu H4, v hrobě H8 se dochovaly na popelnici pouze fragmenty mísy a v hrobech H1 a H7 se fragmenty mísy nacházely vedle popelnic. Hrob H5 byl celý překryt plochým kamenem.

O hrncovitých nádobách ve funkci popelnice, což v menší míře připouští J. Nekvasil (NEKVASIL 1970, 37), můžeme u hrobů v Brumově-Bylnici-Sidonii pouze spekulovat. V hrobě 3 se nacházela hrncovitá nádoba, mísa, malá amforovitá nádoba a džbáněk, popelovitá hlína však podle dokumentace vyplňovala mísu. Nejde zřejmě o náhodu, neboť kremační zbytky v míse byly nalezeny také v hrobě 34 a 37 v Jasenici (ŽILINCOVÁ 2010, 152, 155). Hrob H5 taktéž obsahoval hrncovitou nádobu a fragmenty další nádoby (V. Dohnalem později určené jako mísa), pozůstatky kremace však nebyly nalezeny. V zcela zničeném hrobě H2 se nejlépe dochovala dolní část hrncovité nádoby,

V. Dohnal (DOHNAL 1977, 57) však později ve zbývajícím materiálu rozlišil fragmenty amforovité nádoby a mísy, přičemž zbytky kremace opět nebyly nalezeny. Jako popelnice mohla sloužit hrncovitá nádoba z hrobu H12, která byla jedinou nádobou nalezenou v poměrně dobře zachovaném hrobě, v dokumentaci je však uvedena pouze tmavší hlína s roztroušenými uhlíky v jejím okolí. V případech hrobů H2, H5 a H12 je tedy možné také uložení kremace mimo či mezi nádoby.

Jednotlivé hroby obsahovaly podle původní dokumentace 1 až 5 nádob. Po revizním laboratorním zpracování bylo v souboru z hrobu H9 rozlišeno 6 až 7 nádob, které však mohly být do hrobu sekundárně přemístěny během narušování pohřebiště. Bronzové artefakty nebyly zjištěny v žádném hrobovém celku, přičemž nízký výskyt bronzových artefaktů je na východomoravských pohřebištích obvyklý (DOHNAL 1969, 147–149). Upozornit můžeme také na typologicky stejnou výbavu hrobů H4, H7 a H8, které obsahovaly velkou amforovitou nádobu, malou amforovitou nádobu, šálek a mísu. Ve všech případech byly šálek a malá amforovitá nádoba uloženy uvnitř velké amforovité nádoby, která byla překlopena mísou. Stejně nádoby se stejným způsobem uložení tvořily výbavu hrobu např. v hrobě 29 na pohřebišti v Sedmerovci (ŽILINCOVÁ 2010, 194).

8. ROZBOR ŽÁROVÉHO POHŘBU Z HROBU H4 Z POHŘEBIŠTĚ KLPP V BRUMOVĚ-BYLNICI (KAT. Ú. SIDONIE) – „KRAJNÍKÁCH“

J. Šínová (antropologická laboratoř KHI UPOL)

8.1 Metodika

Antropologická analýza byla provedena podle obecně platných zásad a postupů při zpracování žárových hrobů (CHOCHOL 1958, 559-582). Nejdříve byl materiál prozkoumán zlomek po zlomku a následně byl rozdělen do jednotlivých anatomických kategorií (lebka – osová kostra – kostra končetin) a bylo zhodnoceno zastoupení jednotlivých kategorií. Sledovány byly znaky týkající se pohřebního ritu, jako je množství, velikost a barva zlomků, respektive stupeň spálení. Antropologické určení věku, pohlaví a výpočet výšky postavy nebylo možné provést. Byly popsány určené zlomky kostí v pořadí lebka, osový skelet, kostra horních končetin, kostra dolních končetin a zvlášť byly vyčleněny fragmenty těl dlouhých kostí.

8.1.1 Stanovení množství

Množství zlomků bylo hodnoceno na základě dvou veličin, a to jejich hmotnosti a objemu. Objem byl měřen v odměrném válci a je uváděn v mililitrech, hmotnost je uváděna v gramech. Podle naměřeného objemu byl pohřeb zařazen do jedné z pěti objemových kategorií, které jsou uvedeny v tabulce I (STLOUKAL 1982, cit. dle DOKLÁDAL 1999, 43).

Kategorie	Objem
1. velmi malé množství	méně než 100 ml
2. malé množství	100 – 490 ml
3. střední množství	500 – 950 ml
4. velké množství	1000 – 1500 ml
5. velmi velké množství	více než 1500 ml

Tabulka I: Objemové kategorie (podle Stloukal 1982, cit. dle Dokládál 1999, 43).

8.1.2 Velikost zlomků

Velikost kosterních zlomků byla posuzována podle J. Chochola (CHOCHOL 1961, 195-232), který rozřazuje zlomky spálených kostí do tří skupin podle průměrného lineárního rozměru, a to na malé (do 10 mm), střední (11-50 mm) a velké (nad 50 mm).

8.1.3 Barva zlomků a stupeň spálení

Barva zlomků a stupeň spálení jsou důležitým aspektem při hodnocení žárových pohřbů. Na základě zbarvení spálených kostí je odhadován i stupeň spálení s tím, že jednotlivé stupně odpovídají určitému rozmezí teplot, při němž vzniká právě charakteristické zbarvení kosti. Stupeň spálení kostí je závislý nejen na teplotě žáru, ale i na době, po kterou jsou kosti žáru vystaveny, a tak mají vypovídací hodnotu při hodnocení pohřebního ritu (DOKLÁDAL 1999, 36). V rámci naší analýzy bylo použito pětistupňové schéma (Tabulka II), které v roce 1961 navrhl J. Chochol (CHOCHOL 1961, 196, 197), později modifikoval J. Wahl (WAHL 1981, 273) a mírně doplnil M. Dokládál (DOKLÁDAL 1999, 38).

Stupeň spálení	Zbarvení kosterních částí	Poznámka	Stupeň žáru (teplota spalování)
I nedokonalý	žlutobílé hnědošedé	vzhled téměř jako nespálená kost první svaštění (asi o 1 %) ztrátou vody (až do teploty 300 °C) poté až do 750 °C žádné zmenšení	do 200 °C kolem 250 °C
II z části nedokonalý	hnědé tmavohnědé černé	nedokonalé spálení, resp. zuhelnatění organické kostní substance	kolem 300 °C kolem 400 °C
III dokonalý	šedé modrošedé (mléčně světlošedé)	vnitřní plocha kompakty v některých případech ještě černá	kolem 550 °C
IV dokonalý až křídovitý	mléčně bílá matně křídovitá	křídovitý povrch kost málo odolná od 750 °C silnější zmenšování (svašťování) kosti	od 650 °C do 700 °C
V křídovitý	sytě bílá bílá i na lomu	hladký povrch postupně tvrdá a křehká vznik parabolicky probíhajících puklin maximální zmenšení (svaštění) v průměru o 10-20 %	do 800 °C od 750 °C nad 800 °C

Tabulka II: Stupnice spálení kostí (podle DOKLÁDAL 1999, 38).

8.2 Rozbor

Množství – objem: 95 ml, velmi malé množství

– hmotnost: 83,25 g

Barva: převážně mléčně bílá, některé fragmenty matně křídovité, pár fragmentů má parabolicky probíhající pukliny, pár fragmentů světlešedé zbarvení

Stupeň spálení: (IV) IV (V), dokonalý až křídovitý, **teplota žáru**: (550°C) 650 – 700°C (750°C)

Zastoupení – 16 malých zlomků (25 %), 48 zlomků střední velikosti (75 %)

– identifikováno 6 fragmentů plochých kostí lebky, fragment dolní čelisti (*caput mandibulae*), horní okraj pravé očnice (*os frontale*), vsutá kůstka z lebečního švu, 6 fragmentů žeber, fragment diafýzy loketní kosti, 2 fragmenty diafýzy holenní kosti, 21 fragmentů diafýz blíže neurčených dlouhých kostí horní a dolní končetiny, 1 fragment spongiózy z epifýzy dlouhé kosti, 24 zlomků neurčeno, dentice není zastoupena vůbec.

Věk: nelze určit

Pohlaví: nelze určit

Výška postavy: nelze vypočítat

Příměsi: nebyly nalezeny příměsi zvířecích kostí

8.3 Závěrečné zhodnocení

Kosterní pozůstatky se dochovaly ve velmi fragmentárním stavu. Nejvíce jsou zastoupeny zlomky střední velikosti (75 %), zbylé zlomky dosahují pouze malé velikosti (25 %), celkově dochováno pouze velmi malé množství. Nebyla nalezena příměs zvířecích kostí.

Většina fragmentů kostí měla mléčně bílou barvu, několik fragmentů bylo světle šedých a několik fragmentů vykazovalo parabolicky probíhající pukliny. Mléčně bílá barva odpovídá teplotě žáru v rozmezí 650 – 700 °C. Mléčně světlešedé zbarvení kostí odpovídá teplotě žáru cca 550 °C. Vzhledem k tomu, že světle šedé kosti byly ve výrazné menšině, můžeme usuzovat, že se tyto kosti při spalování nacházely mimo největší žár kremační hranice (FLORKOWSKI 1972, 212; MALINOWSKI – JÓŹWIAK-MALINOWSKA

1963, 114). Parabolicky probíhající pukliny odpovídají teplotě žáru 750 °C, ale vzhledem k tomu, že se jedná pouze o pár fragmentů, můžeme usuzovat, že takové teploty bylo dosaženo pouze na určitém místě žároviště.

Zastoupení kosterních pozůstatků je reprezentativní, to znamená, že se v kremaci vyskytovaly zlomky všech částí skeletu (lebka – osový postkraniální skelet – skelet končetin), pouze dentice nebyla zastoupena. Věk ani pohlaví nebylo možné určit, stejně tak nebylo možné provést výpočet výšky postavy. Na zkoumaných zlomcích kostí nebyly pozorovány žádné epigenetické znaky, ani patologické změny.

9. NÁSTIN OSÍDLENÍ JIŽNÍHO VALAŠSKA KLPP

Osídlení jižního Valašska v KLPP bylo poprvé souborně zpracováno v roce 1969 v rámci disertační práce V. Dohnala (DOHNAL 1969), která se zabývala osídlením v celém prostoru východní Moravy. V roce 1977 publikoval V. Dohnal katalog všech lokalit KLPP včetně nálezů datovaných do její platěnické (halštatské) fáze (DOHNAL 1977), rozšířený o nové nálezy z pohřebišť v Blazicích, Sehradcích a Vlachovicích (DOHNAL 1977, 7). Další souborné práce, opět zpracovávající širší prostor Moravy, byly již úžeji zaměřené na jednotlivé druhy archeologických nálezů. V. Dohnal v 80. letech publikoval výsledky svých systematických prospekci výšinných lokalit na Moravě (DOHNAL 1982, 1988). Stav poznání výšinných lokalit nejen KLPP na jihovýchodní Moravě poté zpracoval nejprve ve své bakalářské práci a později v roce 2006 publikoval D. Parma (PARMA 2006). Oblast jižního Valašska zahrnul do své souborné práce o nálezech depotů ze střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku v roce 2005 M. Salaš (SALAŠ 2005). Charakter a osídlení KLPP na moravsko-slovenském pomezí naposledy podrobně zpracoval v roce 2015 A. Gašpar ve své magisterské práci (GAŠPAR 2015).

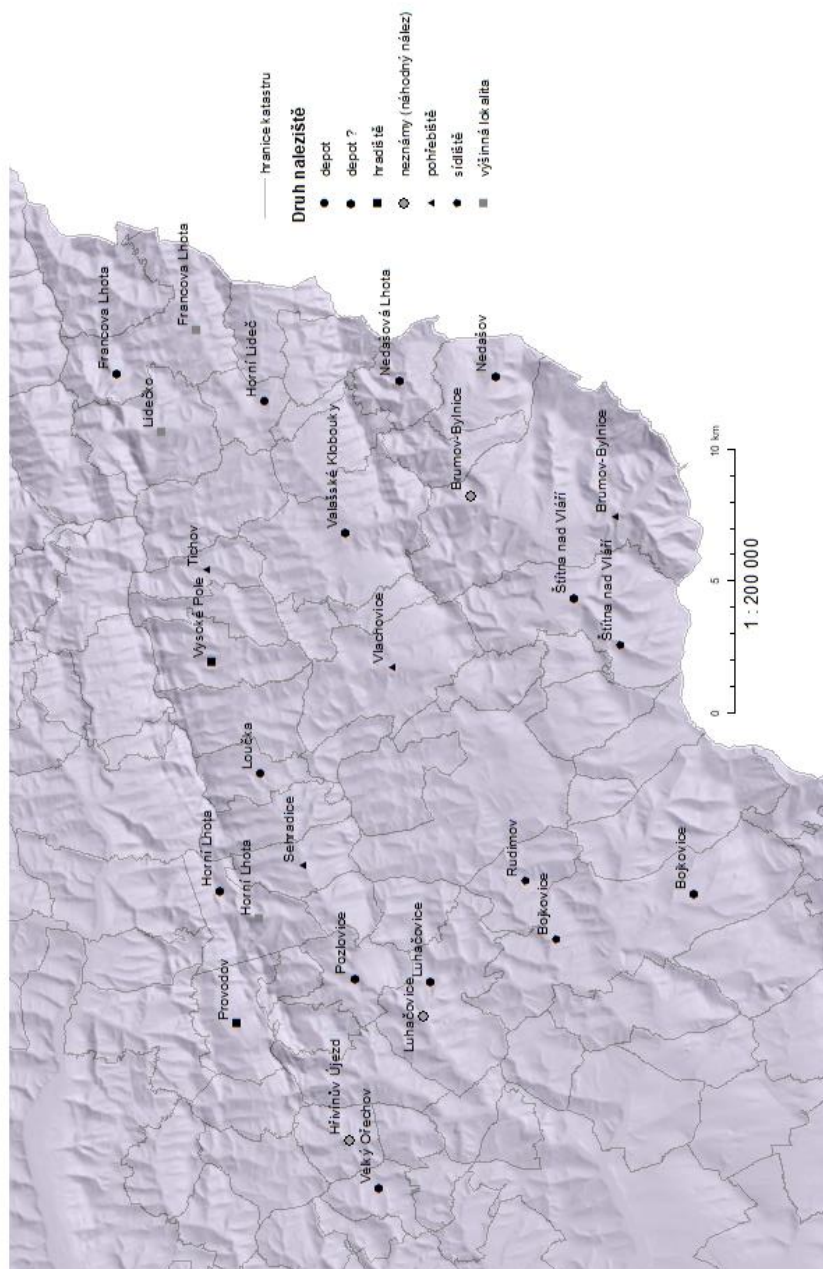
Souborné zhodnocení osídlení jižního Valašska v období KLPP bylo vytvořeno na základě katalogu lokalit vypracovaného V. Dohnalem v roce 1977 (DOHNAL 1977) a A. Gašparem v roce 2015 (GAŠPAR 2015). Pro popsání současného stavu poznání byl dále katalog rozšířen o další publikované nálezy do roku 2018.

Na vymezeném území jižního Valašska, na kterém se nachází 79 katastrů obcí a měst, bylo dosud objeveno a zdokumentováno 27 archeologických lokalit datovaných do období KLPP. Z hlediska druhu archeologických nálezů se jedná o 3 sídliště, 3 výšinné lokality, 2 hradiště a 4 pohřebišť. Dále zde byly nalezeny 2 depoty a 10 nálezů, u kterých zařazení mezi depoty nelze zcela potvrdit. S náhodným či neznámým nálezem jsou popsány 3 lokality.

Pohřebiště v Brumově-Bylnici-Sidonii – „Krajníkách“ se nachází na východní hranici jižního Valašska. Vzhledem ke svým analogiím s blízkými východomoravskými pohřebišti (Vlachovice, Tichov) i lokalitami na slovenském Pováží (Jasenica, Sedmerovec, Ilava – „Porubská dolina“), své poloze v jednom z bočních údolí Vlárského průsmyku

a svému chronologickému zařazení do stupně Ha B je vnímána jako jeden z dokladů průniku KLPP ze Slovenska na území východní Moravy.

© ČÚZK

Obr. 5: Orientační mapa nálezů na jižním Valašsku datovaných do KLPP (M. Váňová, K. Bečicová).

Poradové číslo	Katastr	Místní část	Poloha	Okres	Rok výzkumu	Druh výzkumu	Druh nálezů	Datování	Kvalita datování	Uložení nálezů	Literatura	Poznámky
1	Bojkovice		Losky	Uherské Hradiště	1962	záchranný výzkum	sidliště	BD-HA	2		Dohnal 1969, díl II, 23n; 1977, 20	
2	Bojkovice		Hradská niva	Uherské Hradiště	1953	povrchový průzkum (prospekce)	depot ?	HA	2	Muzeum Bojkovska	Dohnal 1977, 20	bronzová sekerka s tutejkou a s osůtkem
3	Brunov-Bylnice		Pod Okrouhlou	Zlín	1944	neznámý	neznámý (náhodný nález)	HB	2		Dohnal 1969, díl II, 35; 1977, 20	
4	Brunov-Bylnice		Krajníky	Zlín	1944, 1959	záchranný výzkum	pohřebiště	HA-HB	2	MM Valašské Klobouky; MIVM Zlín	Dohnal 1963; 1974, 12; 1977, 57	
5	Francova Lhota	Pulčín	Pod Ludmilinou skálou (Hradisko)	Vsetín		povrchový průzkum (prospekce)	výšinná lokalita	HB	2	MRV Vsetín, UAM Brno, MM Valašské Klobouky	Borkovský 1941; Červinka 1896, 31; Dohnal 1969, II, díl. 199; 1977, 43; Kučera 1890, 183; Peroutka 1955, 17; Šimek 1950, 236	otázka lokalizace, val a osídlení "hradisté" nepotvrzené
6	Francova Lhota	Pulčín	Naproti Ludmilině skále	Vsetín		náhodný nález	depot ?	HA	2	MM Valašské Klobouky	Borkovský 1941; Peroutka 1958, 7; Skutil 1961, 16;	bronzová sekerka s tutejkou a s osůtkem a hliněný přeseň
7	Horní Lhota			Zlín	1960	náhodný nález	depot ?	HA	2	MIAK Uherský Brod	Dohnal 1977, 28; Pavlečák 1961	bronzová sekerka s tutejkou a s osůtkem
8	Horní Lhota		Diviška (Homole)	Zlín	1983, 2006	povrchový průzkum (prospekce)	výšinná lokalita	BD-HB	2	MIVM Zlín	Kohoutek - Váňová 2007	
9	Horní Lideč		Strání	Vsetín	1860	náhodný nález	depot	HB	2	MZM Brno	Červinka 1902, 142; Dohnal 1969, II, Díl. 91; 1977, 28; Rzehak 1898, 75; Mána - Peroutka 1964; 63; Naue 1905, 85	
10	Hřivínův Újezd		Dvořišsko	Zlín	1905	neznámý	neznámý (náhodný nález)	HA	2	MIAK Uherský Brod	Dohnal 1977, 29	bronzová sekerka s tutejkou a s osůtkem

Tab. A: Přehled nálezů datovaných do KLPP na jižním Valašsku (podle A. Gašpara, úprava M. Váňová).

11	Lidečko						Všetín	1960	systematický výzkum	výšinná lokalita	HB	1	MM Valašské Klobouky	Balek - Čizmař 1984, 31; Dohnal 1969, II, Díl, 147; 1977, 36; 1988, 51, 52	malé hradiště opevněné kamenným valem zhruba trojúhelníkovitého tvaru
12	Loučka	asi 1600 m SV od obce	Zlín	2007	náhodný nález	depot	Zlín	2007	náhodný nález	depot	HA1	1	MJVM Zlín	Kohoutek - Moš 2008	meč liptovského typu
13	Luhačovice	Na Újezděch	Zlín	1960	záchraný výzkum	neznámý (náhodný nález)	Zlín	1960	záchraný výzkum	neznámý (náhodný nález)	HB	2		Dohnal 1977, 39	
14	Luhačovice		Zlín		neznámý	depot ?	Zlín		neznámý	depot ?	HA	2	MJAK Uherský Brod	Dohnal 1977, 37	bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
15	Nedašová Lhota	Na zadkoch	Zlín		náhodný nález	depot ?	Zlín		náhodný nález	depot ?	HA	2	MZM Brno	Dohnal 1969, II, díl, 171; 1977, 39	bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
16	Nedašov		Zlín		náhodný nález	depot ?	Zlín		náhodný nález	depot ?	HA	2	MZM Brno	Dohnal 1977, 39	bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
17	Pozlovice	Pod Obětovou horou	Zlín	2012	náhodný nález	depot ?	Zlín	2012	náhodný nález	depot ?	HA	2	MJVM Zlín	Langová 2013	bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
18	Provodov	Čertův kámen (Rýsov)	Zlín	1966	povrchový průzkum (prospekce)	hradiště	Zlín	1966	povrchový průzkum (prospekce)	hradiště	HB	2	MZM Brno	Červinka 1986, 22; Dohnal 1969, II, Díl, 196; 1977, 42; 1984, 29; 1988, 57, 58; Kučera 1890, 121; Parma 2008, 274	350m nejdelší část, 80m nejširší – rozloha 2,9ha
19	Rudimov	Gradca	Zlín		povrchový průzkum (prospekce)	sidliště	Zlín		povrchový průzkum (prospekce)	sidliště	BD-HA	2	UAM Brno	Červinka 1928, 117; Dohnal 1977, 44; Kučera 1889, 33; Pavetlík, 1955b, 28	
20	Sehradice	Sehradsko	Zlín	1962-1963	záchraný výzkum	polířebiště	Zlín	1962-1963	záchraný výzkum	polířebiště	BD-HB	1	MJVM Zlín	Dohnal 1963, 7; 1966, 154; 1969, II, díl, 224-241; 1974, 12; 1977, 46n	

Tab. B: Přehled nálezů datovaných do KLPP na jižním Valašsku (podle A. Gašpara, úprava M. Váňová).

21	Štítina nad Vláří	Kochavec	Zlín	1939	náhodný nález	depot ?	BD-HA	2	MM Valašské Klobouky	Dohal 1969 II, díl, 238; Furmánek 1973, 86, 100	bronzová sekerka (velašická kultura nebo mladoplinský horizont)
22	Štítina nad Vláří	Popov	Zlín	2017	záchraný výzkum	sídlště	KLPP	3		Fojtík, Popelka 2018, 181	
23	Tichov	Stráže	Zlín	1910, 1935-1936, 1962	záchraný výzkum; systematický výzkum	potřebiště	BD-HB	2	MM Valašské Klobouky, MJVM Zlín	Borkovský 1941, 80; Dohal 1963, 6; 1969, II, díl, 19741 12, 13; 1977, 61, 62	
24	Valašské Klobouky	Okrajky - pod Jeřetovskou	Zlín		neznámý	depot ?	HA	2	MM Valašské Klobouky	Dohal 1969, II, díl, Dohal 1977, 67	malá bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
25	Velký Orechov		Zlín		neznámý	depot ?	HA	2	MJAK Uherský Brod	Dohal 1977, 68	malá bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem
26	Vlachovice	Ďulův kopec	Zlín	1902, 1939-1942, 1959, 1966-1967	systematický výzkum	potřebiště	BD-HB	1	MM Valašské Klobouky, MJAK Uherský Brod, MJVM Zlín	Dohal 1963, 6; 1969 II, díl, 306; 1974, 13; 1977, 70; Kučera 1903, 18; Chmela 2012, 32-40; Pavečín 1955a; 1956; 1957; 1961a; 1961b; 1963; 1967a, 1967b, 1968	
27	Vysoké Pole	Klášťov	Zlín	1968	povrchový průzkum (prospekce); systematický výzkum	hradiště	HB	1	MJVM Zlín	Červinka 1896, 21; Čížnař, 2010; Dohal 1984, 29; 1988, 70; Kohoutek 2007; Kučera 1890, 124, Podbořský 1970, 32, 196; Šimek 1950, 237-238	trojtělníkový areál 230 x 190m - 3ha; i depot - náramky, kosák a malá bronzová sekerka s tulejkou a s ouškem

Tab. C: Přehled nálezů datovaných do KLPP na jižním Valašsku (podle A. Gašpara, úprava M. Váňová).

10. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo revizní zpracování nálezového fondu z pohřebiště v Brumově-Bylnici-Sidonii – „Krajnících“, jeho popis a dokumentace, posouzení jeho typologické a chronologické povahy v rámci KLPP na pomezí Moravy a Slovenska a zahrnutí lokality do rámce regionu jižního Valašska.

Zájmové území bylo vymezeno uměle na základě hranic katastrů obcí spojených do 4 regionů – Vizovicko a Slušovicko, Luhačovické Zálesí, Hornolidečsko a Ploština. V první části práce byla zpracována geomorfologická, klimatická a pedologická charakteristika celého území jižního Valašska i užšího okolí Brumova-Bylnice-Sidonie a nastíněny dějiny bádání o KLPP v této oblasti. Následně bylo přistoupeno k reviznímu zpracování výzkumu pohřebiště provedeného v roce 1959 pracovníky gottwaldovského (zlínského) muzea pod vedením V. Dohnala.

Pro popis souboru keramiky byl použit deskripční systém vytvořený K. Šabatovou a P. Vitulou (ŠABATOVÁ – VITULA 2002), doplněný o nové deskriptory upravené podle potřeb souboru zkoumaného pohřebiště. Následkem revizního laboratorního zpracování byl inventář z pohřebiště rozšířen o několik dalších nádob, které byly rozlišeny mezi již inventarizovanými fragmenty. Také tyto nádoby byly zařazeny do následné kresebné dokumentace, jejímž obsahem jsou i nezdobené a silně fragmentární nádoby. Projevily se zde mírné odchylky od dosavadní kresebné dokumentace, např. v dokumentaci amforovité nádoby č. 4 z hrobu H3 (tab. 3:3/2) nebo amforovité nádoby č. 1 z hrobu H7 (inv. č. 1959/1897, tab. 6:7/1; srov. DOHNAL 1977, 146, č. 676 a 686). Součástí revizního zpracování byla také fotografická dokumentace, která spolu s kresebnou dokumentací zpřístupnila nálezový fond z pohřebiště případnému dalšímu výzkumu.

Na základě kritické revize bylo z dalšího zpracování vyřazeno inv. č. 1959/1902d, které patřilo 2 ks štípané industrie z radiolaritu (během revize nálezového inventáře byly v krabici s inv. č. 1902a–b nalezeny 3 ks ŠI, z toho 2 popsané inv. č. 1902d). Tyto nálezy nebyly součástí původní dokumentace a je pravděpodobné, že se ve výbavě hrobu H9 nenacházely. Jako nálezy z hrobu H9 však byly uvedeny jak v disertační práci V. Dohnala (DOHNAL 1969), tak v jeho pozdějším katalogu východomoravských lokalit KLPP (DOHNAL 1977).

Během analýzy keramického inventáře a pohřebiště se potvrdily vazby pohřebiště v Brumově-Bylnici-Sidonii – „Krajníkách“ na KLPP ve středním Pováží na základě analogií s pohřebišti v Jasenici, Sedmerovci a Ilavě – „Porubské dolině“ (ŽILINCOVÁ 2010; BENEDIKOVÁ – KATKINOVÁ – BUDINSKÝ-KRIČKA 2016). Tato kulturní spojitost byla již v minulosti mnohokrát popsána a publikována (např. DOHNAL 1977, 9; PODBORSKÝ 1970, 13; PARMA 2012, 18; GAŠPAR 2015, 73–75), přičemž A. Gašpar na základě podrobné analýzy KLPP v prostoru moravsko-slovenského pomezí dokládá vztahy i mezi lokalitami geograficky vzdálenějšími a zdůrazňuje celoroční poměrně snadnou průchodnost pohoří Bílých Karpat (GAŠPAR 2015, 57, 75). Analýza nálezového souboru dále potvrdila také zařazení této lokality do slezské fáze KLPP (Ha B), přičemž její počátek v lužické fázi KLPP není možné na základě dochovaných pramenů jednoznačně potvrdit. Stále ovšem platí, že prozkoumání pohřebiště přispělo k dalšímu teoretickému bádání o KLPP, neboť svojí polohou propojilo hustě osídlené Pováží s podobnými nálezy na jihovýchodní Moravě (DOHNAL 1960, 1–2).

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AÚ AV ČR Brno – Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Brno, v. v. i.

ARF – Archaeologiae Regionalis Fontes

č. j. – číslo jednotky

ČVSMO – Časopis vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci

FAM – Fontes Archaeologicae Moravicae

CHKO – chráněná krajinná oblast

inv. č. – inventární číslo

KLPP – kultura lužických popelnicových polí

MJVM Zlín – Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

MZM Brno – Moravské zemské muzeum v Brně

NPR – národní přírodní rezervace

LITERATURA A PRAMENY

- BÁLEK, M. – ČIŽMÁŘ, M. 1982: Zur datierung des Burgwalles „Kopec“ bei Lidečko, Přehled výzkumů 1982, 31.
- BENEDIKOVÁ, L. – KATKINOVÁ, J. – BUDINSKÝ-KRIČKA, V. 2016: Ilava, poloha Porubská dolina. Pohrebisko lužickej kultury na strednom Považí. Bratislava – Nitra.
- CENDELÍN, D. 2000: Nové objevy prehistorického osídlení ve Vizovických vrších a staré komunikace, Vlastivědný věstník moravský 52/4, 377–385.
- CENDELÍN, D. 2002: Ostrý vrch – hradisko kultury popelnicových polí se „satelitním“ sídlištěm u Vizovic, Vlastivědný věstník moravský 54/3, 303–305.
- CENDELÍN, D. 2007: Nová pravěká lokalita u Vysokého Pole, okr. Zlín, Vlastivědný věstník moravský 59/1, 37–40.
- ČERVINKA, I. L. 1896: Pravěká hradiska na Moravě. Kroměříž.
- ČERVINKA, I. L. 1902: Morava za pravěku. Vlastivěda moravská I. Země a lid. Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1911: Kultura popelnicových polí na Moravě, ČVSMO XI, 167–193.
- ČIŽMÁŘ, I. 2010: Vysoké Pole (okr. Zlín). „Klášťov“, Přehled výzkumů 51, 362.
- DEMEK, J. – MACKOVČIN, P. (eds.) a kol. 2014: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. I., II. část. Brno.
- DOHNAL, V. 1963: Pět let archeologických výzkumů na východní Moravě. Průvodce výstavou. Gottwaldov.
- DOHNAL, V. 1969: Osídlení východní Moravy lidem lužických popelnicových polí. I.–III. díl. [Disertační práce.] Olomouc.
- DOHNAL, V. 1974: Die Lausitzer Urnenfelderkultur in Ostmähren. Praha.
- DOHNAL, V. 1977: Kultura lužických popelnicových polí na východní Moravě. Soupis nálezů. FAM 10. Brno.
- DOHNAL, V. 1982: Povrchové sběry na hradištích kultury lužických popelnicových polí na Moravě, Přehled výzkumů 1982, 29–30.
- DOHNAL, V. 1988: Opevněná sídliště z doby popelnicových polí na Moravě. Studie Muzea Kroměřížska '88, část 1 a 2. Kroměříž.
- DOHNALOVÁ, E. – SMÉKALOVÁ, N. 2007: PhDr. Vít Dohnal, CSc. Personální bibliografie 1955–2006. Olomouc.

- DOKLÁDAL, M. 1999: Morfologie spálených kostí. Význam pro identifikaci osob. Sborník prací Lékařské fakulty v Brně 113 (Acta Facultatis Medicae Universitatis Brunensis Masarykianae 113 – Opuscula Anthropologica), Brno.
- FLORKOWSKI, A. 1972: Badania antropologiczne ciałopalnych szczątków ludzkich cmentarzyska grobów skrzynkowych w Koziej Górze w powiecie Wyrzyskim. Przegląd antropologiczny 38, 209–217.
- FOJTÍK, A. – POPELKA, M. 2018: Štítná nad Vláří-Popov (k. ú. Štítná nad Vláří, okr. Zlín). „Dělnice“, Přehled výzkumů 59, 181.
- GAŠPAR, A. 2015: Lužická kultura na moravsko-slovenskom pomedzí. [Magisterská diplomová práce.] Brno. – Masarykova univerzita, fakulta filozofická.
- HORÁK, F. 1959: Okresní muzeum ve Valašských Kloboukách v roce 1958, Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 1959/1, 53.
- CHMELA, T. 2012: Dokumentace archeologického dědictví jižního Valaška: Případová studie Vlachovice. In: Chmela, T. a kol., Vlachovice. Průsečíky kulturního dědictví obce. Vlachovice.
- CHOCHOL, J. 1958: Dosavadní výsledky anthropologického rozboru lužických žárových pohřbů z českých zemí, Památky archeologické 49, 559–582.
- CHOCHOL, J. 1961: Antropologický rozbor lidských žárových pozůstatků z lužických pohřebišť v Ústí nad Labem – Střekově II a v Žirovicích, okr. Cheb. In: Plesl, E. (ed.), Lužická kultura v severozápadních Čechách. Praha, 195–232.
- JANOŠKA, M. 2000: Valaško očima geologa. Olomouc.
- KOHOUTEK, J. 1992: Nová pravěká výšinná sídliště na východní Moravě, Pravěk – nová řada 2, 261–273.
- KOHOUTEK, J. 1996: Počátky a rozvoj regionálního bádání na Zlínsku, Archeologické rozhledy 48/4, 559–564.
- KOHOUTEK, J. 2006: Klášťov 2006. Hradisko kultury popelnicových polí, významná velkomoravská lokalita jižního Valaška. Závěrečná zpráva. Brno. (Dostupné online na www.vysokepole.cz)
- KOHOUTEK, J. – VÁŇOVÁ, Z. 2007: Horní Lhota (k. ú. Horní Lhota u Luhačovic, okr. Zlín). „Diviška“, Přehled výzkumů 48, 375–376.
- KOHOUTEK, J. 2007: Vysoké Pole (okr. Zlín). Klášťov, Přehled výzkumů 48, 385–386.

- KOHOUTEK, J. – MOŠ, P. 2008: Loučka (okr. Zlín). Nález bronzového meče, cca 1600 m SV od středu obce Loučka, Přehled výzkumů 49, 313.
- KUČERA, J. 1889a: Okolí Slavičina za pravěku, ČVSMO XXI, 31–34.
- KUČERA, J. 1889b: Okolí Slavičina za pravěku, ČVSMO XXIII, 118–120.
- KUČERA, J. 1890a: Čertovy kameny a jiné starožitnosti mor. Slovenska, ČVSMO XXVII, 121–125.
- KUČERA, J. 1890b: Čertovy kameny a jiné starožitnosti mor. Slovenska, ČVSMO XXVIII, 181–184.
- KUČERA, J. 1894: Pravěká sídliště v poříčí Olšavy, Vlány a Senice na moravském Slovensku, Český lid 3, 550–563.
- KUČERA, J. 1903: Žárové hroby z Vlachovic, Pravěk 1, 18–21.
- KUJOVSKÝ, R. 1994: Príspevok k poznaniu vzťahov lužických a stredodunajských popelnícových polí na Slovensku, Slovenská archeológia 42/2, 261–317.
- KVÍČALA, J. 1954: Vznik slezské kultury na Moravě, Památky archeologické 45, 263–279.
- LANGOVÁ, J. 1995: Pravěké osídlení Zlínska. In: Nekuda, V. (ed.), Zlínsko. Vlastivěda moravská 64. Brno, 91–130.
- LANGOVÁ, J. 2013: Pozlovice (okr. Zlín). „Pod Obětovou horou“, Přehled výzkumů 54, 187–188.
- MACKOVČIN, P. – JATIOVÁ, M. a kol. 2002: Zlínsko. Chráněná území ČR, svazek II. Praha.
- MALINOWSKI, A. – JÓŹWIAK-MALINOWSKA, A. 1963: Badania pochowków ciałopalnych z cmentarzyska ludności lużyckiej Biernatkach, pow. Śrem, Fontes Archaeologici Posnaninenses 14, 112–127.
- MANA, J. – PEROUTKA, B. – FOJTŮ, J. 1964: Ještě k pravěku Pulčínských skal, Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 1964/II, 61–63.
- MANA, J. – SVOBODOVÁ, J. 1961: Zpráva o činnosti městského muzea ve Val. Kloboukách za první pololetí roku 1961, Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 1961/1, 58.
- MAŠLÁŇ, P. – PLEVOVÁ, L. 2014: Sidonie. Historie a příroda sklářské osady. Vsetín.
- NEKVASIL, J. 1982: Nádoba z hradiska Klášťova u Vysokého Pole, Přehled výzkumů 1982, 30–31.

- NEKVASIL, J. 1987: Der gegenwärtige Forschungsstand der Lausitzer Kultur während der Urnenfelderperiode in Mähren. In: Die Urnenfelderkulturen Mitteleuropas. Symposium Liblice 21. – 25. 10. 1985, Praha, 255–262.
- PARMA, D. 2006: Výšinné lokality mladšího pravěku na jihovýchodní Moravě – současný stav poznání, *Pravěk – nová řada* 17, 263–300.
- PARMA, D. 2007: Pohřebiště Hoštice 4 (okr. Vyškov). Příspěvek k poznání variability pohřebního ritu v mladší době bronzové. In: Salaš, M – Šabatová, K. (ed.), *Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z IX. Konference, Bučovice 3. – 6. 10. 2006*, Brno, 177–204.
- PARMA, D. 2012: Řez krajinou. Příspěvek záchranného archeologického výzkumu na stavbě dálnice Vyškov – Mořice k poznání osídlení střední až pozdní doby bronzové ve Vyškovské bráně. [Disertační práce.] Brno. – Masarykova univerzita, fakulta filozofická.
- PAVELČÍK, Jan a kol. 1955: Nové archeologické výzkumy v kraji Gottwaldovském, *Studie krajského muzea v Gottwaldově. Gottwaldov*.
- PAVELČÍK, Jiří 1955: Průzkum hradiska Gradca u Slavičina. In: Pavelčík, Jan (red.), *Nové archeologické výzkumy v kraji Gottwaldovském. Gottwaldov*, 28.
- PAVELČÍK, Jiří 1960: Nález sekerky se zobákovitou tulejí ve Lhotě, *Přehled výzkumů 1960*, 69.
- PAVELČÍK, Jiří 1988: Dílna zpracovávající radiolarit v Sidonii, *Přehled výzkumů 1988*, 21.
- PEROUTKA, B. 1958: Z dávné minulosti Pulčinských skal, *Zprávy Okresního muzea ve Valašských Kloboukách 1958/1*, 7–9.
- PODBORSKÝ, V. 1970: Mähren in der Spätbronzezeit und an der Schwelle der Eisenzeit. Brno.
- PODBORSKÝ, V. 1992: PhDr. Vít Dohnal, CSc. – šedesátiny moravského archeologa, *Archeologické rozhledy ILIV*, 479–484.
- RZEHAK, A. 1898: Die prähistorische Sammlung des Franzens-Museums, *Museums Francisceum Anales MDCCCXCIX*, 53–90.
- SALAŠ, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I. Brno.
- SKLENÁŘ, K. 1998: *Archeologický slovník 3. Keramika a sklo*. Praha.

- SKLENÁŘ, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů. Praha.
- STLOUKAL, M. 1999: Antropologie. Příručka pro studium kostry. Praha.
- STRUHALA, B. 1948: Pravěk Podřevnicka, Podřevnicko 4, 56–62.
- SVOBODOVÁ, J. 1960: Zpráva o činnosti okresního muzea ve Valašských Kloboukách za rok 1959, Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 1960/1, 48.
- ŠABATOVÁ, K. – VITULA, P. 2002: Přáslavice. Díly pod dědinou; Kousky a kukličky (II). Pohřebiště a sídliště z doby bronzové (katalog). ARF 4. Olomouc.
- ŠABATOVÁ, K. 2007: Sídelní areál střední a mladší doby bronzové v Přáslavicích. [Disertační práce.] Brno. – Masarykova univerzita, fakulta filozofická.
- ŠTROF, A. 1993: Kultura lužických popelnicových polí. In: Podborský, V. a kol., Pravěké dějiny Moravy. Brno, 301–328.
- TOMAŠTÍK, J. 2001: Vznik a vývoj Valašskoklobouckého muzea do roku 1960, Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 2, 4–18.
- VELIAČIK, L. 1982: Príspevok k otázke vzniku a vnútorného členenia lužickej kultúry na Slovensku. In: Gedl, M. (ed.), Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z południem. Kraków – Przemyśl, 73–95.
- WAHL, J. 1981. Beobachtungen zur Verbrennung menschlicher Leichname. Über die Vergleichbarkeit moderner Kremationen mit prähistorischen Leichenbränden. (Considérations sur l'incinération de cadavres humains. Etude comparative de crémations modernes 86 aux incinérations préhistoriques). Archäologisches Korrespondenzblatt Mainz 11(3), 271–279.
- ŽILINCOVÁ, L. 2010: Pohřebiská lužickej kultúry v Jasenici a Sedmerovci, Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV 48, 141–214.

- DOHNAL, V. 1960: Zpráva o záchranném výzkumu (rukopis uložený v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně).
- KOHOUTEK, J. 1976: Inventární karta (inv. č.) 210 archeologické podsbírký Městského muzea Valašské Klobouky.

PAVELČÍK, J. 1945: Nálezová zpráva. Archiv AÚ AV ČR Brno, č. j. 739/45.
PAVELČÍK, J. 1947: Nálezová zpráva. Archiv AÚ AV ČR Brno, č. j. 395/47.
PAVELČÍK, J. 1952: Záchranný výkop v Podhradí. Archiv AÚ AV ČR Brno, č. 3058.
Neoznačená nálezová zpráva ze složky Vázaných nálezových zpráv pro Podhradí u Luhačovic, okres Zlín, Archiv AÚ AV ČR Brno.

Turistický webový portál Jižní Valašsko (Dostupné online na www.jiznivalassko.cz).
Mapový portál společnosti Seznam.cz (Dostupné online na www.mapy.cz).
Mapa a informace z katastru nemovitostí (Dostupné online na www.ikatastr.cz).
Významné osobnosti města Uherský Brod: Jan Kučera (1860–1919) – zakladatel muzea (Dostupné online na <https://www.ub.cz/vyznamne-osobnosti/osobnosti/kucera.html>).
Hledači ztraceného času. Výstava. (Dostupné online na <http://www.muzeum-zlin.cz/cs/vystavy-a-akce/hledaci-ztraceneho-casu/>).

PŘÍLOHY

Příloha 1: Orientační plán výzkumu v roce 1959 (DOHNAL 1960)

Tab. 1–10: Kresebná dokumentace keramického souboru

Tab. 11: Tvary okraje a hrdla (převzato z ŠABATOVÁ 2007)

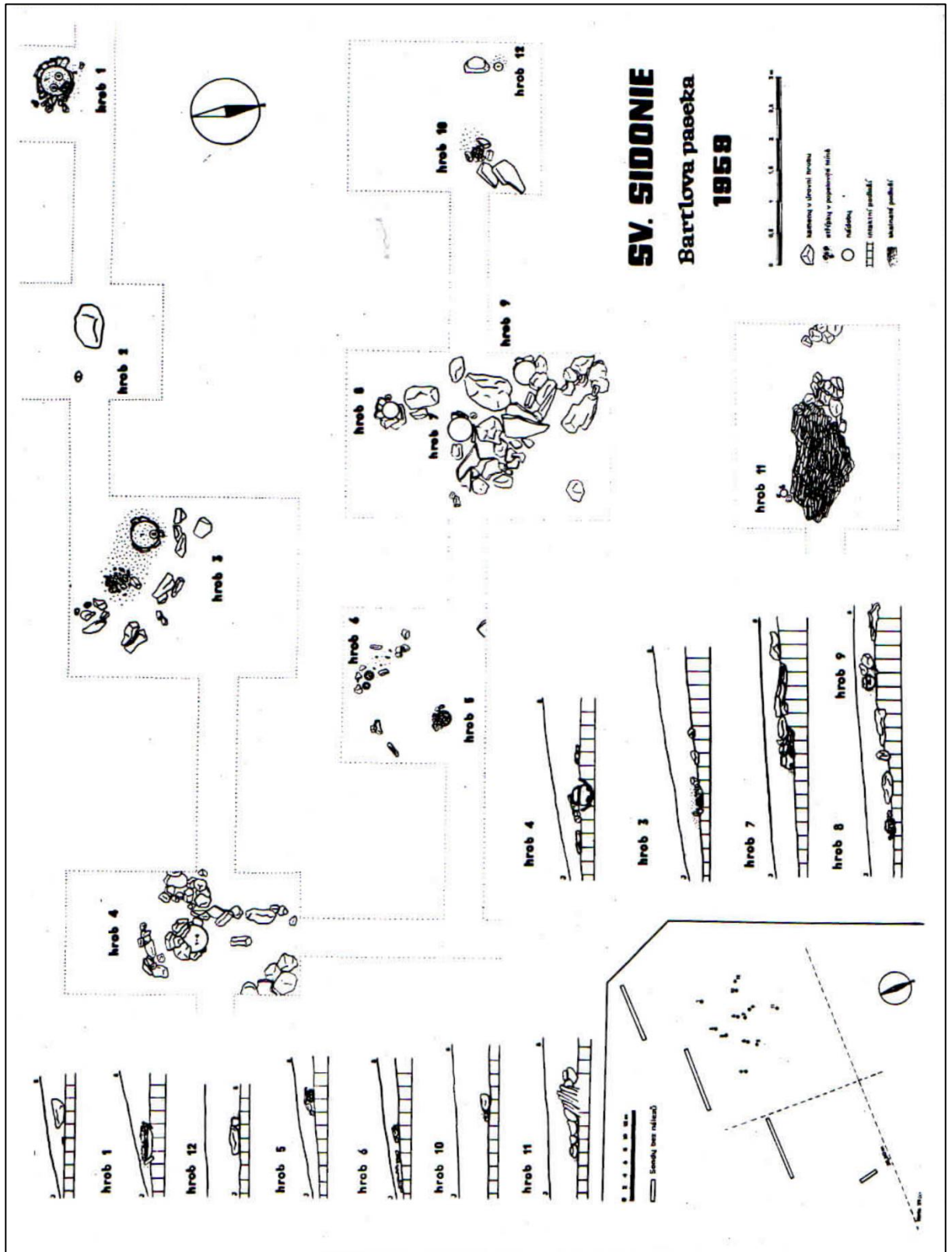
Tab. 12: Prvky zahloubené výzdoby, první část (převzato z ŠABATOVÁ 2007)

Tab. 13: Prvky zahloubené výzdoby, druhá část (převzato z ŠABATOVÁ 2007)

Tab. 14: Prvky plastické výzdoby (převzato z ŠABATOVÁ 2007)

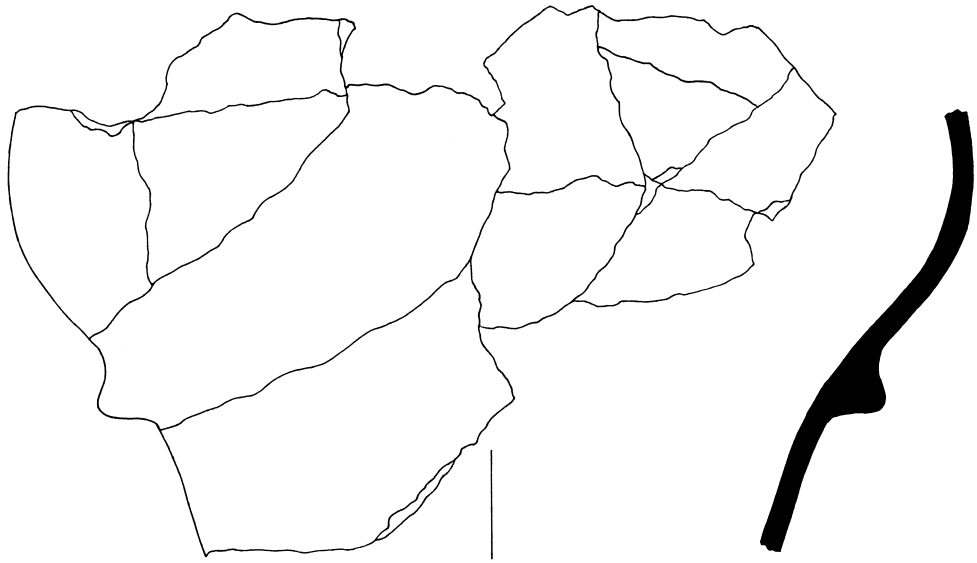
Databáze keramického souboru

Obr. 6–14: Fotografická dokumentace vybraných nádob z hrobových celků

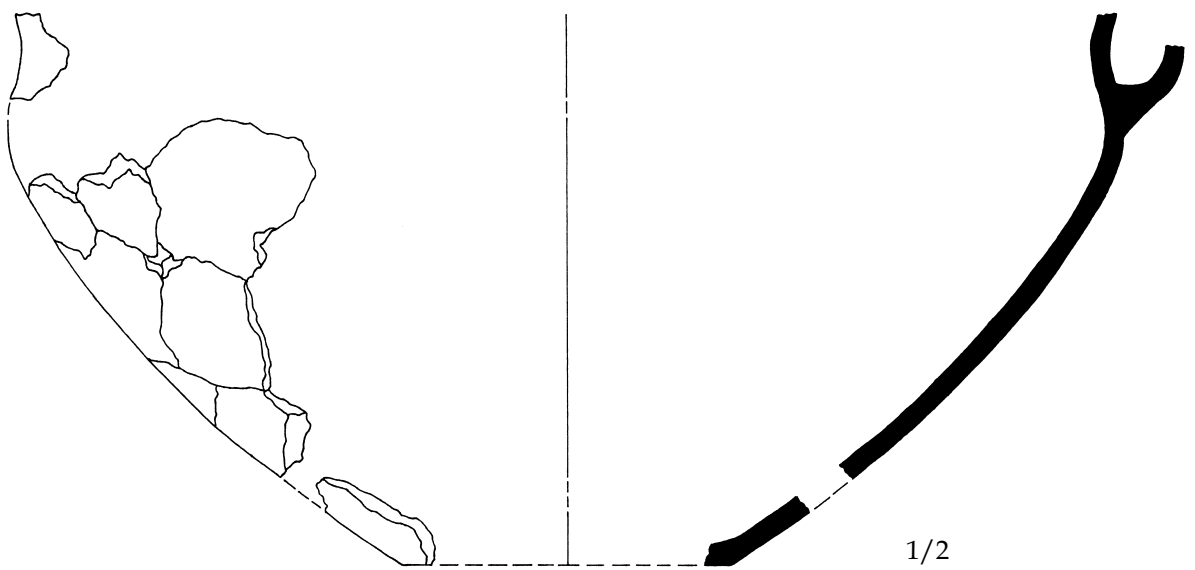

Příloha 1: Orientační plán výzkumu v roce 1959 (Dohnal 1960).

H1

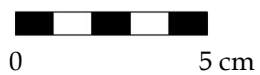
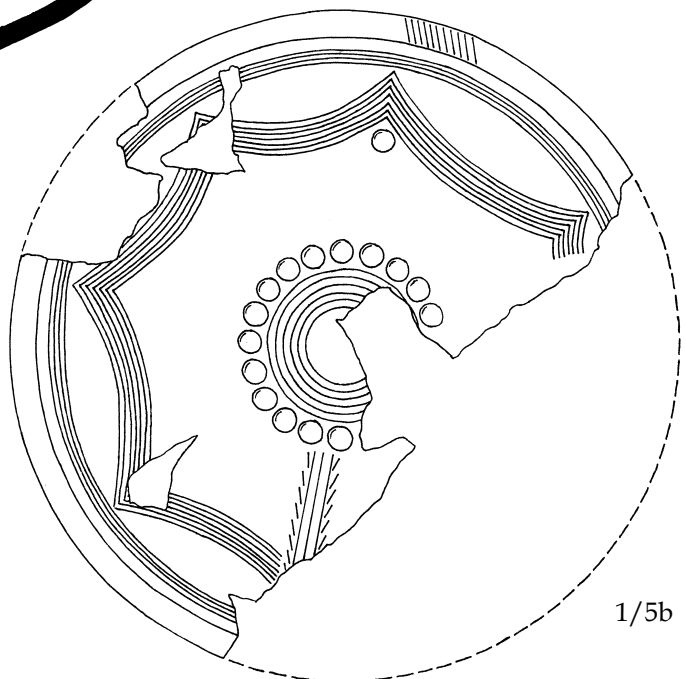
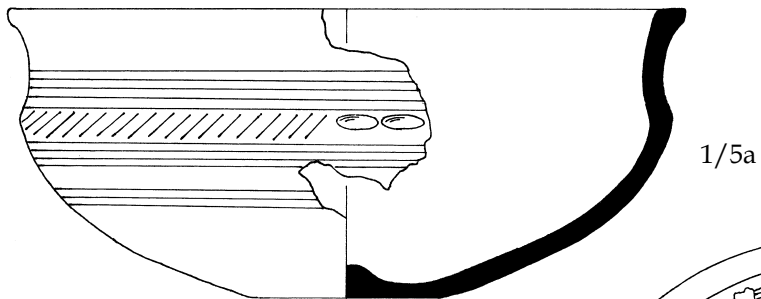
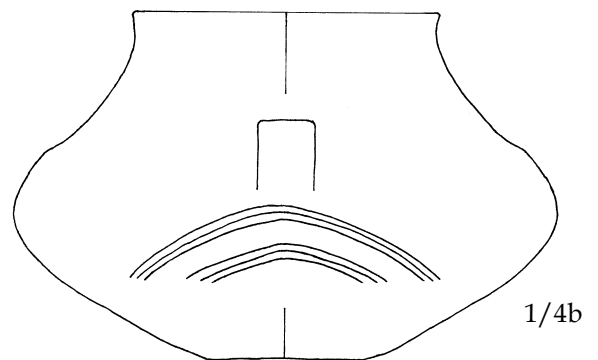
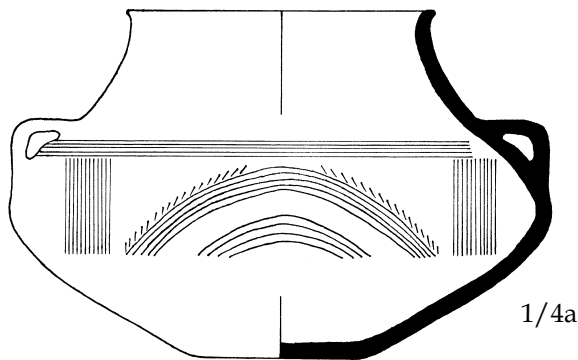
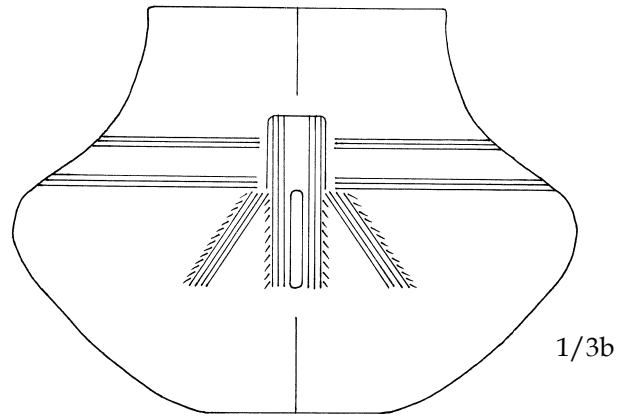
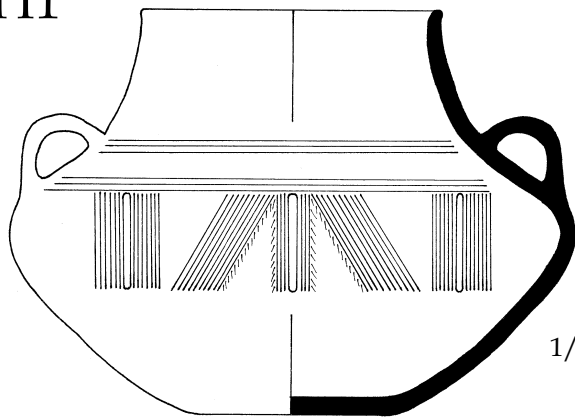
1/1

1/2

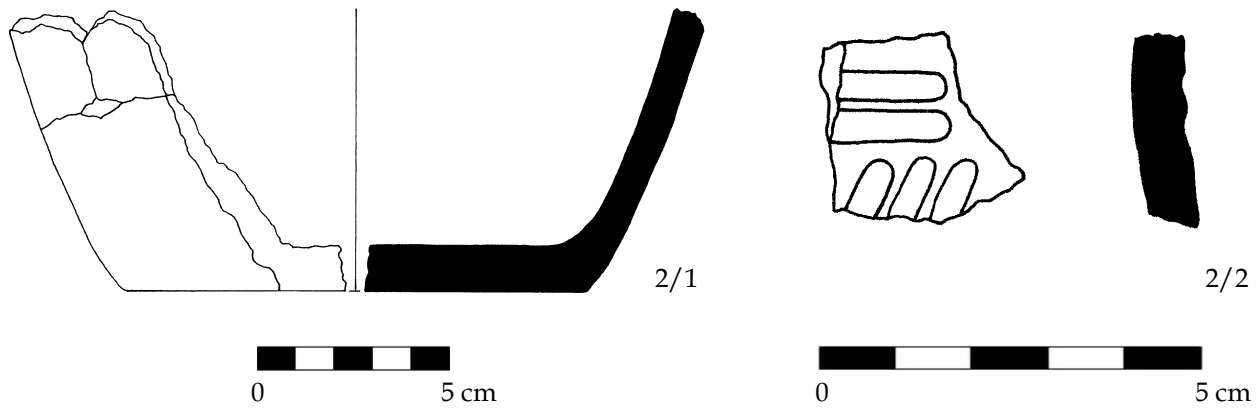
Tab. 1: H1: 1/1 - 1959/1880, 1/2 - 1959/1881.

H1

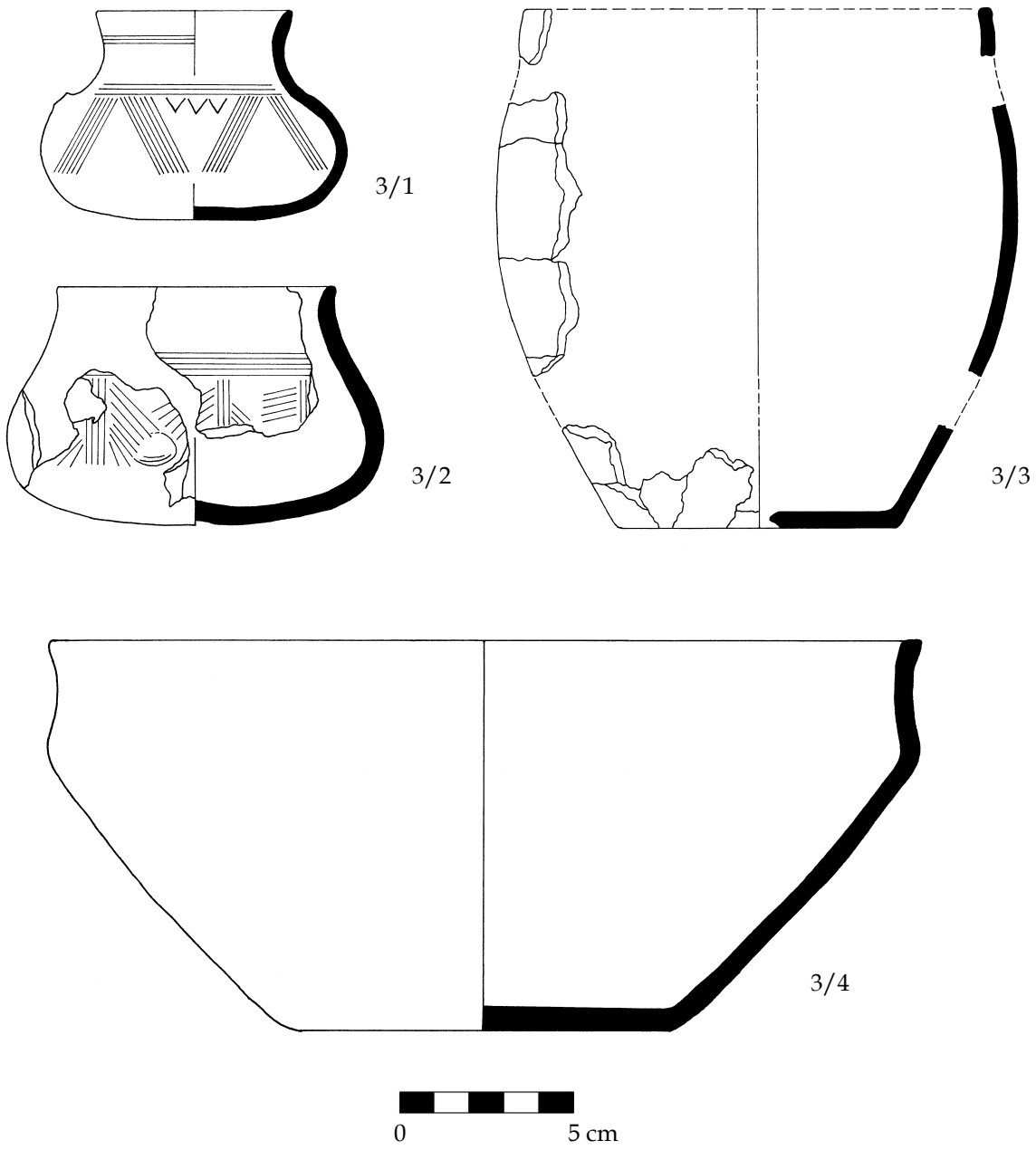

Tab. 2: H1: 1/3a, 1/3b - 1959/1882; 1/4a, 1/4b - 1959/1883; 1/5a, 1/5b - 1959/1884.

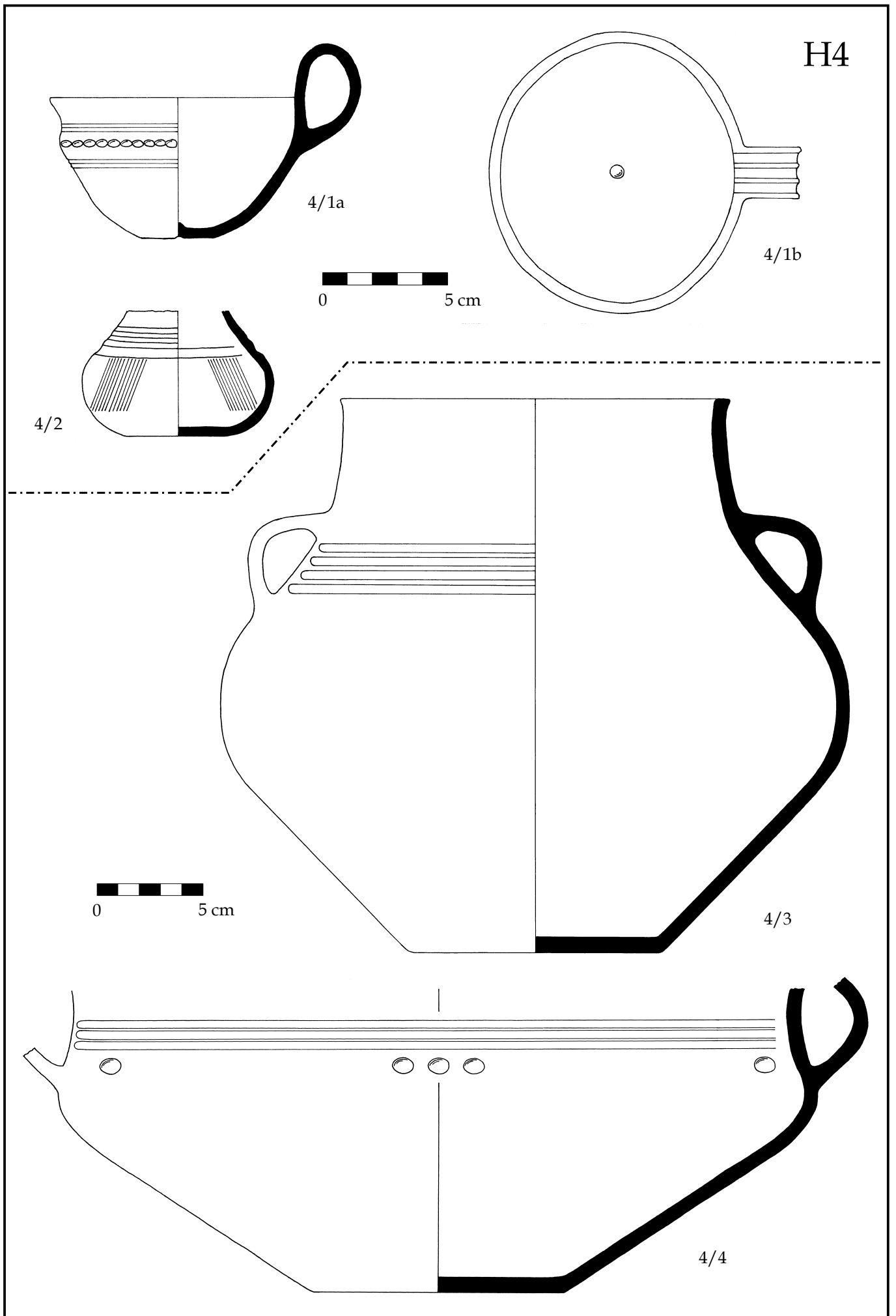
H2

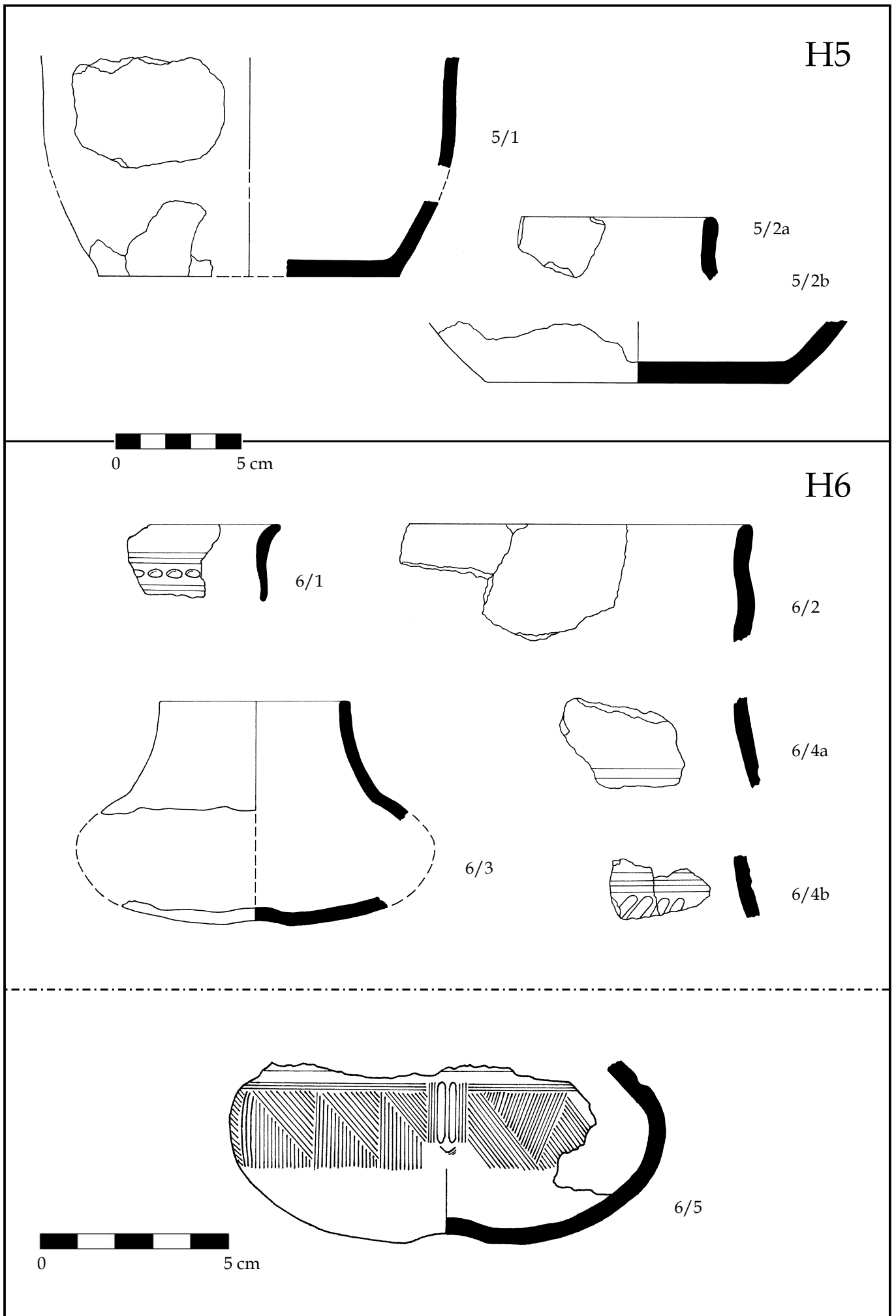
H3

Tab. 3: H2: 2/1 - 1959/1885b; 2/2 - 1959/1885c. H3: 3/1 - 1959/1886; 3/2 - 1959/1889; 3/3 - 1959/1888; 3/4 - 1959/1887.

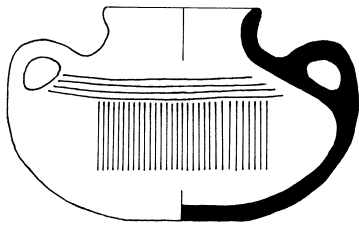
Tab. 4: H4: 4/1a, 4/1b - 1959/1893; 4/2 - 1959/1905; 4/3 - 1959/1892; 4/4 - 1959/1891.

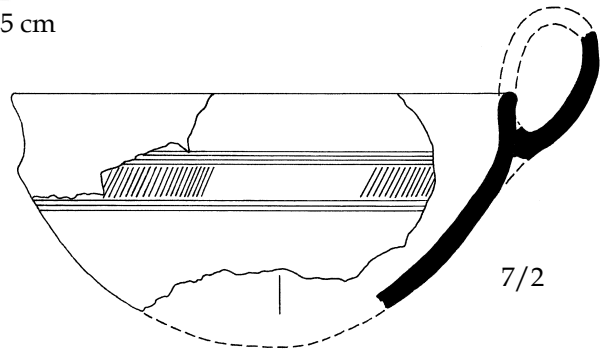
Tab. 5: H5: 5/1 - 1959/1894a; 5/2a, 5/2b - 1959/1894b. H6: 6/1 - 1959/1890b; 6/2 - 1959/1896b; 6/3 - 1959/1890a; 6/4a, 6/4b - 1959/1896a; 6/5 - 1959/1890.

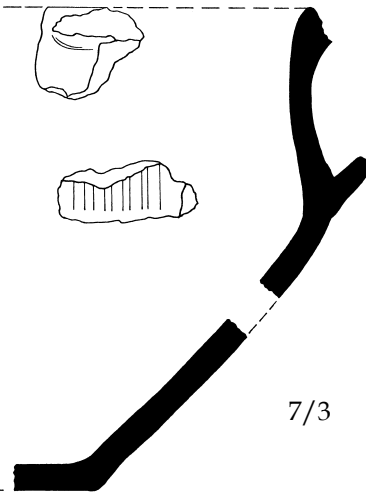
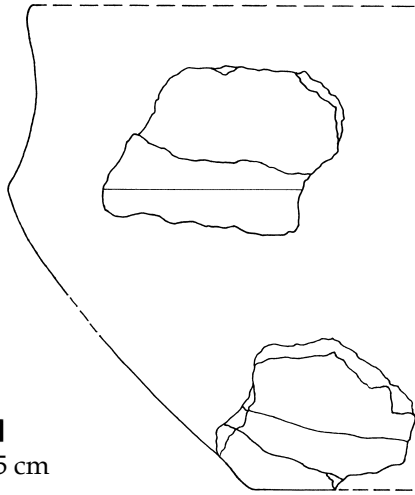
H7

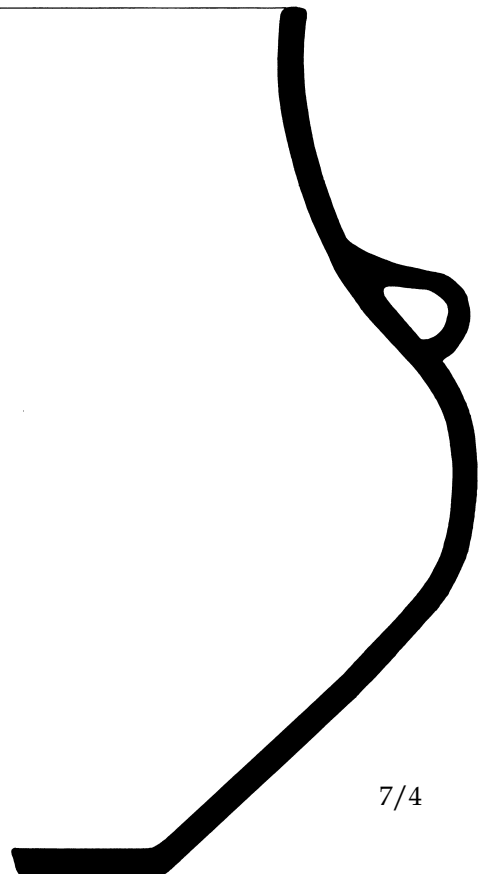
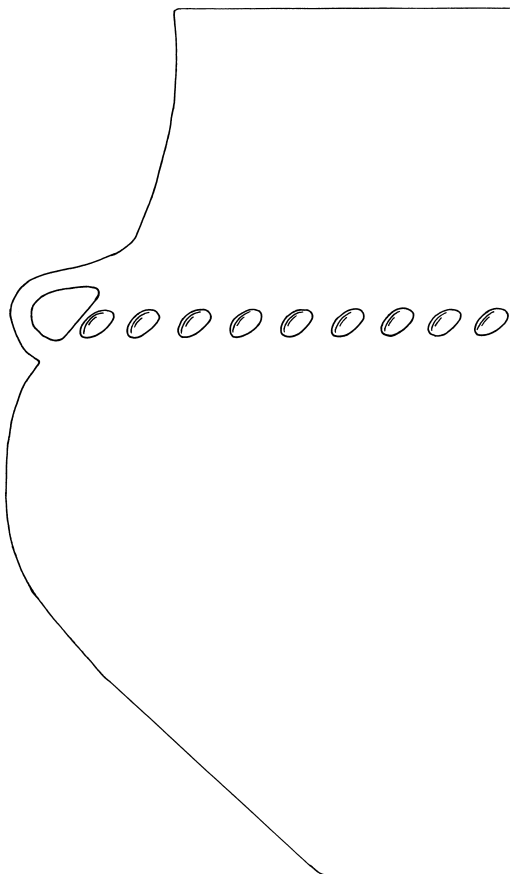
7/1

7/2

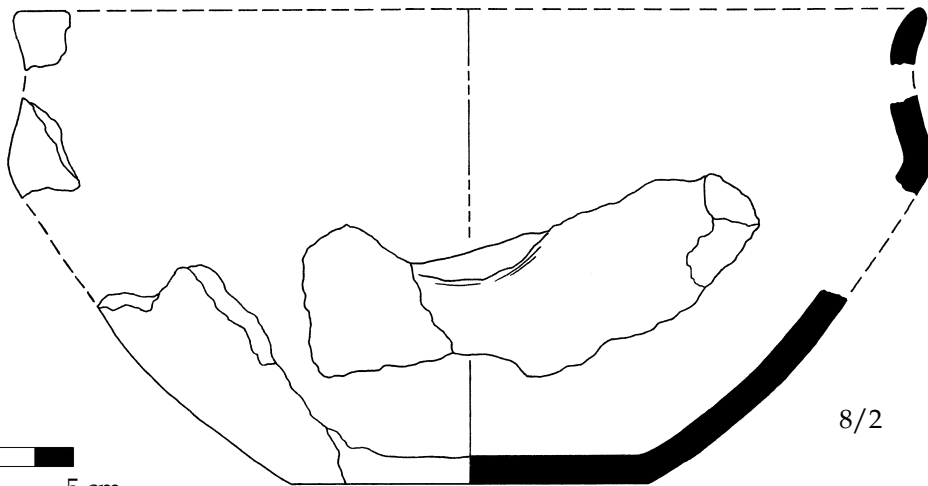
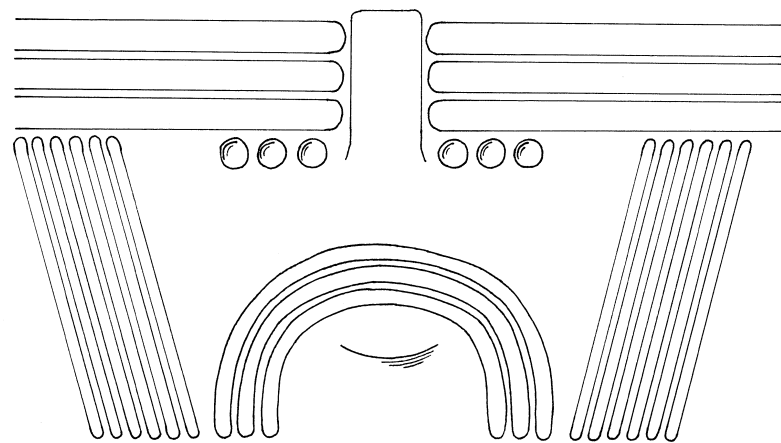
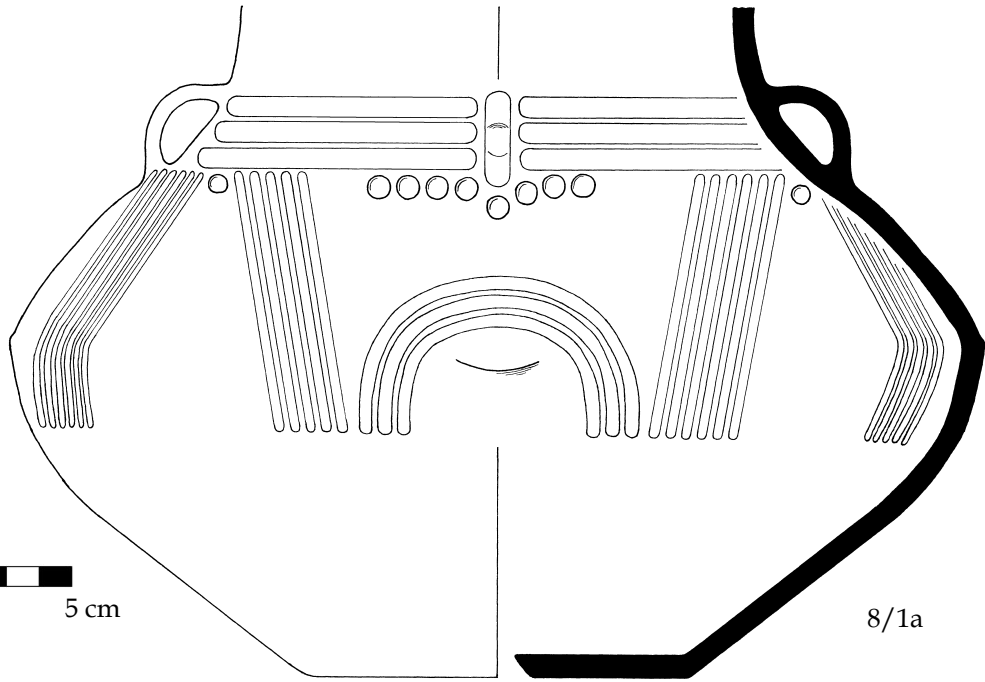
7/3

7/4

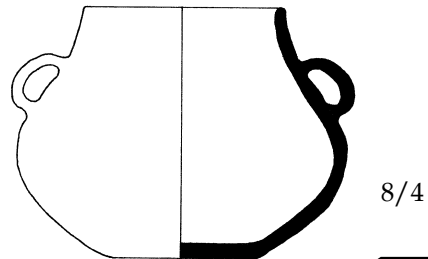
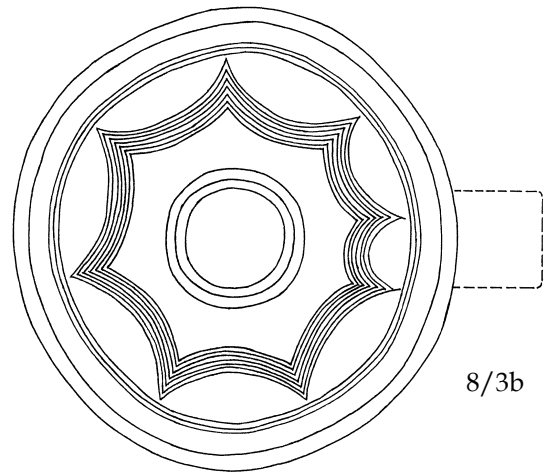
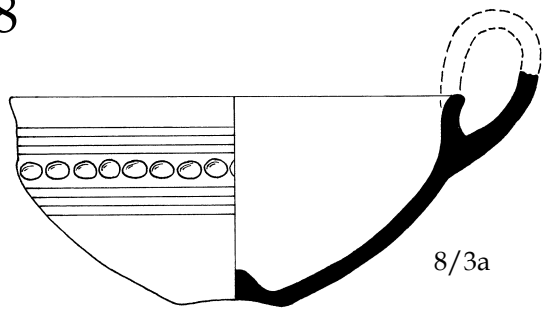
Tab. 6: H7: 7/1 - 1959/1897; 7/2 - 1959/1898; 7/3 - 1959/1899; 7/4 - 1959/1911.

H8

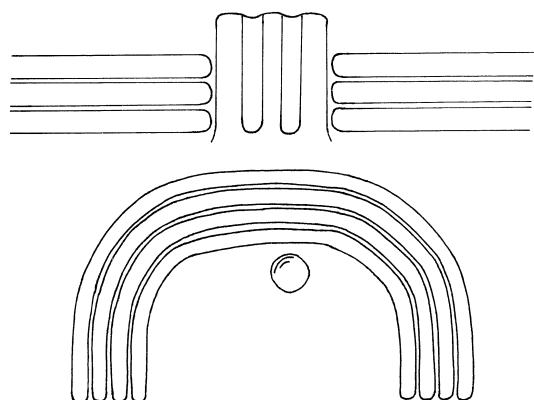
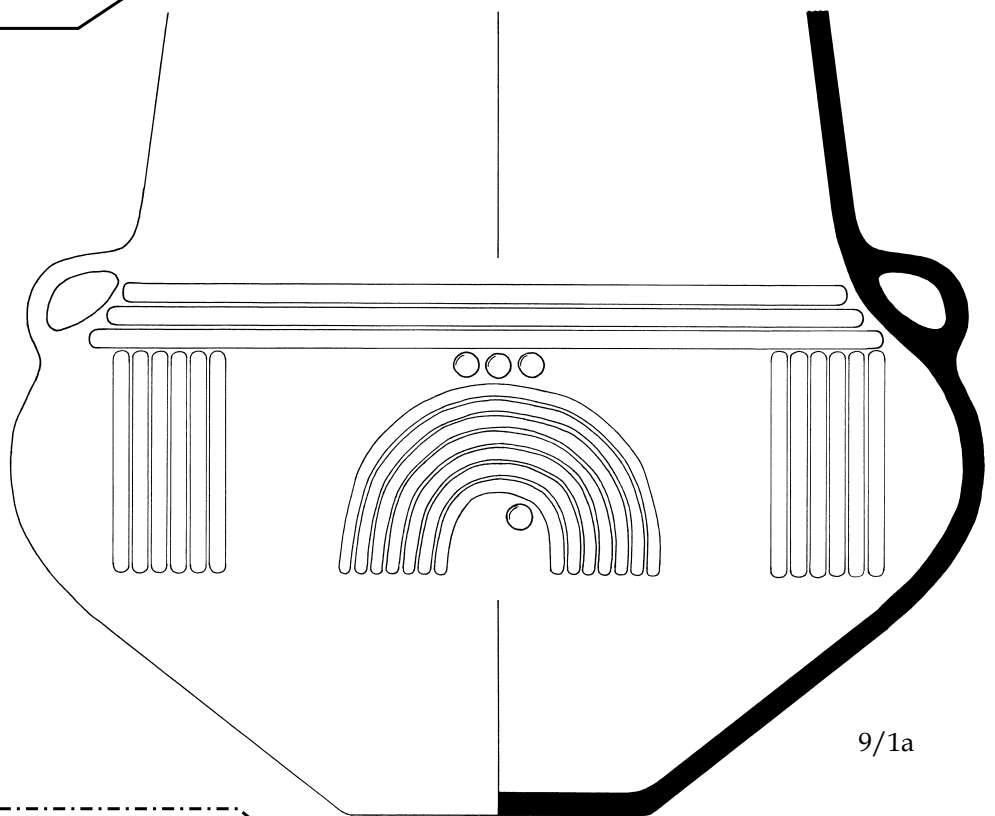

Tab. 7: H8: 8/1a, 8/1b (výzdoba pod uchem) - 1959/1901; 8/2 - 1959/1900.

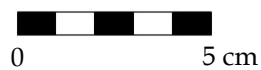
H8

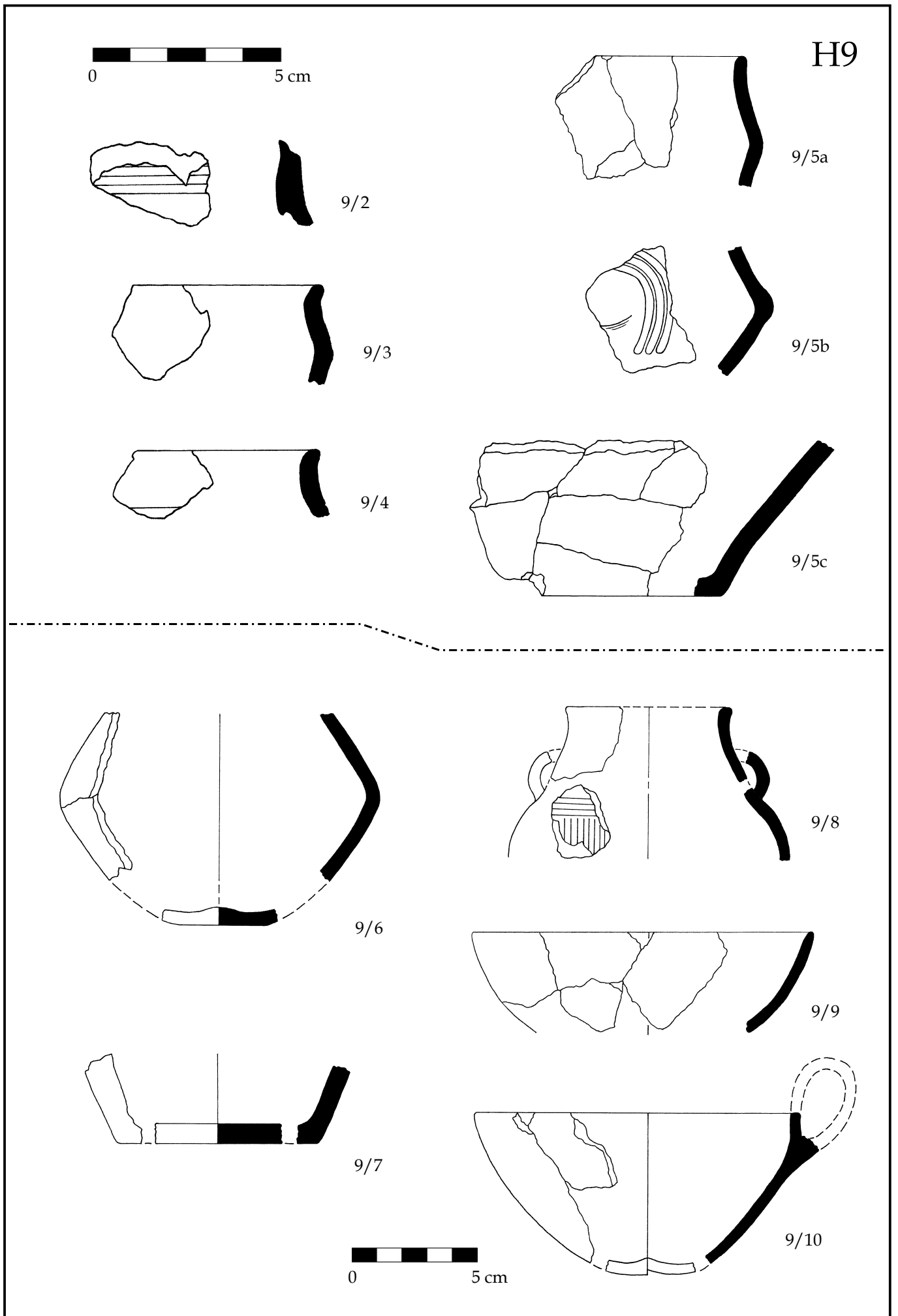
H9

9/1b

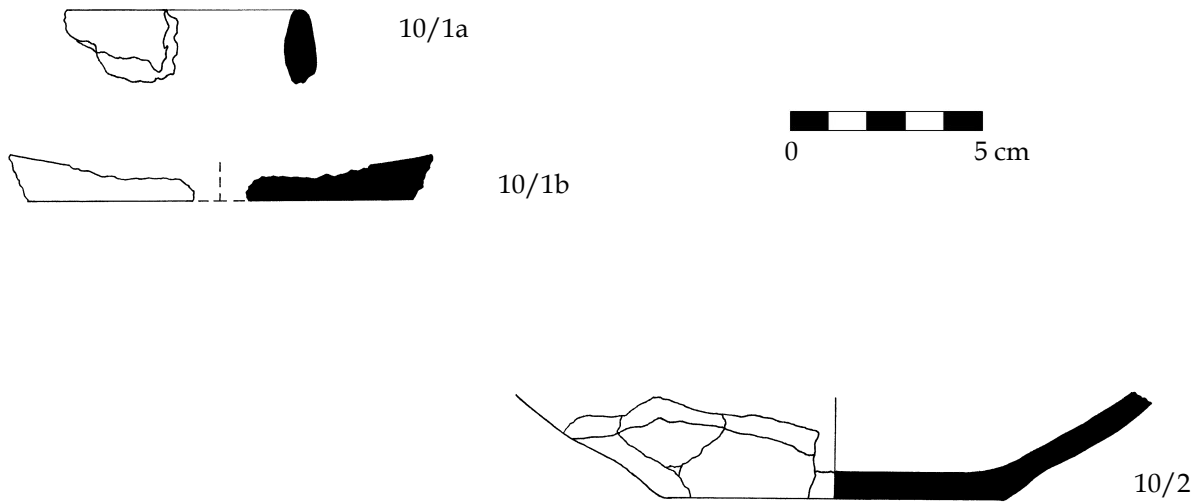

Tab. 8: H8: 8/3a, 8/3b - 1959/1909; 8/4 - 1959/1910. H9: 9/1a, 9/1b (výzdoba pod uchem) - 1959/1904.

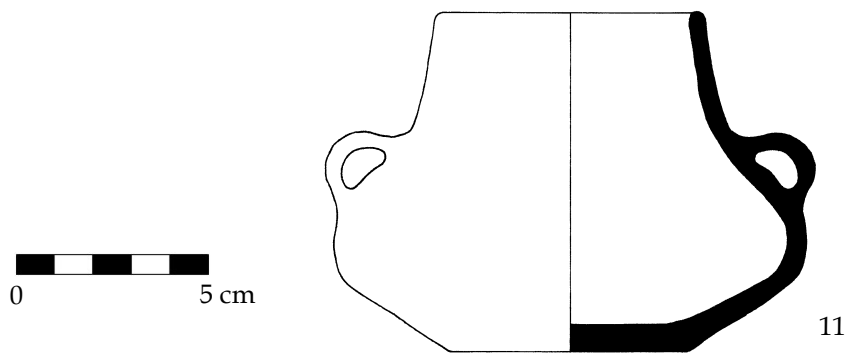

Tab. 9: H9: 9/2 - 1959/1895b; 9/3 - 1959/1902c; 9/4 - 1959/1903c; 9/5a, 9/5b, 9/5c - 1959/1895; 9/6 - 1959/1895a; 9/7 - 1959/1902a; 9/8 - 1959/1902b; 9/9 - 1959/1903b; 9/10 - 1959/1903a.

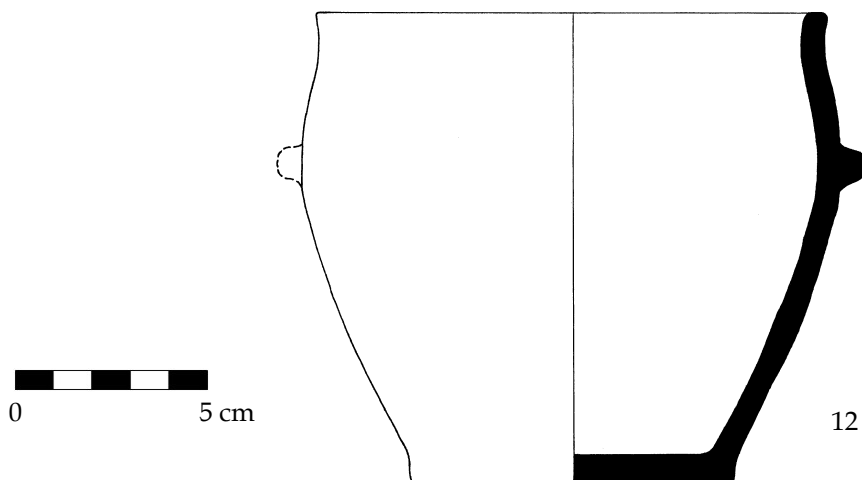
H10

H11

H12

Tab. 10: H10: 10/1a, 10/1b - 1959/1907b; 10/2 - 1959/1907a. H11: 11 - 1959/1906. H12: 12 - 1959/1908a.

	A	B	C	D	E	F	G	H
								(zduřelí)
1								
2								
3								
4								
5								
6								

Tab. 11: Tvary okraje a hrdla (převzato z ŠABATOVÁ 2007).

	1	2	3	4	5	6	7	8
A		//	///	////	 ////////			
B			ooo			oooooo		
C	o	oo	ooo				oooo	
D	o	oo						
E	o	oo						
F	o	oo	o	oo				
G	o	oo	o	oo	o			
H								
I		///	////	/////	////////			
J	o	oo	ooo	oooo	oooo	oooo	oooo	
K	- - -							
L	—	==	===	====	=====			
M	o	oo	ooo					
N	o	oo	ooo					
O	o	oo						
P	o	oo	ooo	oooo	oooo			

Tab. 12: Prvky zahloubené výzdoby, první část (převzato z ŠABATOVÁ 2007).

	11	12	13	14	15
A					
B					
C					
D					
E					
F					
G					
H					
I					
J					
K					
L					
M					
N					
O					
P					

Tab. 13: Prvky zahloubené výzdoby, druhá část (převzato z ŠABATOVÁ 2007).

	1	2	3	4	5	6	7
A							
B							
C							
D							
E							
F							
G							
H							

Tab. 14: Prvky plastické výzdoby (převzato z ŠABATOVÁ 2007).

Obr. 6: Hrob 1 (zleva): amforovitá nádoba č. 3, inv. č. 1959/1882; dvojčlenná mísa č. 5, inv. č. 1959/1884, amforovitá nádoba č. 4, inv. č. 1959/1883 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 7: Hrob 3 (zleva): džbáněk č. 1, inv. č. 1959/1886; amforovitá nádoba č. 4, inv. č. 1959/1889; dvojčlenná mísa č. 2, inv. č. 1959/1887 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 8: Hrob 4 (zleva): amforovitá nádoba č. 2, inv. č. 1959/1892; amforovitá nádoba č. 4, inv. č. 1959/1905; dvojčlenný šálek č. 3, inv. č. 1959/1893; trojčlenná mísa č. 1, inv. č. 1959/1891 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 9: Hrob 6 – fragment amforovité nádoby č. 1, inv. č. 1959/1890 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 10: Hrob 7 (zleva): amforovitá nádoba č. 4, inv. č. 1959/1911; amforovitá nádoba č. 1, inv. č. 1897 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 11: Hrob 8 (zleva): amforovitá nádoba č. 2, inv. č. 1959/1901; amforovitá nádoba č. 4, inv. č. 1959/1910; dvojčlenný šálek č. 3, inv. č. 1959/1909 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 12: Hrob 9 – amforovitá nádoba č. 10, inv. č. 1959/1904 (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 13: 3 ks štípané industrie řazené V. Dohnalem do souboru z hrobu 9, inv. č. 1959/1902d (foto M. Váňová, L. Horn).

Obr. 14: Hrob 12 a 11 (zleva): hrncovitá nádoba č. 1, inv. č. 1959/1908a; amforovitá nádoba č. 1, inv. č. 1959/1906 (foto M. Váňová, L. Horn).